

FRØSAMLERNE

Frøliste forår 2022

INTRODUKTION

Frølisten er vores vigtigste forum for at udbrede de gamle sorter blandt frøsamlere, og dermed sikre både deres bevaring, vores viden om dem og andres kendskab til vor dyrkede biodiversitet.

I år har 38 frøsamlere fra hele landet velvilligt stillet sig til rådighed med 362 sorter af frø og planter.

Vi håber mange vil få lyst til at erstatte nogle af de indkøbte sorter med gamle, velprøvede sorter fra denne liste, og dermed fortsætte sorterne i avl og brug, så de overlever – ikke kun i genbankernes fryser, men som levende og værdsatte dele af vores liv.

Du kan også læse på side 69, hvordan du kan blive en del af foreningens adoptionsprogram og hvilke sorter der søger adoptanter.

Der kommer også i år en efterårsliste med især løg og hvidløg, podekviste og vintergrøntsager.

SÅDAN BESTILLER DU FRØ

Det er kun medlemmer af Frøsamlerne, der må bestille og modtage sorter fra listen.

(Hvis du ikke er medlem endnu, kan du melde dig ind på Frøsamlernes [hjemmeside](#).)

- 1 Find det, du ønsker, her i listen.**
(f) eller (v) efter hver sort fortæller, om det er frø eller vegetativt materiale (løg, knolde mm.)
- 2 Numrene efter hver sort er medlemsnumrene** for den/de frøsamler/e, der udbyder sorten. **Notér det medlemsnummer, du finder til sidst ved hver sort.** ”Udbydes af: 3465 (f).”
- 3 Dette link fører til [Medlemmernes frøliste 2022](#)** (Du bliver bedt om at logge ind). Du kan senere finde Frølisten via den store grønne knap på hjemmesidens forside og under fanen ”Frø” - men du ser dem kun, hvis du er logget ind.

Åbn listen ”Udbydernes kontaktinformation” og find det medlemsnummer, der står til sidst ved hver sort, for at se udbyderens navn, email og/eller mobilnummer. Denne liste står ikke på den offentlige side med Frøliste.

- 4 Mail, send sms eller post dine ønsker til udbyder. Spørg om de har flere frø, om hvordan de ønsker betaling og om særlige postomkostninger** for forsendelser over 100 g. Husk at jo tidligere, du bestiller, des større chance for at udbyderen endnu har frø.

✓ Angiv altid omhyggeligt sortsnavn og FS-nummer, så det bliver helt entydigt, hvad du ønsker.

✓ Og husk at skrive din postadresse – i første henvendelse – så udbyderne har alle dine kontaktoplysninger samlet, når de er klar til at opfylde dit ønske.

- 5 Når I har aftalt betalingsmetode, send penge.** Mens du venter på frøene: Slå dine sorter op i [vores database](#) – der står yderligere oplysninger om mange af dem.

- 6 Hav tålmodighed** – alle kan være optaget lige nu af at komme tilbage til hverdagen. Spørg igen om et par ugers tid – kontakt foreningen på kontakt@froesamlerne.dk hvis du er i tvivl.

**HUSK: jo hurtigere bestilling,
jo større sikkerhed for at få dine ønsker opfyldt!**

BETALING FOR FRØSAMLERNES FRØ

De frø, medlemmerne avler og tilbyder hinanden i små mængder, er en service, ikke en forretning. For at understrege dette, kalder vi det helst ikke ”køb” og ”salg”, når vi henvender os til andre medlemmer. Priserne skal dække alle rimelige omkostninger for afsenderen – ud over porto også poser, etiketter, forsvarlig indpakning, ture til postbutik. (Se senere om hvordan man pakker frøene.)

Priserne i 2022 er:

- For en enkelt sort frø (*f): 20 kr.
- For flere end en sort frø (f): 15 kr. pr. sort (Fx: 3 poser = 3x15 kr. = 45 kr.)
- For vegetative sorter (*v), vægt 50-100g: Kun en sort, 32 kr. To el. flere: 30 kr. hver.
Tag en snak med udbyderen.
- For tungere vegetativt materiale, 100-250g: Udbyderens udgifter og derfor også prisen varierer med plantematerialet og forsendelsesmetode (snegl eller Q brev, pakke til butik eller hjemadresse). Den kan være op til 75 kr. Du aftaler med den frøsamler, der udbyder sorten – derfor er der ingen priser ved de vegetativt formerede sorter.

* Se disse og flere forkortelser til sidst i Introduktionen.

Betalingsmetoden aftales med udbyderen. Almindeligvis bankoverførsel eller MobilePay.

Frøene sendes almindeligvis som brev. Det betyder, at der går ca. 5 dage fra det sendes til det kommer. Snak evt. med udbyderen om betaling af et quickbrev, hvis frøene skal hurtigere frem. Stiklinger har fx ikke godt af at ligge i 5 dage – derfor vil disse blive sendt som quickbrev.

Forsendelse: Alle frø burde pakkes i poser, der kan **lukkes tæt** – små frø undslipper let fra almindelige kuverter. Og alle frø burde beskyttes med bobleplast el. lign. – det kan være boblekuverter, eller mindre stykker, der tapes sammen og lægges i en kuvert.

Så meget får du:

Du får som regel frø nok til, at du kan lave planter nok til at fortsætte sorten – og til at afprøve fx smagen. Mange, hvis det er fremmedbestøvere, færre hvis det er selvbestøvere. Men mængden vil selvfølgelig også afhænge af, hvor meget frø udbyderen har, og hvor mange bestillinger, de skal fordeles på.

Til udbydere: Det er bedre at sende tilstrækkeligt med frø, ”først til mølle”, end at dele dine frø op i mange små portioner. Bønner og ærter fx 30-50 frø. Tomater: 14-15 er rigeligt. Osv.

HUSK: at bruge Frøsamlernes accessionsnumre (FS0000) - hver gang en sort udveksles!

BLIV AKTIV I BEVARINGSARBEJDET – HJEMME I DIN HAVE*

Du kan være med til at bevare og fortælle om vores gamle sorter.

- **Adoptér en sort fra Frølisten** – en af dem, vi har registreret som særligt værdifulde. Find sorter, du kunne tænke dig at prøve, og se om der står ”Adoptionssort” til sidst. Hvis vi har ekstra meget brug for adoptanter til en sort, vil der også stå en efterlysning, fx:

”NB: Vi mangler en adoptant mere til denne sort. Henvendelse til koordinator –” og koordinatorens navn. Eller udbyderens nummer, hvis denne også er koordinator for sorten. Find din koordinator på listen over udbydere eller på hjemmesiden via dette [link](#).

Der ligger et ansvar i disse adoptioner – se meget mere i slutningen af Frølisten på s. 69.

- **Donér dine overskudsfrø** af sorter i vores database til Frøsamlernes markedskasse. Vi pakker disse og sælger dem på vores stande på markeder – i et godt år (de kommer igen!) opstiller vi på 30-35 markeder og festivaler. Så får vi folk i snak og oplyser om bevaring af de gamle sorter.
- Eller **vælg at dyrke en sort**, vi ønsker flere frø af til markederne. Det kan godt være små mængder – måske får vi frø fra flere. Du kan finde flere oplysninger og kontaktinformation i slutningen af Frølisten på s. 70.
- *Måske vil du gerne være aktiv **udenfor** matriklen? Vi har brug for flere frøsamlere, der vil hjælpe på vores markedsstand – både nye og mere erfarne. Vi tjener selvfølgelig til foreningens arbejde. Men det vigtigste er at snakke med gæsterne og fortælle dem om vores arbejde med at bevare og udbrede de gamle sorter – som de, der køber frø, også bliver en del af.

Hold øje med vores [kalender](#), hvor der vil stå årets kurser, medlemsmøder, frø popups og markeder. Og kontakt foreningen på kontakt@froesamlerne.dk, hvis du gerne vil hjælpe!

Husk at tage mobilen med i haven - vi har brug for billeder af vores sorter, både til dokumentation og til vores database og frølister!

HVIS FRØENE IKKE SPIRER, ELLER PLANTERNE ER FORKERTE I FORHOLD TIL BESKRIVELSEN

Det sker vi laver fejl. Det gælder alle. Men det er vigtigt, at vi er ærlige om det, og at vi får det at vide, når vi gør det. Ellers kan vi ikke rette fejlene. Så hvis du får noget frø, som ikke er ok, er det vigtigt, at du melder tilbage til den person, du har bestilt hos.

Men inden du gør det, bør du gå ind på Froesamlerne.dk, fanen "Frø", og klikke på siden "Medlemmernes Frøliste". Vi gør opmærksom der på eventuelle fejl i frølisten eller sorterne, og det kan være, at der allerede er postet noget om problemet der.

Hvis du har brug for hjælp, som udbyderen ikke kan yde, kontakt foreningen. Også hvis du har opdaget en fejl i Frølisten.

Dokumentation

Husk at notere så meget som muligt om en ny sort du prøver:

Hvornår og hvordan den er sået. Hvordan har den stået. Skadedyr. Plantens udseende, farve, højde osv.

Hvornår starter høsten, hvornår modner der frø og hvornår holder den op med at give udbytte.

Dels for at se om det er det rigtige materiale, dels fordi vi altid mangler præcise observationer af vores sorter.

Jo flere jo bedre!

Observer altid planterne og deres udvikling

FORKORTELSER og andre underlige tegn og ord

- (f) Betyder frø – sorten formidles som frø.
(v) Betyder vegetativt formeret sort (knolde, løg, stiklinger).
FS Betyder Frøsamlerne

- FS0000** Nummeret er med til at identificere vores sorter i databasen og på Frølisten, og mindske risikoen for sammen-blanding af sorter med næsten identiske navne – men forskellige oprindelser og historier.
Vores database indeholder over 800 sorter og findes [her](#)
- Accession betyder egentlig del af en samling (fx museum, bibliotek, genbank). Vi bruger udtrykket om en indsamlet plante og dens efterkommere, oprettet som en post i vores samling af sorter – i databasen.
- HDRA **Henry Doubleday Research Association**, det gamle navn på UK's førende økologisk haveorganisation, der nu hedder Garden Organic. Det oprindelige navn stammer fra deres mange medlemsforsøg indenfor økologisk havebrug.
- HSL **Heritage Seed Library**, den del af Garden Organic, der tager sig af plantegenetiske ressourcer. Dyrker og udsender frø af gamle sorter, fører database, adoptionsprogram m.m.
- NGB **Nordisk Genbank, nu NordGen**. Forkortelsen står foran deres accessionsnumre.
- PØ **Landsforeningen Praktisk Økologi** (se mere på www.økologi.dk)
- SESAM **Vores svenske søsterorganisation**.
- SSE **Seed Savers Exchange**, den store amerikanske frøsamler-organisation. Koordinerer frøtilbud blandt mange tusinde medlemmer, fører dokumentering, demonstrationshave, database, frøbutik og online handelsafdeling. Nogle af deres sorter er af nordisk oprindelse, bragt til USA af indvandrere, og NordGen har arbejdet med repatriering af disse.
- VIR **Vavilov Research Institute**, den russiske genbank i Skt. Petersburg, hvorfra vi har repatrieret flere oprindeligt danske sorter – nogle indsamlet af russerne allerede i 1920'erne, men forsvundet i DK og Norden.

**HUSK: Jo flere der dyrker en gammel sort,
jo mindre truet er den af udryddelse!**

Indholdsfortegnelse

Introduktion	side	2
Sådan bestiller du frø	side	3
Betaling for Frøsamlerens frø	side	4
Bliv aktiv i bevaringsarbejdet	side	5
Hvad hvis frøene ikke spirer, eller planterne er forkerte i forhold til beskrivelsen?	side	6
Forkortelser og andre underlige tegn og ord	side	7
Agurk, Græskar og Melon	side	9
Agurk, Melon, Squash og Græskar, Agurkeslægtinge		
Bladgrønt	side	11
Amarant, Bladbede, Havemælde, Havesalat, Cikorie, endivie og mælkebøtte, Sareptasennep, Vårsalat		
Tomater m.m.	side	16
Tomater, Peberfrugt/Paprika/Chili, Aubergine, Blærebæger og Natskyggefamilie i øvrigt.		
Kål	side	28
Sibirisk kål, Hovedkål, Grønkål & Bladkål, Rosenkål		
Rodfrugter	side	30
Beder, Rødbeder, Gulerod, Pastinak, Selleri, Havrerod og Haveskorzoner, Majroe, Turnips		
Løg	side	33
Kepaløg, skalotteløg og etageløg, Hvidløg, Porre og porreløg, Øvrige.		
Bælgfrugter	side	35
Havebønner, Haveærter, Andre bælgfrugter		
Efterafgrødeplanter	side	48
Korn	side	48
Boghvede, Byg, Havre, Hvede og beslægtede, Hør, Rug, Majs		
Bærbuske	side	50
Frugttræer	side	51
Figen		
Medicin-, duft og farveplanter	side	51
Krydderurter	side	53
Karse, Havekarse og Vinterkarse, Krydderløg, Persille, Sennep, øvrige krydderurter		
Spiselige blomster	side	57
Prydplanter	side	58
Blomsterløg, Sommerblomster, Stauder		
Prydbuske	side	63
Vilde planter	side	63
Potteplanter	side	64
Ekstra Tomatsorter fra medlemsprojekt og Zebra-kollektionen	side	67
Sådan adopterer du	side	69
Vi efterlyser frø til markedskassen	side	70
Redaktionsgruppen og info om forsidefotos	side	71

AGURK, MELON OG GRÆSKAR (CUCURBITACEAE)

Agurk (*Cucumis sativus*)

Beit Alpha (*Cucumis sativus*) **FS0575** En lille salatagurk, med tynd mørkegrøn skal. Sprød, sød og saftig, og uden risiko for bitterhed. En sort, der oprindeligt kommer fra Mellemøsten - udviklet på en israelsk kibbutz af samme navn. Varmetålende.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Merete Juul

Ei des Drachen, Drageæg (*Cucumis sativus*) **FS0693** 'Drageæg' er det danske kaldenavn for det oprindelige tyske navn: 'Ei des Drachen'. God lille agurk til drivhus eller friland. Aflang ægformet, lysegrøn, modner hvid. Forspires indendørs og udplantes i maj, når jorden er varm. Høstes til spisebrug som ung, når den er på størrelse med et hønseæg. Men hvis man skal høste modne frø, skal den vokse til ca. 18 cm's længde. I denne størrelse ligner den "et rigtigt drageæg".

Stammer fra Kroatien og er kommet til DK via en tysk frøsamler.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Tak til TheCoeurdAleneCoop.com

Suyo Long (Hegnstrup stamme) (*Cucumis sativus*) **FS0747** Lang agurk med pigge der dog nemt stryges af, er virkelig velsmagende. Let at dyrke i drivhus, og er hårdfør, ikke mindst overfor spindemider. En salatagurk som oprindeligt hed 'Suyo Long' fra det danske firma Frøposen. Dyrket på gården Hegnstrup i mange år, og har nok flyttet sig en del genetisk.

Udbydes af: **141 (f)**

Foto: Brian Krause

Melon (*Cucumis melo*)

Farthest North, stamme #2 (*Cucumis melo*) **FS0587** Gave fra 'Seed Ambassadors' i 2006. Fremavlet af Tim Peters, Oregon, USA, som en krydsning mellem mange sorter, alle velegnet til et nordligt klima. Generelt var det små, søde nettede meloner med orange saftigt kød, men der var en betydelig variation - meningen var at man selv skulle udvælge de bedst egnede. Meget produktiv både i drivhus og på friland. Jeg har udvalgt efter smag, orange kød og produktive planter. I en god sommer - hos os i drivhus - er der ca. 5 høstbare frugter pr. plante.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Queen Anne's Pocket Melon (*Cucumis melo*) **FS0915** En lille melon på æblestørrelse - deraf navnet. Kendt for at have en fremragende smag.

Udbydes af: **1792 (f)**

Foto: Anaxibia, Creative Commons

”Jeg savner et hjem”

West's netmelon (FS 0035), en gammel dansk sort fra før 1950, har brug for adoptanter. Meget velmagende melon, 13-17 cm i diameter med et tydeligt net på skindet, helt gul ved modenhed. Kødets er lyst orange og smager meget parfumeret. Giver visse år et stort udbytte, andre år næsten intet. Ganske sund plante. Donor: Dansk Havefrøforsyning. Kontakt koordinator Søren Holt, skrubtudsen@gmail.com.

Squash og græskar (Cucurbita arter)

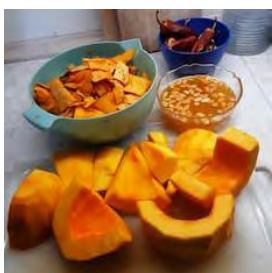
Centnergræskar (Cucurbita maxima)

Buttercup (*Cucurbita maxima*) **FS0627** Mørkegrønne frugter, 1-3 kg, med lysegrønne striber, markante "skuldre" og tydelig "turban" for enden. Meget høj tørstof- og sukkerindhold. Måske den mest velmagende vintersquash. Oprindeligt frø fra en anden frøsamler (E. Krogh), som fik frøene fra New Zealand. Jeg holder mine vintersquash-sorter rene ved det enkelte år kun at dyrke én sort - skiftevis 'Buttercup' og 'Uchiki Kuri'.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Sweet Fall (*Cucurbita maxima*) **FS1219** Vintersquash, Hubbard-typen (spids i begge ender), men i modsætning til de fleste Hubbards, der er stenhårde, har den en tynd skræl og er let at skære op (kan også tilberedes uden at skrælle). Lyse laksefarvede frugter på 1-2 kg, i det nordlige Jylland kun ca. én frugt pr. plante. Meget holdbare på trods af den tynde skræl (fotograferet i maj). Højt tørstofindhold, meget søde. Doneret til SSE i 1998 og havde været i familien Broeker fra Nebraska siden 1930'erne.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Uchiki Kuri (Hokkaido vintersquash) (*Cucurbita maxima*) **FS1058** Runde orange frugter, vægt 1-2 kg. Gulorange kød. Forspires forår - primo maj i drivhus og udplantes i juni, høstes når de er helt modne sidst på efteråret. Kan opbevares og bruges hen over vinteren. En af de bedste vintersquash til dyrkning i Danmark. Jeg dyrker det enkelte år kun én sort af vintersquash for at holde sorten ren og undgå krydsninger - skiftevis 'Uchiki Kuri' og 'Buttercup'.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Øvrige squash og græskar

Figenbladgræskar, Siam (*Cucurbita ficifolia*) **FS0480** Kulsorte velmagende frø, og hvidt meget fibret kød. Vil gerne vokse op i træer, hvis den får chancen. Frugterne kan veje 10 kg og mere. Bruges i Frankrig og Mexico til en dessert. På høsttidspunktet det første efterår var der ingen frø el. smag. Halvandet år efter var frøene sorte, og kødet meget velmagende. Se opskriften på "Cource de Siam syltetøj" på <https://www.froesamlerne.dk/viden-om/opskrifter>.

Udbydes af: **250 (f)**

Foto: Kirsten Hedegaard

Øvrige græskarfamilie (Cucurbitaceae)

Caihua (Achocha) (*Cyclanthera pedata*) **FS0031** En sjov plante i familie med agurk mv. - en af inkaernes "glemte" afgrøder. Giver mange frugter. Frugterne har bløde, ikke-stikkende pigge, og skal spises, mens de stadig er ret små (2-2½ cm). Meget produktiv i drivhus. Dyrket flere år på friland med flot resultat. Masser af frugter helt til nattefrost kommer. Smagen er fin – som agurk/ærtebælg.

Udbyder 47 har fået fra Frøsamlerne.

Udbydes af: **47 (f)**

Foto: Søren Holt

Flaskegræskar, almindelig, Lofthouse Landrace (*Lagenaria siceraria*) **FS0916** Syn. kalabas. Har i år givet flere frugter som er blevet modne og hårde, så de kan bruges som rasleinstrumenter. Har flotte store hvide blomster. Hvis de ikke hvert år kan lave modne frugter, kan man dyrke dem alene for blomsterne.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Karela, bitteragurk (*Momordica charantia*) **FS0917** Stor slyngplante med typiske agurkefamilie-blade og slyngtråde. Ved modenhed bliver frugten op til 15 cm. lang. Klar orange, og sprækker op så frøene blottes. De umodne grønne frugter anvendes i det fjernøstlige køkken for at tilføje bitterhed.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

BLADGRØNT

Amarant-familien (*Amaranthaceae*)

Amarant (*Amaranthus* arter)

Garnet Red (*Amaranthus tricolor*) **FS0580** Salatamarant. Denne amarant er mild og lækker i smagen og rig på vitaminer og mineraler. Pynter vældigt i en blandet salat - og i haven. Flot mørkerød farve. Sås på voksestedet midt i maj og høstes som "babyleaf" fra ca. 4 uger senere. © Madopskrift på Frøsamlerens hjemmeside/Viden om.

Udbydes af: **9 (f), 2798 (f)**

Foto: ?

Sri Lanka (*Amaranthus* sp.) **FS0918** Denne plante fik jeg frø til af herboende tamilsk kvinde. Det er import fra Sri Lanka. Sidste år såede jeg den beskyttet til senere udplantning. Hun kaldte den "spinat". Frøene lignede amarantfrø, og det blev da også en lys grøn amarantplante, der er fuld af blade, velegnet til spinat eller salat.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Bladbede (*Beta vulgaris*)

Alices spontankryds (*Beta vulgaris*) **FS0045** Tidligere "Bladbede usn". Forædlingsmateriale. Bladbede, der er krydset spontant hos Alice, sandsynligvis sølvbede x hvid rødbede. Opdaget ved juletid 2004: to fuldkommen friske skønheder. Ren mellemgrøn, lav, bred (rosetformet), næsten uden stængler, enormt ydende. Hun har forædlet på den siden, så det i dag er en grøn bladbede som ikke går i stok det første år, og som gror hele vinteren, så der er blade at spise når der ikke er frost.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Engelsk spinat fra Hvidkilde (*Beta vulgaris*) **FS0047** Bladbede med bløde friskgrønne blade. Anvendes ligesom spinat. Kan også sås om efteråret, men en del planter går til over vinteren. Stammer fra fodermester på en gård under Hvidkilde Gods ved Svendborg. Sorten blev oprindeligt importeret fra England. Adoptionsort.NB: Vi har brug for en adoptant til denne sort! Koordinator: Hanne Dahl, dahlhanne@hotmail.com.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Evighedsspinat, Bladbedespinat eller Perpetual Spinach (*Beta vulgaris*) **FS0638** Et godt alternativ til spinat. Giver grønt hele sommeren, og i milde vintre også hele vinteren. Sås forår eller efterår. Kaldes også "evighedsspinat" men er en toårig plante, der går i frø andet år og derefter dør. Oprindeligt fra firmaet Frøposen. Udbydes af: **9 (f), 5 (f)**

Farvet bladbede (*Beta vulgaris*) **FS0905** Fremstår med rødlige, gullige og orange stængler, indimellem endda stribede. Sås først i maj. Stænglerne bruges i stuvninger, wok og salat. Egen krydsning: jeg tager de 20 sjoveste farver fra hvert år, og lader dem krydse, når de går i blomst 2. år. Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Havemælde (*Atriplex hortensis*)

Gyldengrøn (*Atriplex hortensis*) **FS0568** NB: Der er flere medlemmer af Frøsamlerne, der har havemælder med lyse blade, så det er derfor særligt vigtigt, at notere sig FS nr, og hvem man får frø af. To meter høj med kæmpeblade, meget delikat. Oprindelse: den biodynamiske forædler Bernd Horneburg, Thüringen, Tyskland.

Udbydes af: **757 (f)**

Harres mælde (*Atriplex hortensis*) **FS0478** Meget frodig, med lækre, overraskende store, vaflede grønne blade. Blev traditionelt sået sent efterår og får da meget tidligt høstklare blade, men kan også sagtens sås tidligt om foråret, så den får frost. Oprindeligt meget gammel familiesort fra Sønderjylland (se hele historien i databasen). Adoptionsort.

Udbydes af: **640 (f), 47 (f), 2798 (f)**

Foto: Søren Holt med Kirsten Hs hånd

Havemælde fra Bornholm (*Atriplex hortensis*) **FS0748** NB: Der er flere medlemmer af Frøsamlerne, der har havemælder med lyse blade, så det er derfor særligt vigtigt, at notere sig FS nr, og hvem man får frø af. Frodig, og nogle af bladene bliver ualmindelig store. Har målt blade helt op til 25 x 20 cm. Anvendes til salat og som spinat. Opr. Frank Erichsen, Kastanjegården (Bonderøven) på Frøpopup på Nørrebro i 2015, hvor han fortalte at den kom fra Bornholm. Det er denne havemælde, som Frank i en udsendelse kaldte for spinat. Adoptionsort. NB: Vi mangler en adoptant til denne sort! Kontakt koordinator Hanne Dahl (se koordinatorene på vores hjemmeside).

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Hanne Hansen

Lille Næstved skole (*Atriplex hortensis*) **FS0042** Almindelig grøn havemælde, meget fin kvalitet. Går sent i blomst, er lav og lidt busket i væksten. Familieejere i flere generationer. Oprindeligt fra pensioneret overlærer Folmer Romme. Adoptionsort.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: Brian Krause

Svends havemælde (*Atriplex hortensis*) **FS1127** Stammer fra Svend Aage Hansens barndomshjem i Skyum, hvor Svend husker den fra hele sin barndom. Svend er nu næsten 90 år gammel. Vil du hjælpe til at bevare denne sort? Kontakt udbyderen.

Udbydes af: **1110 (f)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen (Svend A. Hansen)

Øvrige amarant-familie (Amaranthaceae)

Jordbærspinat (*Chenopodium foliosum*) **FS0578** Enårig bladgrønsag, røde jordbærlignende frugtstande op ad et langt aks. Bitte små spirer. Bladene kan bruges som spinat, smager også godt rå.

Bærrerne er gode som pynt på salat. [NB: Flere mulige oprindelser - 640, Den Gamle By i Århus]

Udbydes af: **640 (f), 9 (f)**

Foto: ?

Spinatranke fra Hadsel Prestegård (*Hablitzia tamnoides*) **FS0802** Flerårig slyngplante, 2-3 m. Frøene skal helst have en kort kuldeperiode (nogle dage i urtepotte el. på fugtig køkkenrulle i køleskabet) for god spiring, dog spirer frø af nogle accessioner fint uden stratificering. Småplanterne vokser langsomt, må gerne startes tidligt om foråret. Først spises skuddene, så bladene i det tidlige forår som spinat, eller som neutral bund i en salat. Fra anden frøsamler (CZW), opr. Stephen Barstow. Denne accession er fra Hadsel Prestegård i Nordnorge, nær Lofoten øerne - det eneste sted i Norge, hvor reliktpanter er fundet fra den oprindelige introduktion til Norge før 1920'erne.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Stephen Barstow

Stolthenriks gåsefod (*Chenopodium bonus-henricus*) **FS0056** Flerårig gammel køkkenurt. Kan anvendes tidligt på sæsonen, og skyder igen i efteråret. Bladene kan bruges som spinat, blomsterknopperne kan svitses i smør, skuddene kan bruges som asparges. God og kraftig mældesmag. Forvildet, men sjældent i Danmark. Sår sig selv. Flere oprindelser.

Udbydes af: **757 (f), 9 (f)**

Foto: Merete Juul

Træspinat, Magentaspreen (*Chenopodium giganteum*) **FS0058** Af og til kaldet Magentaspreen efter det engelske navn. Elegant plante, op til 2-3 meter høj med blade, der er magentarøde inde ved stænglen og grønne længere ude. Spinatplante (som havemælde) eller i salat.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Søren Holt

Havesalat (*Lactuca sativa*)

Arap Saçi (*Lactuca sativa*) **FS0014** Egebladssalat, men med struktur som romersalat. Fin til udplantning, står længe før stokløbning. Velsmagende. Navnet betyder arabisk hår. Fra tyrkisk familie bosat i Danmark. Stammer fra Bursa – en provins i Anatolien. Adoptionsort. Vi søger en adoptant til denne sort - kontakt koordinator Hartmut John, hartmut.john@yahoo.dk.

Udbydes af: **90 (f), 640 (f)**

Foto: NO Crossland

Australian Yellowleaf (*Lactuca sativa*) **FS0641** Løjnefaldende salat. Løst hoved med store krusede, gul-grønne, bløde og sødlige blade. Langsom til at gå i stok. Oprindelse Seed Savers Exchange, USA.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Baquieu (*Lactuca sativa*) **FS0564** Kraftig og tidlig sort. Særligt god til de første og sidste afgrøder. Mørkegrønne, relativt tætte hoveder med bronzerøde yderblade. Særlig fin smag med en del bitterhed. Oprindeligt en gammel sort fra Frankrig. En af de "ikke EU godkendte sorter", fra det franske frøfirma "Le Biau Germe". Muligvis synonym med 'Erstling' – meget omtalt ældre tysk sort.

Udbydes af: **90 (f), 2798 (f)**

Foto: NO Crossland

Erthel (*Lactuca sativa*) **FS1072** Cos/romer-/bindsalat med lange, sprøde og lidt krøllede blade, i et løst hoved. Går sent i stok. Meget velsmagende. Frø af salatsorter kan med fordel drysses ud om efteråret - småplanter overvintrer i nogle år - eller i drivhuset eller haven i februar/marts. De spirer og vokser, når forholdene passer dem. NB: Skal have lys for at spire, må ikke dækkes.

Oprindeligt forædlet af det engelske firma Thompson & Morgan under navnet 'Erthel', men solgt i starten som 'Crisp Mint'. Få portioner fra 2020, til nogen der vil prøve at opformere. Den står meget længe uden at gå i stok - hvilket er ønskeligt - men der skal planlægning til for at få gode frø.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Tak til Seed Savers Exchange, USA

Forellenschluss (*Lactuca sativa*) **FS0038** Smukke grønne blade med vinrøde pletter, skulle ligne en forel. En åben bindsalat, utrolig dekorativ. Frø af salatsorter kan med fordel drysses ud om efteråret - småplanter overvintrer i nogle år - eller i drivhuset eller haven i februar/marts. De spirer og vokser, når forholdene passer dem. NB: Skal have lys for at spire, må ikke dækkes. Arvesort fra Østrig, frø oprindeligt fra Arche Noah (Østrigs frøsamlere). Der har været usikkerhed om den havde fået en indkrydsning af en anden salat. Afvigende planter skal fjernes før blomstring.

Udbydes af: **90 (f), 42 (f)**

Foto: Brian Krause

Guldgul Stenhoved (*Lactuca sativa*) **FS1144** Tidlig, kan høstes længe gennem foråret. Løse hoveder med nyreformede, krusede, sprøde blade. Fin "gammeldags" salatsmag uden bitterhed.

Oprindelse: Nordisk Genbank NGB 4.101.1: "Hunderup, 1951"

Udbydes af: **3327 (f)**

Foto: John Kruise

Kasseler Strunk (*Lactuca sativa*) **FS0039** Bindsalat, meget velsmagende sprød salat. Løber næsten altid i stok, men det hele kan spises. Oprindeligt fra „Den gamle Gartner“ på Fyn.

Udbydes af: **3465 (f)**

Foto: NO Crossland

Midnight Ruffles (*Lactuca sativa*) **FS0933** Meget mørkerøde og krøllede blade, der ligner romersalat, men er mindre og mildere. Smuk og varmetålende. Gave fra Baker Creek Seeds. Frø af salatsorter kan med fordel drysses ud om efteråret - småplanter overvintrer i nogle år - eller i drivhuset eller haven i februar/marts. De spirer og vokser, når forholdene passer dem. NB: Skal have lys for at spire, må ikke tildækkes.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Nisa (*Lactuca sativa*) **FS0654** Store flotte og tætte hoveder med en meget stor, lys midterkerne. Kan minde om Hjerter Es, men der er alligevel stor forskel. Bladene er mindre bløde, og den får en tættere og større midterkerne af lækre, sprøde blade. Oprindelse: en af de repatrierede sorter fra Vavilov genbank (VIR) i Rusland, fået ved et besøg i 2011. Adoptionsort. Vi søger en adoptant til denne sort - kontakt koordinator Hartmut John, hartmut.john@yahoo.dk.

Udbydes af: **3465 (f), 42 (f), 1792 (f)**

Foto: Kirsten Hedegaard

Cikorie, endivie og mælkebøtte (*Cichorium* og *Taraxacum* arter)

Salatmælkebøtte (*Taraxacum campylodes*) **FS0939** En af sorterne udvalgt efter mindre bitterstoffer, til salatbrug. Jo yngre blade, jo mildere smag.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Sareptasennep (*Brassica juncea*)

Green in Snow (*Brassica juncea*) **FS0055** "Green in Snow" var Thompson & Morgans eget navn for denne totalt vinterhårdføre sennep, "sareptasennep" på dansk. Fra Thompson & Morgan ca. 1985. Kan sås tidligt forår til frø, sensommer til overvintring og spisebrug.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Red Giant (*Brassica juncea*) **FS1051** Sareptasennep - *Brassica juncea* var. *rugosa*. 'Red Giant' får grøn-rødbrune blade med sennepssmag. Velegnet i en blandet grøn salat eller i wokken. Bedste såtidspunkt er ultimo juli. Beskyt de nye blade mod kålsommerfuglen. Giver masser af blade hen over efteråret, overvintrer milde vintre og begynder så at skyde nye blade til foråret.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Karna Maj

Vårsalat (syn. feldsalat) (*Valeriana* arter)

Vit (*Valeriana locusta*) **FS0658** Almindelig vårsalat fra det danske firma Frøposen, som frøsamler V. Geertsen havde. Udbydes af: **640 (f)**

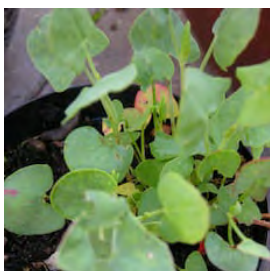
Øvrige bladgrønt

Fliget vejbred (*Plantago coronopus*) **FS1065** Gror vildt i Danmark, men kan også sås i køkkenhaven. Velegnet som salat. God i en blandet grøn salat. Tag de spæde blade og stop høsten, når bladene bliver for grove.

Udbydes af: **3465 (f)**

Foto: Anders Bech

Fransk syre, syn. Skjoldsyre (*Rumex scutatus*) **FS1066** En smuk bunddækkende krydderurt; en af de bedste af syrerne. Giver citronsmag til en salat. Også god til suppe. Oprindeligt fra Frøposen.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Søren Holt

Kronokseøje, spiselig krysantemum (*Glebionis coronaria*) **FS0935** Blomsterne er gule og hvide. Stor plante. Sås forår og efterår, går hurtigt i stok i sommervarmen. Opr. fra Middelhavsområdet men udbredt i Asien - især i Japan - som krydder/salaturt. Bladene anvendes i wok, blomsterne (randbladene) i salatskålen, frøene som spirer.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: NO Crossland

Vinterportulak, almindelig (*Claytonia perfoliata*) **FS0455** Toårig, 10-30 cm høj, hvide blomster. Udvikler lysegrønne, kødfyldte runde blade, en af de tidligste planter man kan få glæde af om foråret. Direkte såning april-august. Kan forkultiveres hele året og udplantes, hvis jorden er frostfri. Meget vitaminrig, god vintersalat og vinterspinat, fordringsløs og velmagende. Glemmt grønsag. NB: Selvsår vildt, og planter der ikke er udtyndet danner en tyk rodmåtte, der udtørre jorden.

Udbydes af: **90 (f), 640 (f), 9 (f)**

Foto: Pixabay gratis image

TOMAT M.M. (SOLANACEAE)

Tomatplanter har forskellige vækstformer. De sorter, vi normalt dyrker i drivhus, er rankende, med ubegrænset længdevækst – de er "indeterminante". Disse skal normalt knibes. Tomatplanter kan også være mere buskformede – "determinante" planter knibes stort set ikke. Slå op i Havenyt.dk for en god forklaring. De fleste sorter på denne liste er indeterminante, selvom det ikke altid angives. Hvis det er en busktomat er det oplyst. Der findes også mellemformer, halvrankende, der er noteret som sådan.

Tomat (*Solanum lycopersicum*)

Annies Singapore (*Solanum lycopersicum*) **FS0949** Rød sød cherrytomat, har lidt grønt tilbage ved stilken, selv om den er moden. Indeterminant. Donoren har dyrket både Thaitomat (opr. Anja) og Annies Singapore for at sammenligne dem - og de er ret forskellige, selv om de begge er røde søde cherrytomater. Vokser dog fuldstændigt ens i mit drivhus, giver fantastisk godt og er gode til lige at stoppe i munden når man går forbi. Fra en tomatklub på nettet. Frø taget fra en sandwich på flyet til Singapore af en dame ved navn Annie.

Udbydes af: **250 (f)**

Auranticum (*Solanum lycopersicum*) **FS0950** 'Millefleur' type, måske en af vildformerne. Små gul/orange blommeformede frugter, 5-10 gram, i snesevis i hver klase. Kæmpe udbytte, indeterminant, tidlig og god udendørs - siges at være resistent mod skimmel, dog havde donoren den i drivhus. Muligvis oprindeligt fra USA. Udbyder 3327 har frø fra scharfundlecker.de.

Udbydes af: **3327 (f)**, **250 (f)**

Foto: John Kruise

Banana Legs (*Solanum lycopersicum*) **FS0062** Busktomat, højde ca. en meter, velegnet til krukker. Aflange frugter af Roma typen, grønstribede, modner gule, evt. med brune striber. Holdbar. God til både gryde- og panderetter.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Manfred Sause, Wikimedia Commons

Black Cherry (*Solanum lycopersicum*) **FS0532** Lille sortrød/lilla tomat med lang plukkesæson. Middel udbytte men til gengæld har den har en helt utrolig god og kraftig smag.

Udbydes af: **90 (f)**, **1792 (f)**

Black Krim (*Solanum lycopersicum*) **FS0063** Brun velsmagende og saftig bøftomat. Lækker til en dekorativ tomatsalat sammen med andre tomatsorter. God i drivhus. Indeterminant. Stammer oprindeligt fra Rusland. Købt år 2000 i Californien som frø fra 'Martha Stewart Everyday'.

Udbydes af: **1792 (f)**

Foto: Brian Krause

Bloody Butcher (*Solanum lycopersicum*) **FS0544** Indeterminant, kartoffelbladet plante, gammel amerikansk sort. Kan stå i drivhus, men klarer sig bedre på friland. Ikke særlig store, mørkerøde frugter, varierende i størrelse, med meget god smag og absolut blandt de tidligste.

Udbydes af: **42 (f)**, **5 (f)**

Foto: Anja Egeriis

Bolivian Wild (*Solanum lycopersicum*) **FS1077** Gul/orange cherry/ribstomat, vejer gennemsnitligt 7 gram. Indeterminant men vokser buskagtigt, så giv planten god plads. Jeg dyrker de fleste i drivhus, hvilket ikke er optimalt pga vækstformen, svær at binde op, men kan lade sig gøre, også at beskære ved behov. God at hapse på sin vej, hvis lækkerisulten pludselig kommer over én.

Udbydes af: **250 (f)**

Casady's Sunrise (*Solanum lycopersicum*) **FS0887** Alle "Sweet Casady"-varianter har stærkt krøllede blade, ranglet vækst, og en kraftig tilbøjelighed til at gro rødder hele vejen op ad stænglen. Denne gul-grønne variant er sød og med et strejf af bredbladet persille i smagen. Også umami. Stort udbytte lige til november, hårdføre frugter. Favorit i år. Variant af sorten "Sweet Casady", som er frembragt af Tom Wagner, USA. Adoptionsort.

Udbydes af: **42 (f)**, **1792 (f)**

Foto: Rikke Haulund

Chadwick's Cherry / Camp Joy (*Solanum lycopersicum*) **FS0951** Forædlet af Alan Chadwick, den engelske/amerikanske pioner i økologisk/biodynamisk/fransk intensiv havebrug. Rigtig god, sød rød stor cherrytomat, ca. 20 gram, indeterminant, kuldetolerant, sygdomsresistent.

Udbydes af: **250 (f)**

Charlie's Green (*Solanum lycopersicum*) **FS0890** Stor grøn bøftomat. Lækker og saftig. Amerikansk sort fra Søren Holt, der fik den af en belgisk frøsamler.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Chocolate Stripes (*Solanum lycopersicum*) **FS0545** Mellemstørrelse, rød-brunlige frugter med gul-grønne striber. En af de smukkeste tomater, der findes. Velegnet til friland. Fin smag. Gave fra medlem af SSE, forædlet af en "free breeder" i USA - den ene "forælder" er Tom Wagner's Schimmeig Creg tomat.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Cosmonaut Volkov (*Solanum lycopersicum*) **FS0072** Mini-bøftomat, en af de mest velsmagende, pålidelig i drivhus men evt. bedre på friland i en varm sommer. Oprindeligt fra Ukraine via Seed Savers Exchange, USA. Volkov var en sovjetisk kosmonaut, der døde i Soyuz 11 ulykken. Hans ven, rumforsker og havemand Igor Maslov, navngav sin favoritomat til ære for Volkov. En, jeg skal dyrke hvert år.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Cuban Flower (*Solanum lycopersicum*) **FS0894** Semi-determinant. Højde 130 – 200 cm. Lidt sen starter, men der kan høstes tomater helt hen i november. Man kan lade to hovedstængler gro, men ellers skal den knibes som en indeterminant plante. Tomaterne er store, rød-orange, med en lidt buklet form og meget velsmagende. Størrelse fra ca. 500 gr. til MEGET stor (næsten 1 kg). Oprindelse: Blev udbudt af The Real Seed Catalogue (UK) i 2011 (se databasen for mere information).

Udbydes af: **90 (f), 1792 (f)**

Foto: Merete Juul

Dansk Export (*Solanum lycopersicum*) **FS0710** NGB13160. Middelstørrelse rød tomat, tidlig og velegnet til udendørs brug. Den er nævnt allerede 1912 i Nordisk Illustreret Havebrugsleksikon som en af de bedste tidlige sorter, så den er nok noget ældre. Den er udvalgt på forsøgsmarkerne i Taastrup hos FDB's forsøgsvirksomhed Toftø, der er grundlagt i 1899. Adoptionsort.

Udbydes af: **5 (f), 1110 (f)**

Foto: NO Crossland

Ditte (*Solanum lycopersicum*) **FS0896** Yderig orange tomat. Frø oprindeligt fra tomat fra Tjekkiet. Hjembragt af Ditte.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Estisk gul mini-cherry tomat (*Solanum lycopersicum*) **FS0007** Frugter i druestørrelse, store klaser med op til ca. 100 blomster. Kan dyrkes både i drivhus og på friland på beskyttet sted. Senere end de fleste små tomater, men holder længe om efteråret. Fået af ældre russisktalende dame i den store markedshal udenfor Tallinn i 1993. Doneret til Heritage Seed Library i England, hvor den er brugt som „heirloom (arve-) variety” i projektsamlinger til skolehaver. Adoptionsort.

Udbydes af: **42 (f), 250 (f)**

Foto: Lila Towle

Gardeners Delight (*Solanum lycopersicum*) **FS1216** 'Gardeners Delight' er en gammel, populær cherrytomat. Stort udbytte af søde og smagfulde frugter. Planten er sund og klarer sig også beskyttet udendørs.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Green Giant (*Solanum lycopersicum*) **FS0898** Bøftomat, kartoffelbladet. De modne frugter er lime-grønne. Velsmagende.

Oprindelse: Reinhard Kraft, Tyskland, via medlem af Seed Savers Exchange, USA.

Udbydes af: **42 (f)**

Green Grape (*Solanum lycopersicum*) **FS0078** Mellemting mellem busk og rankende vækst (dvs. semi-determinant), højden varierer. Spinkel og løs i vækst, bør bindes op. Frugterne er på størrelse med en lille blomme, gul-grønne som modne, smaragdgrønne indeni. Drivhus eller beskyttet plads. Sød smag, smager også af umami – som mange af de grønfrugtede tomater. Anvendes i salater og som halvverede, grillet i ovn. Oprindeligt fra USA, forædlet af Tom Wagner.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Brian Krause

Green Zebra (*Solanum lycopersicum*) **FS0648** Forædlet af Tom Wagner. Grøn tomat med lyse striber, halvstore runde dejlige søde tyndskallede frugter med god smag med vindruearoma, god til salater og lang høstperiode.

Udbydes af: **9 (f)**

Grøn-gul pæretomat (*Solanum lycopersicum*) **FS0870** Store klaser af pæreformede, grønne- og gulstribede frugter, som er ca. "normal størrelse". Den var især god sidst på sæsonen. Mindre syrlighed og mere sødme end 'Green Zebra'. Stammer fra en gavepose fra Camilla Plum. Sorten er en variant af 'Green Zebra'.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

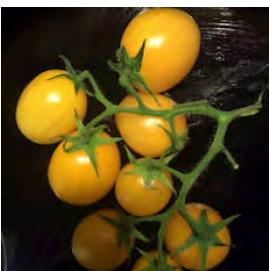
Gul Karna Majs miniblomme (*Solanum lycopersicum*) **FS0871** Gule, ovale og med størrelse som dadler. Holdbare i efteråret, velegnet til eftermodning indendørs. Meget søde frugter med kraftig tomatmag. Fra Karna Majs have. Der findes en rød og en gul variant, men den røde er vist ikke helt stabil. Denne er gul og yderst stabil fra år til år. Den er en "must have".

Udbydes af: **9 (f), 42 (f), 1792 (f)**

Foto: Lila Towle

Guldkrone (*Solanum lycopersicum*) **FS1070** Stort udbytte. Mange små tomater på hver klase. En gul cherrytomat med en særdeles god smag. Gourmetkokke har ved en blind-smagstest af 20 forskellige tomat-sorter kåret Guldkrone som den bedste gule cherrytomat.

Udbydes af: **9 (f)**

Gule kinesere (*Solanum lycopersicum*) **FS0874** Gul, stor blommetomat. Frø oprindeligt fra kinesisk ven.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Harbinger (*Solanum lycopersicum*) **FS0081** Introduceret omkring 1910. Fin efterårstomat der kan gemmes til vintermodning. Udbydes af: **90 (f)**

Harzfeuer (*Solanum lycopersicum*) **FS0875** Indeterminant, kartoffelbladet. Tidlige, smagfulde frugter i salatstørrelse. Mine frø spirer til en normalbladet, frøægte Harzfeuer. Frøene stammer fra Bayreuth, hvor en familie har dyrket den i 4 generationer. Udbydes af: **3327 (f)**

Foto: John Kruise

Heinz 9129 (*Solanum lycopersicum*) **FS0961** En af de mange "Heinz" tomater. Heinz er en fødevariegigant, grundlagt i 1869. Denne blev forædlet til at dyrke på friland det nordøstlige USA og Canada til brug i madlavning, supper, saucer, ketchup, henkogning osv. 100-150 gram, rød og rund, determinant (busk, skal ikke knibes). Udbydes af: **250 (f)**

Indigo Rose (*Solanum lycopersicum*) **FS0892** Blåsorte tomater i lange klaser. Meget frugtbar i drivhus. Lidt sen i koldt vejr, men eftermodner godt i en skål indendørs. Den blåsorte farve udvikles ved sollys i skindet, under skindet er det en rød tomat. Højt indhold af antocyaniner og lykopen. Oprindeligt forædlet på Oregon State Univ. i USA, solgt af Nichols Garden Nursery i Oregon. Udbydes af: **9 (f), 5 (f)**

Foto: Søren Holt

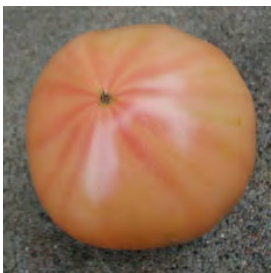

Ingrids cherrytomat fra Gartneri Toftegaard (*Solanum lycopersicum*) **FS0881**

"Ingrids cherrytomat". Store klaser af små røde frugter på meget lange stilke. Søde og aromatiske, revner ikke og holder til langt hen på efteråret. Gave af en kunde til Toftegårds Gartneri (der har doneret den til os), hvor den kan købes som plante. Efter sigende har den været dyrket af Ingrid i ca. 30 år, og af Ingrids veninde i lige så lang tid før.

Udbydes af: **90 (f), 9 (f), 5 (f), 1792 (f)**

Foto: Lila Towle

Katja (*Solanum lycopersicum*) **FS0085** Rosa bøftomat. Meget velsmagende. I Sibirien regnes den for en frilandstomat. Selv om den kan bære tidligt på friland, er det først i drivhusets varme smagen rigtigt udvikles. Men giver et ret stort udbytte på friland i Danmark - bærer allerede fra slutningen af juli/begyndelsen af august. Familiesort fra Sludjanka, Sibirien. Kom til Danmark i 2002. Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Kinesisk blomme (*Solanum lycopersicum*) **FS0891** Yderig på friland. Frø opr. fra kinesisk ven. Udbydes af: **5 (f)**

Lav Busk 327 (*Solanum lycopersicum*) **FS0889** Frilandstomat. Oprindeligt fra Ohlsens Enke i 1967. Fået fra NordGen med ID NGB2049. Udbydes af: **5 (f)**

Maghrebi (*Solanum lycopersicum*) **FS0962** Frøene kom oprindeligt fra Heritage Seed Library hos Garden Organic i England. Maghreb eller "solnedgang" er den nordvestligste del af Afrika, inkl. Marokko - en del af den arabiske verden. Rød og kødfuld tomat, lidt uensartet i størrelsen, indeterminant vækst. Bruges i madlavningen eller spises rå, ca. 125 gram. Udbydes af: **250 (f)**

Foto: Heritage Seed Library

Mallorquín (*Solanum lycopersicum*) **FS1241** En arvesort fra Mallorca med 4 cm store tomater med mild smag. Plantens højde er ca 2 meter - semi-determinant. Tomaten er orange-rød, rund med en lille spids, med tyk skal og et fast frugtkød. En af sorterne der kaldes for både pomodoro eterni (evighedstomater) og vintertomater, da de er meget holdbare og de dyrkes primært for at gemme henover vinteren, så man strækker sæsonen med friske tomater. Man kan gemme tomaterne ved at høste sent på sæsonen (midt -slut september) og hænge dem op i en stor klynge under loftet i sit hjem (ikke for varmt). Udbydes af: **3731 (f)**

Foto: Lisa Nielsen

Matina (eller Martina) (*Solanum lycopersicum*) **FS0567** Potato leaf type – det vil sige den ud over de specielle blade også har en åben blomst, der kan bestøves af/bestøve andre tomater. Tidlig sort med ualmindelig god smag.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Creative Commons CC0

Mei Wei (*Solanum lycopersicum*) **FS0403** ”Årets bedste tomat på friland“ i 2005. Lille, lækker rød cherrytomat. Den ligner ’Gardeners Delight’, men er betydeligt tidligere. Opr. Fra Runåbergs Frøer, der skriver blandt andet i kataloget: „Tidlig sort fra Kina med den bedste smag... den trives udmærket i vores klima“.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Flemming Pedersen

Moonglow (*Solanum lycopersicum*) **FS0092** Lidt senere end gennemsnittet i drivhus. Smukke, mellemstore orange frugter. En af de sødeste og mest velsmagende orange tomater. Oprindelse Seed Savers Exchange, USA

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Muchamiel (*Solanum lycopersicum*) **FS0397** Spansk traditionel sort fra byen Mutxamel (på valenciansk/catalansk, Muchamiel på spansk) i Alicante, Valencia. På spansk betyder navnet "megen honning" - dog ikke på catalansk, hvor det bare er byens navn. Stor, lidt flad, ribbet rød bøf med lidt gule el. grønne skuldre. Kraftig indeterminant plante, sen modning. Ikke den mest spændende som frisk, men god begyndersort - produktiv, sund og god til tomatsovs og madlavning.

Udbydes af: **1792 (f)**

Nver (*Solanum lycopersicum*) **FS0963** Fra Armenien via et frøbytte med en, der havde købt frøene der. 100 - 200 gram, rød.

Nver betyder "gave" på armensk.

Udbydes af: **250 (f)**

Orange Daddel (*Solanum lycopersicum*) **FS1073** Form og størrelse som dadler, stærkt orangefarvede frugter, der har skinnende men ikke sejt skind og er meget lidt udsat for revner eller svampeangreb. Tidlig, meget stort udbytte der fortsætter indtil sent efterår. Fin smag. En gave fra en af "Urtevennerne", ukendt oprindelse.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Orange Pæretomat (*Solanum lycopersicum*) **FS1226** "Orange Pæretomat", af frø fra tomater, jeg købte i Brugsen for nogle år siden, så sortsnavn er ukendt. De smagte egentlig ikke særligt spændende, men så flotte ud. Til gengæld smager de rigtig godt, når man spiser dem friskhøstede. Men det gør tomater jo generelt. De giver 8-10-12 eller endnu flere frugter pr. klase, ca. 4-6 cm lange, faste, orange/orangegule frugter og en god del klaser pr. plante. Trives både ude og i drivhus.

Udbydes af: **1110 (f)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Pomodoro Ponderosa (*Solanum lycopersicum*) **FS1240** Vintertomat. Fungerer rigtig fint til udendørs dyrkning. Orangegul på ydersiden og rødgule inden i. Ca. 150 - 200 cm. høj. Tomaterne er runde, 3-4 cm. Smagen er mild og sød. Skallen er tyk og frugtkødet fast. Ponderosa er ekstrem holdbar og dyrkes først og fremmest for at gemme, så man har friske tomater i løbet af vinteren. Man gemmer tomaterne ved at hænge dem op i en stor klynge under loftet i sit hjem (ikke for varmt). Hvis man er heldig kan den gemmes helt hen til foråret. Ponderosa er en gammel kultursort fra Italien (muligvis oprindeligt fra Serbien).

Udbydes af: **3731 (f)**

Foto: Lisa Nielsen

Rød blomme (*Solanum lycopersicum*) **FS1112** Ældre sort af kirsebærtomat fra Danmark. Planterne har klaret sig fint på friland. Indeterminant, behøver støtte og skal bindes op. Velsmagende røde tomater i klaser, lidt større end mange cherrytomater. Middel modtagelig for skimmel. Fra NordGen på deres 10 års jubilæum i 2018. Ligner meget Ingrid Noldes rød blomme, FS0956, men vi kan ikke være sikre, da Ingrid ikke har dennes NGB accessionsnummer.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Vivi Logan ?

Rød blomme fra Hegnstrup (*Solanum lycopersicum*) **FS0065** Favorit ved årsmødets besøg på Hegnstrup.

Udbydes af: **141 (f)**

Rosii Marunte (*Solanum lycopersicum*) **FS0885** Rund, rød lille salattomat med fremragende smag. Høj - op til 3 meter høj. Både til drivhus og friland. Opr. tomatprat.no

Udbydes af: **3327 (f)**

Foto: John Kruuse

Russie 3 (*Solanum lycopersicum*) **FS0101** Vi blev spurgt om vi kunne skaffe en sød russisk bøftomat som mindede om den, spørgeren havde mistet. Denne kommer fra Seed Savers Exchange – måske ikke den samme som den tabte, men i hvert fald rigtig god. Runde, røde bøftomater, midt på sæsonen.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Gitta Olesen

Sart Roloise (*Solanum lycopersicum*) **FS1172** Trives i drivhus og den opleves som tidlig bærende, i forhold til andre bøftomater. Stor saftig tomat, der producerer rigtig godt, også rigeligt til fryseren. Smagen er ok, men ikke noget bemærkelsesværdigt. Tyndt skind, der gør den behagelig at spise rå, og så ser den godt ud med de blålige og gule striber.

Udbydes af: **1792 (f)**

Schimmeig Creg (*Solanum lycopersicum*) **FS1250** En af sorterne forædlet af den amerikanske tomatguru Tom Wagner - denne da han var 13 år gammel. Navnet stammer fra Isle of Man, som Toms mors slægt stammer fra, og betyder på manx "Striped Rock". En rigtig lækker tomat, med en god størrelse og masser af "kød" på. Spises både frisk, men egner sig så sandelig også stegt, brasset, grillet og bagt. Flot rød farve med gul-orange striber. En gavmild plante, der producere også selv om du "glemmer" den bagerst i drivhuset.

Udbydes af: **3327 (f)**

Foto: Tak til Seed Savers Exchange, USA

Schönhagener Frühe (*Solanum lycopersicum*) **FS0886** Meget tidligt rankende frilandstomat med god resistens mod skimmel. Små, runde gule salat-tomater - 3-4 cm, 20-25 g - med god stærk tomatmag. Oprindelse: det kooperative frøfirma Dreschflegel. Deres besøgshave og flere af de medvirkende små frøavlere gårde ligger i Schönhagen i Thüringen, og en af dem har udviklet denne sort.

Udbydes af: **90 (f), 250 (f)**

Foto: Dreschflegel-Bio-Saatgut, med tilladelse

Snowball (*Solanum lycopersicum*) **FS0650** Kaldes også White Beauty. Store mælkehvide frugter (op til et kilo) med fast hvidt kød. Til drivhus. Kan serveres som pæne skiver eller lysegul velsmagende suppe som man kan overraske gæsterne med. Først nævnt i 1863. ! Opr. handelssort købt i Kent, England i 1986, dyrket siden på Jollity Farm - økologisk gartneri på Falster.

Udbydes af: **1792 (f)**

Striped German (*Solanum lycopersicum*) **FS0556** Meget stor, lidt flad bøftomat med orange/røde/gule striber. Smagen er blid og behagelig. Oprindelse: Kendt i USA som arvesort og betegnes i Impectas katalog som „kulturarv fra 1800-tallet“.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Flemming Pedersen

Sweet Casady (*Solanum lycopersicum*) **FS1251** Sorten er forædlet af Tom Wagner, der navngav den efter sin afdøde ven og pioner i økologisk havebrug, Mark Casady. Vi fik frø af F3 generationen fra Tom, da han besøgte Frøsamlerne i 2009 og holdte workshops i forædling af tomater og kartofler. Lækker aflang rød tomat med gul/orange striber. Den er ikke oversød, som navnet ellers kunne tyde på, men dejlig smagfuld er den. Yder godt og er utrolig dekorativ. Bliv ikke overrasket over at bladene krøller/snoer sig og hænger lidt ned ad. Lidt lige som om at bladene også vil være aflange som tomaten. Kan både bruges friske lige til at spise eller frys dem ned til vinterens brug. NB: Vi har 3 tomater hvor navnet "Casady" indgår - de to er gultkodede udspaltninger af den oprindelige "Sweet Casady", og er bevaret for sig. Vær omhyggelig med at holde rede på navnene, og med om der kommer afvigende planter (denne linje har dog været stabil i mange år).

Udbydes af: **1792 (f)**

Foto: Lila Towle

Thai cherry (*Solanum lycopersicum*) **FS0108** Små ovale skinnende ekstremt søde frugter, ca. 20 pr. klase. Fra Thai maduge i et supermarked, men frøægte. En thailandsk gæst – etnobotaniker – mener det må være den sort, der blev forædlet til deres dronnings fødselsdag for år tilbage. Kaldes derfor „Dronninge-tomaten“ i Thailand.

Udbydes af: **1792 (f), 250 (f)**

Foto: Lila Towle

Tigerella (*Solanum lycopersicum*) **FS0407** Smukke sribede salattomater, indeterminant plante. Godt udbytte, gennemsnitlig smag. Udviklet i England i 1950'erne eller 60'erne, muligvis af samme Dr. Lewis Darby, der forædlede flere andre sribede tomatarter.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Waithamai, CC 4.0

Wapsipinicon Peach (*Solanum lycopersicum*) **FS0952** Citrongul tomat i mellemstørrelse med "ferskenhud" (dunet) og meget tyndt skind. God smag med en citrusagtig syre.

Udbydes af: **250 (f)**

Foto: Karen Bredahl

White Sweet Cherry (*Solanum lycopersicum*) **FS1249** Sød og smagsfuld tomat, der nok mere er sart lysegul end hvid.

Sprækker i efteråret, når temperaturen svinger meget dag/nat. Men de smager stadig utrolig godt.

Udbydes af: **1792 (f)**

Zebre Robecq (*Solanum lycopersicum*) **FS0966** Robecq er en lille by i det nordøstligste Frankrig. En Tom Wagner tomat der ikke er så udbredt, grøn med grønne striber men som moden lidt ovre i det gullige. Kan være svært at bedømme hvornår den er moden, må klemmes lidt for at finde ud af det. Stort udbytte, sunde frugter, rigtig god smag med sødme og syrlighed i den rette mængde, indeterminant.

Udbydes af: **250 (f)**

Ribstomat (*Solanum pimpinellifolium*)

Ribesoides (ribstomat) (*Solanum pimpinellifolium*) **FS0964** Rød, rund og sød tomat, en af de såkaldte vildtomater med mange frugter i en klase, indeterminant, kæmpe udbytte til snackspisning.

Udbydes af: **250 (f)**

Urtomate (*Solanum pimpinellifolium*) **FS0965** Der er flere tomater der hedder urtomat, sandsynligvis men ikke sikkert "vildtomat", *S. pimpinellifolium*. Denne har jeg fra Tyskland, ribsstørrelse, rød, fuldstændig kuglerund, let syrlig på den gode måde. Sprød, men har den fordel at den ikke sprækker. Så lille, at den kan ikke vejes, god hapsen i drivhuset.

Udbydes af: **250 (f)**

Flere tilbud på tomatfrø

Sidst i Frølisten på s.67-68 finder du flere tilbud på specielle tomatarter og dyrkningsforsøg.

Peberfrugt/Paprika/Chili (*Capsicum* arter)

Styrken på chilipebre måles efter Scovilleskalaen (SHU, Scovilles varmenheder). Skalaen bestod oprindeligt af tal fra 0 („søde“ pebre uden styrke) til mindst 2.000.000, i dag ofte omskrevet til Styrkegrupper 0-10. Begge skalaer kan findes via Google. De bruges i nogle tilfælde her, men hvor man i laboratoriet kan måle nøjagtigt, er mange af os kun i stand til at bruge personlige indtryk som "moderat" eller "meget" stærk. Og smagsoplevelser varierer meget.

Når vi noterer om en chili/peberfrugt fx er *Capsicum annuum*, *C. chinense* eller *C. pubescens*, er det især af hensyn til hvilke planter, der kan krydse sig. Du kan finde oplysninger om dette på nettet.

Ana Vucic (*Capsicum annuum*) **FS1248** Høje planter med mange halvlange, spidse, noget forvredne frugter, grøn->rød. Ligner typen "Dulce de España". Nogle af frugterne kunne ligne "Fordelingshatten". Tyndvægede, med en mere frugtagtig smag end de gængse storfrugtede røde pebre.

Har fået navnet efter donoren.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Beaver Dam (*Capsicum annuum*) **FS0585** Opr. ungarsk Hussli familie, der emigrerede til Beaver Dam i staten Wisconsin, USA i 1929. Er nu optaget på Slow Food USA's "Ark of Taste", en Noahs ark af særligt værdifulde (og velsmagende) traditionelle sorter. Velsmagende koniske frugter, modner røde, kun moderat stærke. Brugt til fremstilling af paprika.

Udbydes af: **3482 (f)**

Foto: Lila Towle

Bulgarian Carrot (Shipka) (*Capsicum annuum*) **FS0120** Velegnet til krukke, spidse gulerodsfarvede frugter. Meget stærk chilipeber. Oprindelse: Bulgarien, via Shepherd's Garden Seeds, USA.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Lila Towle

Calora chili (*Capsicum annuum*) **FS1215** *Capsicum annuum* 'Calora'. 60 cm høj busk, der giver mange aflange peberfrugter, der modner fra grøn over lys gul og til sidst rød. Det er en stærk chili (styrke 3-4) med en skøn smag og en tyk væg af frugtkød. Sås febr.-marts. Spiretemp: 25 gr.

Udbydes af: **9 (f)**

Chocolate Cherry (*Capsicum annuum*) **FS0122** En rund, mild, 4- 5 cm. tykvægget chili, der starter som grøn og modner til flot brun. Prøv f.eks. at bage dem i ovnen med kød-eller ostefyld.

Udbydes af: **9 (f)**

Cochiti (*Capsicum annuum*) **FS0843** Hot Chili. Røde når de er modne. Aromatiske 6 -8 cm. lange, lidt buklede frugter. Styrke: 4-6 på Scoville skalaen. Anvendes frisk, grøn eller rød, og som moden til tørring. Udviklet for århundreder siden af Cochiti Pueblo-folket på Rio Grande-floden.

Udbudt af Terre de Semences, Association Kokopelli i 2004.

Udbydes af: **90 (f)**

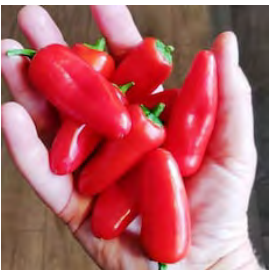
Foto: Merete Juul

Czechoslovakian Black (*Capsicum annuum*) **FS0124** Meget dekorativ chilipeber med aflange glatte frugter, der undertiden peger opad. Farven som umoden er mørk violet, næsten sort, og frugterne modner til rød. Moderat styrke: 20.000-30.000 Scoville Units.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Brian Krause

Farmers' Market Snack Pepper (tidl. DK Snacker) (*Capsicum annuum*) **FS1245**

Små, sprøde og søde "mini-snack" frugter, også fine når man kun skal bruge en mindre mængde i køkkenet. Planterne bærer tidligt og fortsætter længe. Yder bedre udendørs i en ca. 10 liters potte/spand end i drivhus. Stammer fra et Farmers' Market i staten North Carolina, USA, hos en sælger der ikke bruger navne på sine afgrøder. Kom via DK og dennes ven, peberforædler Timothy T., til udbyderen i Danmark.

Udbydes af: **3482 (f)**

Foto: Rebecca Toubøl

Ferenc Tender (*Capsicum annuum*) **FS0550** Meget tidlig og produktiv, mange forholdsvis små koniske frugter på en busket plante. Modner røde, men der er flere farver på planten samtidig.

Tyndvæggede frugter, hold øje med dem i de kølige efterårsuger, da de hurtigere end andre kan få rådne pletter. Gave til Seed Ambassadors fra en ungarsk frøsamler.

Udbydes af: **42 (f)**

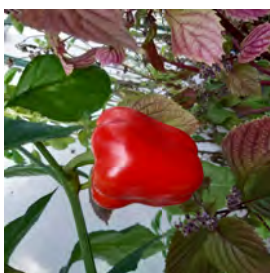
Foto: Lila Towle

Habanero Dulce (*Capsicum chinense*) **FS1067** Denne meget milde chili af Habanero type ("Dulce" betyder sød) kræver varme og klarer sig bedst i drivhus eller vindueskarm. Stort udbytte. Frugterne modner laksefarvet og har en fin smag og aroma af fersken, mango og karamel.

Udbydes af: **9 (f)**

Habanero Vicentes Sweet (*Capsicum chinense*) **FS1068** Denne milde chili ønsker varme og trives bedst i vindueskarm eller drivhus. Styrke 2. Stort udbytte med aroma af frugt, æbler, ribs, sødme, fantastisk smag. Frugten er 5 cm. lang, og planten bliver 50 cm. høj (i stor potte).

Udbydes af: **9 (f)**

King of the North (*Capsicum annuum*) **FS0847** Store tykke kødfulde pebre som vi kender dem fra butikkerne. Velegnet til vort klima – i drivhus - alligevel skal den have en lang sæson. Begynder at modnes sent, men fortsætter hele efteråret. Oprindelse: handelssort via Seed Savers Exchange i USA.

Udbydes af: **42 (f)**

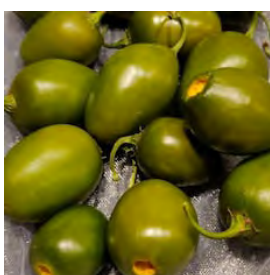
Foto: Lila Towle

Lille Pikante (*Capsicum annuum*) **FS1211** Chili som stammer fra Calabrien. Planten trives bedst under beskyttede forhold f.eks. drivhus, men bionet kan også gøre det. Den bliver ca 50-60 cm høj, meget frodig og yderig med smalle ca 10 cm lange chilier som modner til røde. De er middelstærke (jeg gætter på styrke 5-6).

Udbydes af: **90 (f)**

Lombardo (*Capsicum annuum*) **FS1214** Sød paprika. Sås februar-marts. Spirer ved 25 grader. Kræver varme, bedst i drivhus. Stort udbytte. Højde: 50-60 cm, frugt: 10-15 cm, styrke: 0, grøn/rød. Giver mange frugter, som er hurtigt til at modne røde. Velsmagende.

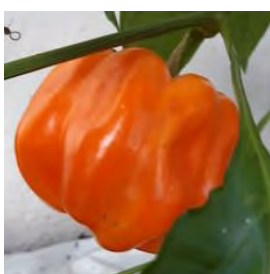
Udbydes af: **9 (f)**

Mini Olive Rocoto (*Capsicum pubescens*) **FS1246** Opstod i donorens have og er mest sandsynligt en mutation af Mini Gul Rocoto, fra meget gamle frø som hun fik i et frøbytte i 2014. I stedet for at modne gul, beholdt den sin grønne farve og først til allersidst ændrede den til olivenfarvet. Det er den allerførste rocoto, der forbliver grøn som moden. (*C. pubescens*: lodne blade, lilla blomster, sorte frø). Moden smager den som en spicy kiwi, let overmoden mere i retning af spicy mango, mere sød i det. Styrke ca. 30.000 SHU. Rocotos har generelt en lang modningstid, og skal helst sås under kunstigt lys i december/januar. Sås den senere, får man kun de første få modne frugter, og skal tages ind for at modnes. Men den trives ganske fint udendørs indtil frost. 2019 frø. Se mere i vores database.

Udbydes af: **3482 (f)**

Foto: Rebecca Toubøl

Orange Bell (*Capsicum annuum*) **FS0848** Typisk "bell" form, tyk og firkantet. Modner sent, som alle de øvrige større, tykvæggede pebre. Saftig, smager godt, men giver ikke nogen stor høst. Men hvis man gerne vil kombinere pebre med flere farver, er det den eneste med en klar orange farve, der er værd at dyrke. Oprindeligt Seed Savers Exchange, USA

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Piment d'Espelette (*Capsicum annuum*) **FS0850** Fransk traditionel sort (designeret "AOC") fra den baskiske by Espelette i Pyrenæerne. Stor plante. Frugten ca. 8 cm lang. Meget aromatisk og sødmefuld. 2000 scoville. Nem at tørre. Anvendes når man ønsker en god smag af chili uden maden bliver stærk. Købt hos Camilla Plum.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Wikimedia Commons

Stor pikante (*Capsicum annuum*) **FS1043** Chili som stammer fra Calabrien. Planten trives bedst under beskyttede forhold, f.eks. i drivhus, men bionet kan også gøre det. Den bliver ca 50-60 cm høj, meget frodig og med masser af op til 15-16 cm lange tykke, grønne chilier som modner til røde. De er milde, ca styrke 3-4 og kan bruges som grønsager.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Stor rød (*Capsicum annuum*) **FS1247** Fået af Anne og Tom fra Samsø på frøorgiet i september 2020. Stammer fra deres ven på Samsø, oprindelse ukendt. God storfrugtet tykvægget "bell pepper", lidt tidligere end 'King of the North' og meget tidligere end 'Kaibi 2'.

Udbydes af: **42 (f)**

Sue's Tomato Pepper (*Capsicum annuum*) **FS0136** Meget produktiv i drivhus. Runde frugter, evt. med lille spids. Som modne er de røde og ligner virkelig tomater. Varierer mellem mild og stærkere chilismag, tykke, søde, meget velsmagende frugter. Især gode rå, men kan også grilles. Oprindelse: arvesort fra Beaver Dam, Wisconsin, via ungarske Hussli-familie ca. 1929. Fra medlem af SSE.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Trinidad Perfume Chili (*Capsicum chinense*) **FS1069** Denne milde chili klarer sig bedst i drivhus eller vindueskarm. Pænt udbytte. Frugterne modner gule og har en fin duft af eksotisk frugt. 50 cm høj plante.

Udbydes af: **9 (f)**

Ungarsk Rund Chili (*Capsicum annuum*) **FS0559** Modner ret hurtigt til flotte røde runde chili. Moderat stærk. En chili, som jeg har haft megen glæde af.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Aubergine (*Solanum melongena*)

Frühviolette (*Solanum melongena*) **FS1054** Købte frø 2018 fra Samenbau Nordost.

Succesfuldt avlet på friland. Giver relativt små, aflange frugter, der skifter farver fra relativt lys til violet. Frøene spirer langsomt. Udbyder sår i februar, så er der småplanter i marts, og der kan plantes i drivhus i maj.

Udbydes af: **3465 (f)**

Foto: Hartmut John

Kamo Nasu (*Solanum melongena*) **FS1013** Gammel japansk aubergine fra Kyoto med traditionel 'kyoyasai' status (arvesorter fra Kyoto regionen), derfor er sorten minimum fra før 1868. Sætter smukke runde dyb-lilla auberginer med en fantastisk konsistens og smag efter tilberedelse. Frugtstørrelsen er meget variabel. Dyrket på friland, et meget beskyttet sted, siden 2019. Til spisebrug vil den klart klare sig bedre i drivhus, dyrket som chili. Kontakt udbyderen hvis du vil være med i dette tilpasningsforsøg.

Udbydes af: **3427 (f)**

Foto: Hermann Werner

Sorte ravne (*Solanum melongena*) **FS1071** Kulsort aubergine, forædlingsmateriale, til dyrkning et beskyttet sted på friland. Forkultiveres indendørs i februar/marts. Stor variation i frugtstørrelse og tidlighed. Skifter fra sort til forskellige farver i frømodningsprocessen. Kræver viden at dyrke til frø. Uegnet til drivhus, da den er følsom for spindemider. Dyrket til frø på friland i mange generationer.

Udbydes af: **129 (f)**

Foto: Søren Holt

Blærebæger (Physalis arter)

Tomatillo (*Physalis ixocarpa*) **FS0837** Beslægtet med ananaskirsebær, men væsentlig større. Har, som ananaskirsebærret, et papirsagtigt grønt hylster. Let syrlig og meget sprød. Til salater, salsa og varme ovnretter. Flere oprindelser. 129 fra Joseph Lofthouse, en landrace i varierende størrelser, mest grønne og gulligrønne, men også enkelte lilla.

Udbydes af: **129 (f)**

Foto: Søren Holt

Natskyggefamilien i øvrigt (Solanaceae)

Garden Huckleberries (*Solanum scabrum*) **FS1093** Sjøv plante at dyrke i haven da bærrerne, der ved fuld modenhed er spiselige, ligner Sort Natskygge, og man dermed kan "chokere" sine gæster ved at servere f.eks. muffins eller tærte med disse smukke dybsorte bær med den mest vidunderlige pink/lilla saft. Dyrkes så man har helt styr på den, og der ikke sker forveksling, f.eks. i spande.

Forspiring samtidig med tomater.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

KÅL (BRASSICA OLERACEA OG VISSE B. NAPUS)

Hovedkål (Brassica oleracea)

Bodils kål (*Brassica oleracea*) **FS0925** Forædlingsmateriale. Hovedkål BG har krydset, dyrket og udvalgt siden starten af 80'erne. Giver flotte vinterholdbare hovedkål i forskellige farver og former. Adoptionsort.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Grønkål & bladkål (*Brassica oleracea*)

Flerårig bladkål fra Myrrhis (*Brassica oleracea*) **FS1029** Flerårig bladkål med stor genetisk bredde, da den er en krydsning mellem flere varianter, der ikke er selekteret på - og som man selv kan lege videre med. Bladene varierer fra kraftigt krusede til helt glatte, og smagen varierer fra mildt til bittert. En fantastisk bladgrønsag til både rå og tilberedte måltider. Yndlingsplanter kan stiklingeformeres af vedagtige grene i november, hvis man vil selektere, eller man kan bevare bredden ved at samle og så frø. Forventet levetid for den enkelte plante 4-5 år. Fra frø doneret af Tycho og Karoline fra Permakulturhaven Myrrhis. En af moderplanterne stammer fra Stillehavskysten i staten Washington, USA.

Udbydes af: **90 (f), 757 (f)**

Foto: Karoline Aaen

Halvhøj Kruset Konserva - Hunderup70 (*Brassica oleracea*) **FS0928** En af de bittersunde grønåål fra MaxVeg - projektet. Grønåålssort fra Dæhnfeldt, på markedet i 1970.

Udbydes af: **9 (f)**

Hedebykål (*Brassica oleracea*) **FS0927** Store, grove blade, giver stort udbytte andet år inden blomstringen. God til overvintring. Gammel sort fra Hedeby Museum. ME(f)

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Mettes pink bladkål (*Brassica oleracea*) **FS0926** Forædlingsmateriale. Det vides ikke sikkert, om den faktisk hører til denne gruppe, da det er spontan krydsning med ukendt ophav. Utrolig smuk blåduget bladkål med pink nerver og bladkant. Det er på eget ansvar, hvordan den kommer til at se ud i næste generation.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Mollys røde Grønåål (*Brassica oleracea*) **FS1228** Forædlingsmateriale. Molly har avlet på sin grønåål i 10 år. Resultatet er en rødlig grønåål med rød stamme. Der kommer af og til en grøn plante, men de er blevet luget væk. De har en større eller mindre tilbøjelighed til at gro et par år, inden de går i blomst. Der har vist sig at være flerårige (3 - 4 år) planter imellem, og det er fra disse planter, der høstes frø. Det er dog ikke givet, at den vil være lige så ihærdig alle steder. Den bliver sjældent angrebet af utøj, og smagen er mild og behagelig. I en næringsrig og veldrænet jord kan den blive over 2 m høj i fuld blomst. Bladene er dels krusede ("rigtige" grønåål), dels mere bladåålsagtige og mere eller mindre røde.

Udbydes af: **1110 (f)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Grønåål og bladåål (*Brassica napus*)

Siberian Kale [usikkert syn. Sibirisk Blååål] (*Brassica napus*) **FS0151** Grønåålstype med violet anløbne blade og violette stængler. Bladene indskårne - minder om f.eks. "Finsk/Baltisk" - men er mere grøn i farven. Vinterfast og smager godt.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: ?

Rosenkål (Brassica oleracea)

Groninger, Biokol stamme (*Brassica oleracea*) **FS0921** Niels fra Ærø (biokol) har avlet på sorten i mere end 15 år, og har videreformidlet den under navnet ”Høje Hugo”. God, yderig, høj og stabil sort. Sen, selekteres stadig for kuldetolerance.

Udbydes af: **141 (f)**

Foto: Allan Clausen

RODFRUGTER (EKSTRA PORTO FOR VEGETATIVT MATERIALE)

Rodfrugter, hvor det primært er de overjordiske dele, der anvendes – f.eks. radiseskulper – står under afsnittet Krydderurter.

NB: Priser på de vegetativt formerede (knolde, stiklinger m.m.) varierer efter vægt og forsendelsesmetode. Spørg altid udbyderen.

Bede (Beta vulgaris): Rødbede, foderbede og lignende

Rødbede

Bodils Rødbeder (*Beta vulgaris*) **FS0769** Forædlingsmateriale. Dels røde og dels stribede runde rødbeder dyrket og krydset siden ca. 1995. Mere eller mindre mønstrede, ikke helt så mørkerøde. Kan blandes i en ret med andre grøntsager uden at det hele bliver rødt.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Gulerod (Daucus carota)

Dr. Lassings (*Daucus carota*) **FS0590** Krydsning af sorter, som frøsamler Ingrid Matthes fra den tyske frøsamlerforening VEN havde med, da hun besøgte os. Fire gamle europæiske sorter i fire forskellige farver: ‘Küttiger Rübli’, hvid gulerød fra Schweiz. Den gule, der smager rigtig godt, hedder ‘Lobbericher Gelbe’ og er fra Tyskland. Den orange mangler jeg navnet på, og den mørke el. rødlige orangefarvet hedder ‘Guerande’ og er fra Frankrig. Gulerødderne bliver forskellige, ikke så mange knaldorange. Nu har jeg dyrket dem og krydset dem siden 2006, og i dag har jeg en godt blandet, vinterholdbar, ikke sød, men kraftigt smagende gulerodssort. Udbydes af: **640 (f)**

Flemmings gulerødder (*Daucus carota*) **FS1046** I 2020 en hobbykrydsning på 3. år af flere sorter: Naroma x Hilmar + Early Scarlet Horn + Jaune de Doubs + Dragon Sushi + Bodils kryds. Du kan lege videre med at lade alle planter krydse sig eller ved at udvælge de rødder, du bedst kan li’, og isolere dem til næste års forsøg (tag mindst 20).

Udbydes af: **757 (f)**

Kragenæs gulerod (*Daucus carota*) **FS1061** En vild gulerod fra Kragenæs på Ærø blev krydset med en gammel hvid sort fra SESAM ‘Belgisk Vit’ (sandsynligvis synonym med ‘Belgian White’). Derefter har Frøsamlerne fået frøene overdraget. Denne gulerod er hvid og forgrener sig en del. Den kan med fordel sås med passende afstand så den ikke skal udtynnes. Den er meget forskelligartet i smag, generelt lidt skarp og lidt bitter. Det er udpræget en gulerod der skal tilberedes, så giver den til gengæld rigtig god smag til både gryderet og suppe.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Nantes Fancy, Hegnstrup stamme (*Daucus carota*) **FS0591** Vintergulerod. Tidligere var Fancy en solid sort til at dyrke kommercielt til konsum, velsmagende og ensartet. Så kom F1 hybridene, og firmaerne holdt op med at vedligeholde sorten, så den forfaldt. Bl.a. blev smagen kedelig. Allan har arbejdet med forbedring af den gamle sort siden 2008 ved selektion, og den er nu rigtig god. Den er hovedsort på Hegnstrup, og arbejdet med den fortsætter. Adoptionsort.

Udbydes af: **141 (f)**

Foto: NO Crossland

Pastinak (*Pastinaca sativa*)

Skandia (*Pastinaca sativa*) **FS1169** En almindelig aflang konisk pastinak. Bør ikke sås for tidligt da den nemt laver meget hård og trevlet midte. Frodig, nem at dyrke, og giver stort udbytte. Selv når den får for hård midte kan det skæres fra og roden uden om midten kan spises.

Udbydes af: **640 (f)**

Selleri (*Apium graveolens*)

Allan Clausens udvalgte (*Apium graveolens*) **FS0518** Knoldselleri af egen lokal forædling. Nu efterhånden min egen sort, som er udvalgt med udgangspunkt i krydsninger af de ældre sorter 'Alabaster' og 'Snehvide'.

Udbydes af: **141 (f)**

Havrerod og Haveskorzoner (*Tragopogon porrifolius* og *Scorzonera hispanica*)

Havrerod, Vild dansk (*Tragopogon porrifolius*) **FS0166** Findes kun vildtvoksende i Danmark på Ertholmene, sandsynligvis forvildet fra småhaver ved fæstningen. En tidligere kollega hjembragte nogle få frø fra Christiansø til donoren IH, som hun så har formeret.

Udbydes af: **60 (f), 2798 (f)**

SE Sørensens havrerod (*Tragopogon porrifolius*) **FS0689** Svend Erik købte frø af havrerod i 1969, og har siden da hvert år taget de 7 bedste rødder fra til frøavl. De oprindelige frø gav nogle værre "trævlerødder". Men udvalgsavlen har virket. Nu er sorten rimeligt stabil og producerer 75% pæne rødder - hvilket er godt for havrerod. Adoptionsort.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Svend Erik Sørensen

Skorzoner, Russisk kæmpe (*Scorzonera hispanica*) **FS0785** Tåler frost og kan blive i jorden gennem vinteren.

Velsmagende rodfrugt. Kaldes 'fattigmandsasparges', men smager mere af nødder end af asparges. En sund rodfrugt, der indeholder inulin, der regulerer blodsukkerbalancen. Bladene kan anvendes som salat-grøntsag.

Udbydes af: **9 (f), 3147 (f)**

Jordskok (*Helianthus tuberosus*)

Aspargesjordskok (*Helianthus tuberosus*) **FS1230** Denne er en af de allerbedste jordskokker. Gourmetkokke roser den til skyerne. Og den er glat og aflang og nem at rengøre og skrælle. Den giver et fint udbytte. 2-3 m høje stængler over jorden. Oprindeligt tilbudt i 1970'erne af Det Danske Haveselskabets Frøforsyning i bladet 'Haven'. Dyrket i udbyderens have lige siden.

Udbydes af: **9 (v)**

Foto: Anders Bech

Dwarf (*Helianthus tuberosus*) **FS0540** Sorten er bemærkelsesværdig, fordi den kun bliver 50-80 cm høj. Velegnet til små køkkenhaver og højbede. Bliver ikke som andre jordskokker til 'ukrudt', fordi knoldene sidder tæt sammen på stilken, så det er nemt at få alle knolde med, når man graver dem op.

Knoldene har rød overflade. Oprindelseslandet er Holland.

Udbydes af: **9 (v)**

Foto: Brian Krause

Mettes jordskok (*Helianthus tuberosus*) **FS0775** Store glatte knolde, stort udbytte. Kraftig ikke-blomstrende plante. God til læhegn på åbne jordstykker.

Udbydes af: **5 (v)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Majroe, turnips (*Brassica rapa*)

Petrowsky Gulia (*Brassica rapa*) **FS0784** En fin gulkødet majroe med god smag. Gammel sort fra Ohlsens Enke, kan findes i jubilæumskataloget fra 1954 som stammen Vangede P 1948. Fra Nordgen.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Søren Holt

Øvrige rod- og knoldvækster

di Chiavari (*Cichorium intybus*) **FS0783** En særlig cikoriesort, som dyrkes for de lange slanke let bitre rødder. Temmelig robust, sås som andre cikorier tidlig sommer og høstes efterår/vinter. Man kan evt skære den bitre kerne ud, men tilberedes ellers som gulerødder og pastinak. Oprindelse: Real Seeds i Storbritannien.

Udbydes af: **90 (f)**

Kinaskok, knoldgaltetand eller Choro-gi (*Stachys affinis*) **FS0174** Knoldene sættes tidligt i foråret, kan evt. sættes til forspiring i drivhuset i marts, og plantes ud i april. Bedst i sol, evt. halvskygge og i en god muldjord. Høstes november-forår. De små hvide knolde er en spændende gourmet-grøntsag.

Udbydes af: **90 (v), 9 (v), 3147 (v)**

Foto: Anders Bech

Yacon Morado (*Smallanthus sonchifolius*) **FS0496** Yacon er knolde fra Sydamerika, der dyrkes som georginer. En af inkaernes "glemte" afgrøder. "Morado" på spansk betyder lilla, violet. Høj flot plante, over to meter. Spises rå eller kogt, meget sprøde, med behagelig men meget mild smag – lidt som en rigtig sprød vandmelon. Begrænset antal, udbydes indtil 15. april.

Udbydes af: **2213 (v), 3605 (v)**

Foto: Søren Holt

LØG (EKSTRA PORTO FOR VEGETATIVT MATERIALE)

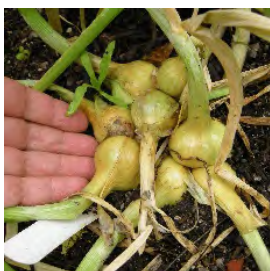
Løg, hvor det er bladene der anvendes – f.eks. purløg og pibeløg – står under afsnittet Krydderurter; krydderløg.

NB: Priser på de vegetativt formerede (knolde, stiklinger m.m.) varierer efter vægt og forsendelsesmetode. Spørg altid udbyderen.

Kepaløg, skalotteløg og etageløg (*Allium cepa*)

Joseph Lofthouse bulbing onion (*Allium cepa*) **FS1213** Forædlings-sort. Joseph Lofthouse's kryds. Løg i røde, gule og hvide farver. Sås som frø, første år bliver de små, kan høstes eller overvintre i marken. andet år gror de i blomst og deler sig, så der både bliver mad og frø.

Udbydes af: **640 (f)**

Læsøstammen (*Allium cepa*) **FS0750** Klassisk skalotteløg, som lægges tidligt i april.

Læsøstammen er den eneste rene "uforurende" stamme i Danmark. Små sætteløg bliver færre større skalotteløg, store sætteløg bliver til flere små skalotteløg. I NordGen under navnet Dkallas5, men mistet i klonsamlingen (se databasen for hele historien). Adoptions-sort.

Udbydes af: **757 (v), 1110 (v)**

Foto: Søren Holt

Hvidløg (*Allium sativum*)

Aleksander Tjetanov (*Allium sativum*) **FS0983** Slangehvidløg, Marbled Purple Stripe gruppen. Kan nok ikke skelnes fra Estisk Rød. Aleksander og Tamara har dyrket den i deres dacha i Irkutsk, Sibirien. De fortalte at det er et meget stærkt hvidløg, som de har dyrket i mange år. Hvor mange har de glemt, men de har ikke altid haft den. De lægger fed eller topløg 10 cm dybt i oktober. De mener, det er vigtigt at forny sorten ved at opformere fra topløg med 4-5 års mellemrum - så får man de største hvidløg. Udbyder har topløg.

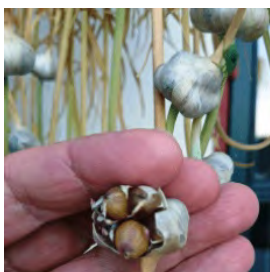
Udbydes af: **2798 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Apoteker (*Allium sativum*) **FS0704** Flettehvidløg, Silverskin type. Donor beskriver dyrkningen således: "Jeg har altid dyrket dem på samme måde. I august/september sætter jeg en række store fed mellem de nyplantede jordbær, som jeg laver et nyt stykke med hvert år. Hvidløgene visner ned i august og jeg laver så et par ranker, der tørrer udenfor og senere tages ind. Jeg udvælger så nogle store fed til næste år og sætter dem i jordbærbedet. De er noget af det første, der kommer op til foråret og de svigter aldrig."

Adoptions-sort.

Udbydes af: **757 (v)**

Ävrö (*Allium sativum*) **FS0720** Rocambole-type (et slangehvidløg), med hvide hylsterblade om de enormt store yngleknopper. Ret lave planter med store løg og røde fed. Yngleknopperne er så store, at de kan anvendes som mindre fed i køkkenet. Oprindelse: Fra Misterhults skærgård, hvor den engang groede forvildet, via SESAM. Udbyder har topløg.

Udbydes af: **2798 (v)**

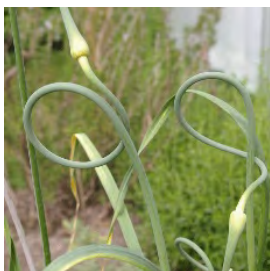
Foto: Søren Holt

Estisk rød (*Allium sativum*) **FS0010** Slangehvidløg, Marbled Purple Stripe type. Hele toppen med små yngeløg kan plantes og bliver til en klump små og lidt større hvidløg, der kan høstes løbende det meste af året. Hvis fed lægges efterår får man ret store løg med kun 3-5 fed pr. løg - en fedstørrelse der ikke er social dagen efter. Købt på et marked i Tallin. Adoptionsort.

Udbydes af: **757 (v)**, **47 (v)**, **9 (v)**

Foto: Merete Juul

Rebberg Knoblauch (*Allium sativum*) **FS0009** Rocambole type, et slangehvidløg. Denne sort er det hvidløg, der "slanger sig" mest. Det er kommet til Frøsamlerne fra SESAM, men den stammer oprindeligt fra den schweiziske frøsamlerorganisation Pro Specie Rara. Sorten er oprindeligt blev dyrket på vinbjerget. Adoptionsort.

Udbydes af: **3701 (v)**, **9 (v)**

Foto: Anders Bech

Porre og porreløg (*Allium ampeloprasum*)

Babington porreløg (*Allium ampeloprasum*) **FS0188** Babington porreløg har en mild hvidløgssmag. Feddene ligner elefanthvidløg. Åben skærm med rosa blomster og mange vårgønne store yngeløg. Ved roden små brune yngeløg (bulbiller) med hård skal. Vokser kun vildt i det vestlige Storbritannien og er sjælden dér. Menes at være en reliktplante efter dyrkning i klostre i det sydvestlige England og Irland. Kun yngeløg udbydes.

Udbydes af: **9 (v)**

Foto: Anders Bech

Pilles porre (*Allium ampeloprasum*) **FS1101** En rigtig god langskaftet vinterporre, der ikke så nemt løber i stok. Svend Åge (Pille) døde i 2020. Familien har doneret hans porrefrø til FS. Ifølge familien har han sandsynligvis fået sorten fra et tysk frøfirma for mange år siden. Pille har dyrket og selekteret i samme sort i mindst 10 år og nok længere

Udbydes af: **252 (f)**

Foto: Mette Poulsen Frisk

Øvrige løg (*Allium* arter)

Skovløg (*Allium scorodoprasum*) **FS0563** Vokser vildt i Danmark. En meget smuk løgplante. Kaldtes "Hyrdedrengens krydderi", fordi hyrdedrengene dryssede de små yngeløg på toppen på deres fedtemadder som velmagende pålæg. På toppen af stænglen dannes en kugle med 20-40 små violette yngeløg med mild hvidløgssmag. Disse små løg pilles fra hinanden og kan drysses på en salat eller svitses på panden. I jorden sidder også et lille løg, der kan bruges ligesom skalotteløg.

Udbydes af: **9 (v)**

Foto: Anders Bech

BÆLGFRUGTER

Havebønne (*Phaseolus vulgaris*)

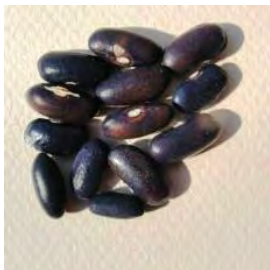
Grønne bønner: Buskbønner

Carlo's favorit (*Phaseolus vulgaris*) **FS0208** Grøn bønne (haricot vert) med ribbefri bælg. Bønnen giver et højt udbytte af ypperlig kvalitet. Oprindeligt handelssort, men nu udgået. Bønnen er dyrket på Hegnstrup i mere end 45 år, og er kommet til Frøsamlerne fra Allan Clausen, der har den fra Ohlsens Enke. Adoptionsort.

Udbydes af: **3147 (f), 141 (f)**

Foto: Mette Petersen

Delicates (*Phaseolus vulgaris*) **FS0969** Ribbefri grøn bønne, dansk kommerciel sort fra 1968, genfundet i den russiske genbank. Pænt udbytte selv i en våd sommer. Frøsamlerens repatriering af danske sorter fra VIR. Adoptionsort.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: NO Crossland

Fanium (*Phaseolus vulgaris*) **FS0607** En lav plante med lange tynde bønner. Bælgene er meget sprøde og velsmagende. Fortjener at blive kendt og bevaret. Oprindelse: hollandsk handelssort, skaffet i 1984 af en planteavlskonsulent til grøntsagsavler Kaj Jensen på Nordfyn. Den forblev avlerens favoritsort resten af livet. Den kom videre til en ven af familien og derfra til en frøsamler. Findes ikke under det navn i nogen genbank (men der er en hollandsk sort, der hedder 'Fanion').

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Jumbo (*Phaseolus vulgaris*) **FS0211** Noget krybende og væltende buskbønne (evt. lidt støtte). Modner over en lang periode. Store, flade, brede bælg. Planten fylder meget, men bønnerne er velsmagende - "rigtig bønnesmag", og udbyttet er godt. Kuldetålende. Opr. Oregon, USA.

Udbydes af: **90 (f), 42 (f)**

Foto: Merete Juul

Klingbjerg (tidligere Annis bønne) (*Phaseolus vulgaris*) **FS0788** Haricot vert bønne, der er meget lang, og fin i det. Ribbefri. Frøenes grundfarve er brunlig violet og tegningerne er hvide / cremehvide og meget uregelmæssige. Frøene er aflange og kun svagt krummede. Navlen (hilum) er hvidlig-brun. Kommer fra Mette Petersens svigermor Anni. Hun er fra Als, og bønnerne er dyrket der gennem generationer i hendes familie, der boede i landsbyen Klingbjerg. Adoptionsort.

Udbydes af: **96 (f), 5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Mongeta del cuc (*Phaseolus vulgaris*) **FS0877** Navnet betyder "orme-bønne" på sproget catalansk. Tidlig, på trods af den spanske oprindelse, godt udbytte. Velsmagende lange slanke bønner af haricot vert-typen - deraf vel navnet.

Udbydes af: **90 (f)**

Nerina (*Phaseolus vulgaris*) **FS0212** Grøn buskbønne, perlebønnetype. Små tætte planter, som er meget yderige og stabile uanset vejret. En stor mængde fine, tynde og meget smagfulde grønne bønner. Købt i Brugsen ca. 1995, ikke set siden. Adoptionssort. NB: Vi mangler en adoptant mere til denne sort. Henvendelse til koordinator NO Crossland.

Udbydes af: **90 (f)**, **207 (f)**

Foto: Merete Juul

Provider (*Phaseolus vulgaris*) **FS0213** Buskbønne, med stort udbytte af velsmagende grønne snittebønner. Kan sås meget tidligt, før 1. maj, og har god kulde- og fugtresistens. Amerikansk sort fra 1963, nået til Frøsamlerne gennem firmaet Frøposen.

Udbydes af: **757 (f)**, **47 (f)**

Foto: Gitta Olesen

Grønne bønner: Stangbønner

Cherokee Trail of Tears (*Phaseolus vulgaris*) **FS0798** Tidlig hos én, ret sent hos andre. Med middellange runde bælg, grønne med violette undertoner, som bliver helt klart violette og mørkere ved modning. Sorte frø. Violette blomster. Meget delikat smag. Kan også anvendes som tørrebønner. Sorten blev bragt med af Cherokee-indianerne, da de blev fordrevet af USAs regering fra Østkysten til "Indianerterritoriet" i Oklahoma i 1838. De har holdt fast i sorten lige siden. Oprindelse The Real Seed Catalogue.

Udbydes af: **3482 (f)**, **1792 (f)**

Foto: Christina A. Jørgensen

Jeminez (*Phaseolus vulgaris*) **FS0205** Stangbønne, Romano type. Lange, brede grønne bælg med rødlig striber - nogle bælg helt lilla. Modner noget sent. God i drivhus. Meget fin smag og bælgene kan blive store uden at være seje. Kom til os fra Johnnys Selected Seeds i USA. De har siden droppet den fra sortimentet. Muligvis en enkelt lokalisering i USA, ellers udgået. NB: Det kan tænkes at det oprindelige navn var Jimenez.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Kjems' pea bean (*Phaseolus vulgaris*) **FS0206** Yderig, robust, med lyslilla blomster og 10-12 cm lange, svagt krumme grønne bælg med lilla striber og pletter, velsmagende, bliver praktisk talt ikke ribbet. Frøene runde, flødefarvede med lilla striber og pletter. Ligner de andre Pea-beans i vækstformen. Suzanne har fået bønnerne fra Lise, der har dyrket dem i 32 år, og som har fået dem fra familien Kjems, som har haft dem i familien siden 1890'erne. Familien Kjems rejste til Amerika for at lede en dansk folkehøjskole i Michigan. Faderen døde, og moderen drog tilbage til Danmark i 1897 med sine 5 børn. Med i bagagen var bønnerne. Adoptionssort.

Udbydes af: **757 (f)**, **5 (f)**

Foto: Flemming Pedersen

Pea bean (*Phaseolus vulgaris*) **FS0207** Temmelig hårdfør stangbønne. Små runde frø, hvid/røde i korte bælg, dekorative. Ualmindelig god smag som grøn bønne. Kan bruges som friske grønne, friske bælgede eller tørrede bønner. Opr. Heritage Seed Library, HDRA.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Prinsesse, høj (*Phaseolus vulgaris*) **FS0786** Bemærk at der er flere bønner der kaldes 'Prinsesse', men som er meget forskellige og har forskellige NGB nr. Højde 2,5 – 3 m. Grøn/lilla melerede bælg, ret små flødefarvede/lilla melerede bønner. Frodig og rigtydende. Kan bruges som grøn bønne, koges som fuldmoden med eller uden bælg (bælgen har ikke stive fibre), eller bælg til tørrede bønner. De fuldmodne bønner kan bælges og kommes i fryseren uden blanchering. Indleveret til NordGen i 2007 under navnet "Prinsesse", som en gammel sort, af Torben Jensen.

Udbydes af: **1792 (f)**

Foto: Brian Krause

Voksbønner: Buskbønner

Carmencita (*Phaseolus vulgaris*) **FS0425** Fra NordGen, i forbindelse med projektet om genopdagelse af gamle bælgfrugter. Ohlsens Enke sort. Kom frem i 1947. Yderig, men skal plukkes tidligt, da den ikke er ribbefri. Den er let at bælg når frøene er fuldt udviklede. De unge bælg er lysegrønne, modnende til gule. Adoptionsort. NB: Vi efterlyser en adoptant mere til denne sort; henvendelse koordinator NO Crossland, nielsolafcrossland@gmail.com.

Udbydes af: **96 (f), 90 (f)**

Foto: NO Crossland

Dittes žlutý (*Phaseolus vulgaris*) **FS0801** Højtydende buskbønne. Oprindeligt handelssort fra Tjekkiet, men det oprindelige sortsnavn kendes ikke.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Mont d'Or (*Phaseolus vulgaris*) **FS0573** Let rankende vækst med korte, brede bælg. Sortfrøet. Dejlig voksbønne. Gammel sort, opgivet som oprindeligt fransk. Kendt siden 1880'erne, nævnes i Vilmorin-Andrieux i 1885 og i Nordisk Illustreret Havebrugsleksikon i 1912.

Udbydes af: **90 (f), 757 (f)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Voksbønner: Stangbønner

Burro d'Ingegnoli (*Phaseolus vulgaris*) **FS0610** Stangbønne. Lange gule bønner af Romano-type, ligner 'Gold of Bacau', men modner senere og har hvide frø i modsætning til gråbrune. Købt for mange år siden i Italien, først på Frølisten ca. 1999. Udgået af Ingegnolis sortiment (sorten med samme navn er nu en buskbønne). Navnet siges at være synonym for 'Meraviglio de Venezia', en gammelkendt italiensk sort, men denne har enten sorte bønner eller hvide, og er meget sent modne. Så det rigtige navn er diskutabelt. Frø fra 2019. Frø fra 2010 spirede 100%.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Gold of Bacau (*Phaseolus vulgaris*) **FS0483** Lange, brede og meget lækre bælg. Meget tidlig af en stangbønne at være – især en Romano type. Donors favorit bønne pga. den lækre smag. Oprindeligt doneret til SSE af venner i den nordrumænske by Bacau.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Tørrebønner: Buskbønner

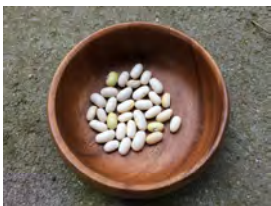
Fagioli del Purgatorio (*Phaseolus vulgaris*) **FS1218** Traditionel italiensk sort fra området omkring Bolsena-søen i Lazio. Bønnerne blev spist i fastetiden og især på askeonsdag, den første dag i fasten, som hovedret i en frokost for fattige, serveret af et broderskab fra 1600-tallet. Navnet hentyder til broderskabets hovedformål: at bede for de dodes sjæle i skærsilden ('purgatorium' = renselsessted på latin). Meget små runde hvide bønner med kort, evt. ingen kogetid. Der er mange gode engelsksprogede opskrifter på nettet. Fået af italiensk frøsamler Angelo Barbetti.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Pixabay

Frank Reynolds Old Kentucky Family Bean (*Phaseolus vulgaris*) **FS1234** Høj buskbønne. Velegnet som tørrebønne, den er strenget som frisk bønne. Sås tidligt for at nå at få færdigudviklede tørrebønner.

Udbydes af: **5 (f)**

Gotländsk böna från Ale (*Phaseolus vulgaris*) **FS0192** Tidligere kaldet Gotlandsk brunböna. Buskbønne med højt udbytte af hvide nyreformede bønner med rødviolette prikker og striber. Smager godt både i grøntsagssuppe og salat. Gotlandsk landrace, tørrebønne indsamlet af Nordisk Genbank.

Frøsamlerne kaldte den tidligere Gotlandsk brunböna.

Udbydes af: **640 (f)**

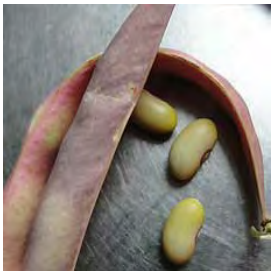
Foto: Merete Juul

Gotländsk Vit Böna (*Phaseolus vulgaris*) **FS0751** Ret tidlig landsort med hvide blomster og store blade. Laver nogle lange ranker (half-runner). Giver lange bælg med hvide bønner.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Grøn skovbønne fra Nederland (*Phaseolus vulgaris*) **FS0752** Buskbønne fra Nederland med lyse olivengrønne frø. Tåler lidt skygge. Historien om hvorfra frøene stammer er stadig under udvikling.

Udbydes af: **640 (f), 5 (f), 3611 (f)**

Foto: NO Crossland

Hutteriternas Soppböna, syn. Hutterite Soup Bean (*Phaseolus vulgaris*) **FS0606**

Siges at være bragt til USA af Hutterterne, en protestantisk sekt fra Moravien. Der hersker tvivl om dette - men den er velkendt for sin fine spisekvalitet, og er ophøjet til den amerikanske Slow Food "Ark of Taste". En rigtig god og nem bønne, middeltidlig, kraftig og kompakt buskbønne. Frøene er grå-grønne og har en afrundet form, næsten som ærter. Siges at være en af de bedste bønner til suppe da den hurtigt bliver blød og 'cremet'.

Udbydes af: **90 (f), 3465 (f)**

Foto: Merete Juul

Lady Garnet (*Phaseolus vulgaris*) **FS0755** Modner ikke på en gang, godt udbytte. Stammer fra World Colour Collection - en stor pose blandede bønner fra da vi købte frø hos Vreeken's frøfirma i Holland for nogle år siden. Jeg har navngivet den. Den ligner lidt "Mariazeller bohnen", som dog oftest er en stangbønne. Jeg dyrker den som tørrebønne, den modner lidt sent med store tre-farvede bønnefrø i hvidt og to røde farver.

Udbydes af: **1792 (f)**

Foto: Christina A. Jørgensen

Pawnee (*Phaseolus vulgaris*) **FS0195** Glimrende tørrebønne til det danske klima. Små beigefarvede bønner med rødbrune pletter. Russell A. Crow, der har websitet "A Bean Collector's Window", udvalgte denne tørrebønne, der var opstået i hans have i 1979. På trods af navnet ikke en oprindelig sort fra Pawnee stammen.

Udbydes af: **42 (f), 2798 (f), 3611 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Prinsessebønne (fra Mariager) (*Phaseolus vulgaris*) **FS0196** Buskbønne. Højde ca. 30 cm, med hvid blomst. Bælgen er ca. 9 x 1,5 cm. Meget hurtig og robust, egnet til vores klima. De helt unge bælg kan bruges som grønne bønner, men de bliver hurtigt ribbede. Pæne lyse gulbrune tørrebønner, meget stort udbytte. Nem at tærsk, kan stærkt anbefales som tørrebønne. Gammel sort, nævnt i danske havebøger tilbage til sidst i 1800-tallet. Stammer fra familien Mortensen, Skringstrup nær Mariager. Vi kan følge historien ca. 100 år tilbage til Kvong i Vestjylland. Adoptionsort. NB: Vi mangler en adoptant mere til denne sort. Henvendelse til koordinator NO Crossland, nielsolafcrossland@gmail.com.

Udbydes af: **2798 (f), 1792 (f)**

Foto: Søren Holt

Stop (*Phaseolus vulgaris*) **FS0198** Buskbønne. Små røde bønner, beholder farven når de bliver kogt, fine til (kogt) bønnesalat og chili. Sen sort men giver godt.

Udbydes af: **90 (f)**

Uganda (*Phaseolus vulgaris*) **FS0787** Planterne er ca. 50 cm. høje, behøver ikke støtte. Fint tilpasset dansk klima. Bælgen er 12 cm lang med seks stk. 1 cm ovale bønnefrø. De er smukt marmoreret rød-lilla og hvid. Skinnende overflade og en god smag.

Oprindelse: økologiske bønner fra helsekostforretning, dyrket i Uganda. Eva Skjødsholm har dyrket denne bønne i mange år.

Udbydes af: **90 (f)**

Ukrainsk ærtebønne (*Phaseolus vulgaris*) **FS0759** Lav plante med fine runde bønner. Er ikke følsom for nattefrost, så den kan sås fra midt i april. Det gør, at man helt kan undgå krydsning med andre bønner, da de blomstrer på forskellig tid. Koger ikke ud som andre bønner, og kan bruges til falafel. Må altså indeholde meget stivelse.

Udbydes af: **640 (f), 2798 (f)**

Foto: NO Crossland

Volga-tyskernes bønne, busk-variant (*Phaseolus vulgaris*) **FS0761** Half-runner tørrebønne med røde striber på de grønne bælg - Borlotto-type. Stabil variant af Volga-tyskernes bønne, der ellers var en stangbønne. Produktiv. Samme historie som de øvrige Volga-tyske sorter fra omkring Omsk.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Yin Yang / Orca / Calypso (*Phaseolus vulgaris*) **FS1236** Lav buskbønne, tørrebønne. Tidlig, modner fint på planten. Frøene er smukt tofarvede, hvide og sorte, som Yin Yang-tegnet. Der er 5-7 bønner i de fleste bælg. Produktiv i en almindelig dansk sommer. Kommet hertil fra USA.

Udbydes af: **3731 (f)**

Foto: Lisa Nielsen

Zolfino (*Phaseolus vulgaris*) **FS0757** Små lysegule bønner („zolfo” betyder svovl på italiensk), runde til ovale bælg. De tyndskindede bønner bliver bløde og lækre ved kogning. Kan spises i bønnesalater, dryppet med olivenolie som sideret, eller på toast som frokostret. Kun 2 portioner, 2019 frø (hos hver af udbyderne). Til nogen der vil prøve at opformere.

Udbydes af: **42 (f), 1110 (f)**

Foto: Wikimedia Commons, Gallovaldarno

Tørrebønner: Stangbønner

Guatemala (*Phaseolus vulgaris*) **FS0217** Madbønne, trivelig og nem sort til at høste til modenhed. Klatrebønne, god blandt majs som mellemkultur. Æn mellem to majsplanter. Velegnet som hummus med lilla farve. Fra Guatemala indianere i højlandet.

Udbydes af: **640 (f), 141 (f)**

Königsberger Rote (*Phaseolus vulgaris*) **FS1235** Yderig stangbønne. Bælgen er smuk spraglet, og den har de smukkeste tofarvede frø. God til Shelly Beans. Stammer fra den tyske frøsamlerorganistaion VEN.

Udbydes af: **5 (f)**

Snowcap (*Phaseolus vulgaris*) **FS0758** Syn. Snow Cap. Stangbønne, to meter eller lidt mere. Det er en udpræget tørrebønne som er i stand til at tørre fint, selv i regn. Bønnefrøene er store, let nyreformede, tre-farvet med okkerfarve på halvdelen med vinrødt mønster, og den anden halvdel helt hvid - sne på toppen. Den smager godt. Opr. USA.

Udbydes af: **1792 (f)**

Foto: Vivi Logan

Stangbønne, Borlotto-type (*Phaseolus vulgaris*) **FS0201** Borlotto type, kun ca. 3 m høj. Stort udbytte. Kortere udviklingstid end Frøposens Borlottobønne. Fin til tørrede bønner. Ikke særlig god som grøn bønne (bælgen sej og med ribber). Store og lange bælg, lysegrønne med røde striber, senere rødmeleerede. Bønnen er blevet dyrket i foreningen i mange år under navnet "Folmer Rommes italienske stangbønne". Det blev i 2011 opdaget at foreningens Romme-bønne adskiller sig markant fra Romme-familiens bønne. Vi har besluttet at fortsætte med foreningens bønne under et nyt navn: Stangbønne Borlotto-type. Adoptionsort.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Ida Soer Johannessen

True Red Cranberry (*Phaseolus vulgaris*) **FS1238** Kaldes også Ægte tranebærbønne (da borlottobønner kaldes ofte for "tranebærbønner"). En af de tidligste bønnesorter kendt fra de amerikanske kolonier i 1700-tallet, senere selekteret for spisekvaliteter. Planten er ca 200 cm høj, frøene store og mørklilla/vinrøde som modne, i store bælg, der indeholder blot 2-4 frø i de fleste. Doneret til Seed Savers Exchange i 1980'erne af en samler af gamle New England bønnesorter. Udvalgt til Slow Food Ark of Taste.

Udbydes af: **3731 (f)**

Foto: Lisa Nielsen

Haveært (*Pisum sativum*)

Krydsningsfare i ærter

Vi har i de senere år kunnet konstatere krydsninger imellem ærtesorter. I tre uafhængige tilfælde er der sket krydsninger, der har involveret høje marværter. Det kan sagtens dække over flere tilfælde. Vi ved ikke hvordan der er sket. Vi har jo lært at haveærtens blomst ikke åbner sig, hvilket man også kan se, når man iagttager blomsterne. Og så er krydsbestøvning jo ikke så nemt. På en eller anden måde sker det altså alligevel. Vi skal alle holde øje med mulige forklaringer, f.eks. at klimaændringer måske gør, at der kommer åbne blomster, eller at nogle arter af bier "voldtager" blomsterne.

Vi opfordrer derfor til at dyrke ærter med god afstand mellem sorterne. Dyrk sorter, der ikke ligner hinanden, når afstanden er kort. Hold godt øje med beskrivelserne af sorterne, og tag billeder og beskriv dine planter! Og indberet alle observationer til vores koordinator for høje ærter: Flemming Pedersen, fp@peww.dk.

Grønne ærter, høje

Amandas (*Pisum sativum*) **FS0602** En gammel sydfynsk familieært, fra en gammel dame, Amanda, der bor/boede på Horne Land ved Faaborg. Ærteplanten er lysegrøn, lysere end f.eks. Holger, og nogle af bælgene har "moss" – eller ujævnheder især nederst på bælgene. Denne karakteristik er nævnt for nogle ærter i 1800-tallet. (Fx i J. Dybdahls "Kjøkkenhaveurterne", 1877. Ja ham med jordbærsorten.) Måske ikke helt så søde som Holger, eller måske tidligere modne. Med i foreningens projekt med gamle bælgfrugter. Adoptionsort.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: ?

Frederik VII's ært (*Pisum sativum*) **FS0668** Omkring 2003 besøgte gartnerafdelingen i Den Fynske Landsby Gråsten Slot. Her var man i gang med en voldsom oprydning og nedlæggelse af haverne, efter Dr. Ingrid's død. Alt blev destrueret og kørt på lossepladsen, for det var blevet besluttet, at ingen måtte få noget. Trods det, lykkedes det, at få nogle af de gamle ærter med tilbage til Den Fynske Landsby, hvor de er blevet dyrket siden. Gartneren på Gråsten Slot fortalte, at ærterne hedder Frederik VII's ært. Vi ved ikke hvordan eller hvornår sorten kom til slottet, men den findes i et frøkatalog fra firmaet Eltzholtz tilbage til 1902. Sorten indgik i foreningens projekt med gamle bælgfrugter.

Rigtbærende, og med sød smag, som bibeholdes efter at ærterne har opnået fuld størrelse i bælgene. 5 fod høj. Kan høstes over et langt tidsrum. Adoptionsort.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Flemming Pedersen

Grams (*Pisum sativum*) **FS0237** Sød, god smag. Familiesort, doneret til Frøsamlerne af Mette Alkjær. Ligner Holgers, Juttas osv. Opr. fra Mettes farfar, der havde ærterne fra en slægtning, Hans Hansen Gram, en kendt gartner og frugtavlser i Svendborg. Adoptionsort.

Udbydes af: **47 (f)**

Gyrithes (*Pisum sativum*) **FS0236** 2,5 m høj meget rigtydende marvært med fantastisk god smag. Høst 10-13 uger efter såning. Opr. fra Gyrith Bøjehøj. Dyrket hos familien Bøjehøj siden et familiemedlem havde dem med hjem fra USA i 1860. Adoptionsort.

Udbydes af: **252 (f)**

Foto: Ida Soer Johannessen

Hønsæerten (*Pisum sativum*) **FS0679** Donoren fortæller: "Jeg har ærterne fra nu afdøde Jørgen Fihl-Jensen, som boede i det røde hus lidt henne i byen [Termestrup på Djursland]. Jørgen havde dyrket ærterne i 10-15 år, da jeg fik dem for 15 år siden. Jørgen havde været i Amerika, og han havde ærterne med derovre fra. Ærterne bliver op til 2½ meter høje, og de modner over længere tid. De er mest dyrket til hønsene, men vi spiser dem også selv, når de andre (lave) ærter slipper op. Vi synes de smager godt. Hønsene vil helst have ærterne afskallede, ellers kan de ikke rigtig finde ud af at spise dem."

Udbydes af: **957 (f)**

Foto: Karen Bredahl?

Juttas (*Pisum sativum*) **FS0239** Gave til foreningen fra J. Møller, Århus. Bevaret af og navngivet efter en nu afdød ven af familien. Høj, ca. 2 meter, velsmagende ærter. Med i foreningens projekt med gamle bælgfrugter. Adoptionsort.

Udbydes af: **2213 (f)**

Foto: John Vinther

Kong Christian X's hofært (*Pisum sativum*) **FS0673** Høj ært, der minder om "Holgers Kæmpeært". Den skal bindes op, giver store og flotte bælg. Oprindelse: Erling Lykke skriver: „Jeg har fået ærten af en bekendt, som har fået den af en kollega, som købte sit hus af en sygeplejerske fra Odense, der som ung tjente på Tjele Ladegård ved Randers, og som har bevaret ærten derfra. Da Kong Chr. X var konge fra 1912 til 1947, er det tænkeligt, at ærten er fra dette tidsrum". Sorten var en del af Frøsamlerens projekt med gamle bælgfrugter. Adoptionsort.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Charlotte S. Poulsen

Maries (*Pisum sativum*) **FS0240** To meter høj marvært. Ærterne er store og søde, bliver sjældent melede, og angives at være modstandsdygtige over for orm. Oprindeligt fra Maries barndomsgård på halvøen Hurum i Norge. Da Marie i 1893 giftede sig ind i slægten på Transinggård på Sydsjælland, tog hun ærten med sig. Ærten dyrkes stadig af slægten. Adoptionsort.

Udbydes af: **2213 (f), 757 (f)**

Foto: Hanne Hansen

Prince Albert (*Pisum sativum*) **FS0242** Handelssort fra Thomas Etty, fra før 1837; annonceret fra 1842. Tidlig, rundfrøet, 42 dage fra såning til høst (!). Højde 100-200 cm høj. Muligvis synonymt med andre populære 1800-tals handelssorter. Afprøvet i museumshave på Samsø i 2006: "Blev meget høj og gav stort udbytte. Blev af museumsgæster vurderet som ganske som at smage min barndoms ærter". Adoptionsort.

Udbydes af: **1792 (f)**

Foto: Svend Erik Sørensen

Sønderjysk (*Pisum sativum*) **FS0695** Ærterne kom fra Sønderjylland til Odense på Fyn i 1926, med en mand, da han lærte sin kone at kende. Gerda, som boede på samme vej i Odense, syntes de var flotte og fik nogle frø af ham. Ebba fik så ærtene i 1998 af Gerda, da hun flyttede til Ellekærshaven og blev genbo til Ebba Kjelddal. Planterne bliver omkring 2 meter høje, ærtébælgen er mellemstor og med op til 8 ærter som sidder tæt i bælg. Velsmagende og meget tidlig. Adoptionsort.

Udbydes af: **1792 (f)**

Stevns (*Pisum sativum*) **FS0243** 2-2,5 meter høj marvært, store velfyldte bælg, velsmagende, holder sødmen længe. Lokalsort fra en gammel dame på egnen, bevaret af familien Hansen fra Stevns gennem 45 år. Med i Frøsamlerens ærteprojekt. Adoptionsort.

Udbydes af: **640 (f), 757 (f)**

Foto: Merete Juul

Store Holgers Kæmpeært (*Pisum sativum*) **FS0731** Tidligere FS0235b. 2-2,5 m høje, velsmagende, stort udbytte. Den har meget store, runde og overlappende bladflige. Spirer villigt. Opr. PØ dyrkningsforsøg, doneret af Gundersen familien. Den oprindelige sort hed FS0235, og var tydeligt en blanding af 2 morfologisk forskellige sorter, der nu er adskilt. Adoptionsort.

Udbydes af: **497 (f), 757 (f)**

Foto: Ida Soer Johannessen og Brian Krause

Telefon (*Pisum sativum*) **FS0244** Marvært fra Polen – nok den samme sort som den gamle Telefon, der har været handlet i Danmark tilbage til begyndelsen af 1900-tallet. Høj spinkel plante med et stort behov for nænsom opbinding. Store bælg med mange store ærter i hver. Ikke særlig spire- og grovillig.

Udbydes af: **757 (f)**

Valdemars amerikanske (*Pisum sativum*) **FS0677** Denne arvesort er doneret af barnebarnet til Valdemar Henrik Olsen - der selv kaldte den for "de amerikanske ærter". De kan være hentet da Valdemar sejlede mellem Nord- og Sydamerika i 1917-18, eller af hans far der arbejdede i Chicago i 1893. Planterne bliver omkring 2 meter høje og skal støttes af stativ. Prikles evt. ud i maj og høstes i juli. Giver et stort udbytte, og selv store ærter bliver kun meget lidt bitre og melede. Lange bælg med tætsiddende ærter, som smager dejligt. Lang høst sæson. Ærterne er stadig faste efter kogning. Adoptionsort.

Udbydes af: **2958 (f)**

Videmose (*Pisum sativum*) **FS0246** Gammel familiesort fra Heine Refsing. Høj, uensartet modnende. God kvalitet, holder lang tid. Adoptionsort.

Udbydes af: **757 (f)**

"Vi savner et hjem"

Vi mangler adoptivforældre til to af vores høje ærter – så kan vi være sikre på at vi ikke mister dem. Det er **Nakkebølleært**, FS0696, som stammer fra USA og har været dyrket i mindst 50 år ved Nakkebølle på Faaborg-egnen. Og **Vejstrupært**, FS0727, der har været dyrket i mindst 60 år ved Vejstrup på Fyn.

Henvendelse til vores koordinator Flemming Pedersen, fp@peww.dk

Grønne ærter, lave

Brudager (*Pisum sativum*) **FS0234** Lokalsort fra Sydøstfyn, der er gået i arv. En frøsamler har fået den af en murersvend, der har den fra en gartner nær Brudager, som har dyrket den i mange år frem til 1970'erne. Højde omkring 100 cm. Adoptionsort.

Udbydes af: **2213 (f)**

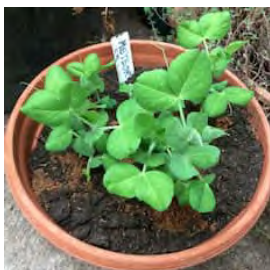
Foto: Molly Hougaard

Jof (*Pisum sativum*) **FS0238** Middelhøj (150 cm), produktiv. Var i kataloget hos frøfirmaet „Haveselskabets Frøforsyning“ i Hjørring, der anbefalede den i 1960'erne. Oprindeligt Nederlandske handelssort, står på accessionslisten hos den hollandske genbank. Karna Maj og Molly modtog frø af denne fra en mangeårig bevarer. Adoptionsort.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Karna Maj

Meteor (*Pisum sativum*) **FS0631** 60 cm høj skalært, vinterært. Meget kuldetolerant og kan sås meget tidligt om foråret eller allerede om efteråret. Lækker ært, god i krukker og som første afgrøde i drivhus inden tomater m.m. skal bruge pladsen.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Oskar (*Pisum sativum*) **FS0813** Omkring 40 cm. høj. Meget tidlig og meget produktiv sort - tidligere og bedre end Early Onward. Lange bælg med mærkbar krumning og en lille spids.

Oprindelse: Real Seeds, der har den fra et Tjekkisk frøfirma. Billedet: 23. juni 2021.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Slikærter

Ærter, hvor der ikke dannes hinder i bælgene, så hele bælgene spises. Disse er cylindriske, og spises hele, evt. kogte, når bælgene er godt fyldte. Kaldes på engelsk snap peas, sugar snaps.

Ohlsens Enkes Pollux (*Pisum sativum*) **FS0976** Fremavlet i Sverige før 1950 ved at krydse sukkerært og marvært. Registreret af Ohlsens Enke i 1952, udgået af handelen i 70'erne. En del af Frøsamlerens "Ærteprojekt", en af OE sorterne, der ikke var opformeret i mange år. Slikært, ca. 150 cm. Enkle hvide blomster og kødfulde, lidt grove, bleggørne, seglformede bælg. Den umodne bælg danner ikke rib og er meget velmagende; saftig, sprød, fin sødme med en dejlig smag af ært. Bælgene plukkes, når de er svulmet op, men før de bliver runde/tykke og udvikler en lille rib. Sen: høstet sidst i juli fra såning midt-april. Udbydes af: **3069 (f)**

Foto: NO Crossland

Sukkerærter

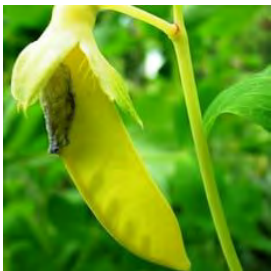
Ærter, hvor der ikke dannes hinder i bælgene, så det primært er bælgene, man spiser. Slikærterne er ofte brede, og høstes når bælgene er blevet store, men inden frøene når at blive det. Kaldes også snow peas, mangetout. NB: Flere gråærter kan også spises som sukker- eller slikærter, inden de modner.

Engelsk Sabel ESA (*Pisum sativum*) **FS0694** Høj ribbefri ært. Spises med bælg. Produktiv og nem. Har været med i ærte-bønne-projektet. Fra L. Dæhnfeldt (markedsført i 1972), tilvejebragt fra NordGen. Adoptionssort.

Udbydes af: **640 (f), 252 (f)**

Foto: Svend Erik Sørensen

Golden Sweet (*Pisum sativum*) **FS0528** Høj sukkerært, smukke tofarvede lilla blomster og lysegule bælg, dekorativ.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Søren Holt

Winterkefe eller Winterkefer (*Pisum sativum*) **FS0245** Navnet betyder „vinter-sukkerært“, vistnok på en tysk dialekt. „Kefe“ er ærten og „Kefer“ er ærteplanten. Meget speciel ært, der både kan sås sent om efteråret, omkring eller lidt før først i november og indtil først i januar, og overvintrer en almindelig dansk vinter som små spirer; eller meget tidligt forår. Giver ærter fra midt i maj-først i juni, der er bedst spist som sukkerærter som helt unge, da de med alderen bliver lidt beske/bitre. Anvendelig i madlavningen, store lidt grove men velmagende ærter. Afgjort en god afgrøde for dem der gerne vil have en aktiv jord hele året. Oprindelse: Sorten blev doneret i 1998 af Dr. Maria Finck fra Kassel Universitet og har været genstand for et ret omfattende dyrkningsforsøg på Center for Biodiversitet. Udbydes af: **207 (f), 5 (f), 757 (f), 141 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Gråærter / kogeærter

Biskopens gråært/slikært (*Pisum sativum*) **FS0224** Gammel svensk landsort med ret store violette ærter. En højt voksende slikært med farvede blomster og frø, en såkaldt gråslikært. Bælgen kan spises med de grønne ærter. På dette stadie har ærterne udviklet noget af den lilla farve, hvilket ses som lilla ringe i grønt, hvis man skærer bælgene over på tværs. Ellers spises de tørrede gråærter. Har været dyrket på marker ved Biskopsnåset i Dalarna af samme slægt i over hundrede år og findes nu også bevaret af den nordiske genbank, doneret af SESAM.

Udbydes af: **5 (f)** Foto: Søren Holt

Blauwschokker (*Pisum sativum*) **FS0426** Hollandsk gråært eller grå sukkerært med smukke tofarvede violet/rosa blomster og blå lilla bælg. Kan spises friske - især som sukkerærter ("mangetout") - eller tørrede.

Udbydes af: **3465 (f)**

Foto: D. McKibbin, Pixabay

Brun ært fra Nakskov (*Pisum sativum*) **FS0599** Stor gråært. Meget produktiv. Den af gråærterne, der minder mest om kikærter, når man bruger den til falafel og hummus. Fra Frilandsmuseet i Maribo. Adoptionsort.

Udbydes af: **640 (f), 5 (f), 1792 (f)**

Foto: Karna Maj

Errindlev gråært/sukkerært (*Pisum sativum*) **FS0598** 30-40 cm høj spinkel plante, smukke blomster. Bælgen tørrer næsten væk. Ribbefri grå sukkerært, der smager godt som hele ærter med bælg mens ærterne er unge. Som tørreært er den ganske særlig, nærmest krydret. Meget fine små ærter.

Oprindelsen usikker, men den stammer fra Lolland, ligesom flere andre af vores gråærter. Adoptionsort.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Søren Holt

Gotländsk blåært (*Pisum sativum*) **FS0228** 150 cm. Blå og røde blomster, mørkeblå bælg. Enkelte planter kan have grønne bælg, de må ikke anvendes til frøavl. Ærterne mørkner kraftigt med tiden – p.g.a. højt oxalsyreindhold. Pænt udbytte. Anvendes friske eller tørrede.

Udbydes af: **90 (f)**

Lollandske Rosiner (*Pisum sativum*) **FS0230** Skal sås meget tidligt og blive helt tørre på planten. De forbliver hele, når de er kogt - skal koge et par timer. Om de lollandske rosiner som type har donor fortalt, at de blev brugt som forråd, før man fik kartofler, og at der blev solgt 44.000 tønder ærter til de københavnske arbejdere på et år. De gik ud af produktion på Lolland for ca. 100 år siden. Kom til os via Tina Hansen fra en ældre samler på Lolland. Adoptionsort.

Udbydes af: **5 (f), 1792 (f)**

Foto: Søren Holt

Regina (*Pisum sativum*) **FS0853** Gråært, bliver 2 meter høj med lys- og mørklilla blomster.

Mange ret små bælg. Velegnet til hummus. Fra NordGen via Simon v. Siebenthals ærteprojekt.

Udbydes af: **901 (f)**

Foto: Karen Bredahl

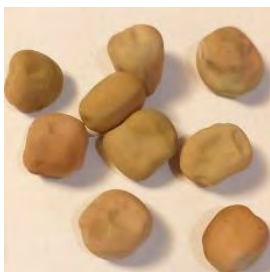

Rosakrone (*Pisum sativum*) **FS0855** Gråært, foderært. Ca. en meter høj. Skal have støtte.

Blomster/bælg dannes i store klaser i toppen. Blomsterne er tofarvede, rosa/hvide. Som blomstrende er planten overraskende dekorativ. Gav ikke det store udbytte. Jeg nød oplevelsen af de flotte blomsterklaser. Planten er omtalt som god til hønsefoder. Opr. Sesam.

Udbydes af: **42 (f), 1792 (f)**

Foto: Vivi Logan

Solberga (*Pisum sativum*) **FS1239** 170-200 cm høj gråært. Har brug for noget at klatre på. Smukke tofarvede blomster i rosa og violet. Den tørre bælg er bleggul. Meget proteinrig. Kan nydes som friske grønne ærter, men oftest lader man den modne og bruger de tørre ærter hen over vinteren. Runåbergs Frøer har følgende beskrivelse af sortens oprindelse: Gråærten "Solberga" har været dyrket af Lars Eliasson, Anna-Karin og Robert Jarl i Bohuslän. Den har været dyrket på gården, som har været i slægtens eje siden 1600-tallet. Sorten er oprindeligt indleveret af SESAM under det store nationale "upprob" eller inventeringsprojekt, 2002-2010.

Udbydes af: **3731 (f)**

Foto: Lisa Nielsen

Andre bælgplanter

Pralbønne (*Phaseolus coccineus*)

Black coat runner bean (*Phaseolus coccineus*) **FS0553** Meget flot pralbønne fyldt med mørkerøde blomster. Den har store sorte bønner. Oprindeligt fra Sarah og Andrew fra Oregon (Seed Ambassadors).

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Lila Towle

Tarahumara Tekomari (*Phaseolus coccineus*) **FS1220** Landrace fra Tarahumara folket i bjergene i det nordlige Mexico. Blomstrer meget tidligt, og blomsterne er spiselige. Bønner sættes først sent på året. Frøene har usædvanlige farver, ofte med små sorte pletter. Bælgene er kortere, og frøene er mindre, end andre pralbønner. Denne landrace er endnu ikke tilpasset vores klima, så måske stiger udbyttet i kommende generationer.

Udbydes af: **129 (f)**

Foto: Søren Holt

Valsk bønne / Hestebønne (*Vicia faba*)

Crimson Flowered Broadbeans (*Vicia faba*) **FS0249** Gammel engelsk sort med mørkerøde blomster. Planten er meget køn mens den blomstrer, men er ikke den, man vælger til køkkenbrug, da udbytte ikke er stort. Vi har haft den på frølisten for mange år siden, men den har ikke været på Frølisten i mange år, og på grund af Brexit er sorten købt denne gang af et lille hollandsk firma. Vigtigt: Kun 1-2 portioner, til nogen der vil opformere den. Og: af de forholdsvist få frø, firmaet solgte, blev der 3 afvigende planter med hvide blomster. Disse skal fjernes omgående, og man må ikke dyrke andre hestebønner samme år, da de krydser vildt i en have.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Lila Towle

Estisk Fava (*Vicia faba*) **FS0250** Stærke, høje planter. En meget uensartet sort hvad angår frøenes udseende. Blanding af mørkerøde, brune, purpurrøde, næsten hvide og grønne frø. Frøene er store, og der er 3-5 pr. bælg. Planterne er store og trivelige, medium bladlusfølsomme. Landsort fra Estland, doneret af gammel lærerinde i Pärnu, Estland, i 1993. Adoptionsort.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: Astrid Storm

Estisk Lilla (*Vicia faba*) **FS0910** "Lilla Estisk fava". Forædlingsmateriale. Udvalg i sorten "Estisk fava" FS0250. Stærke, høje planter. Frøene er store, og der er 3-5 pr. bælg. Planten er stor og trivelig, medium bladlusfølsom. En meget uensartet sort hvad angår frøenes udseende. Oprindeligt en blanding af røde, brune, rødbrune, lilla, næsten hvide og grønne frø. Vi har kun sået de lilla bønner og de giver efterhånden 4/5 dele lilla og 1/5 grønne bønner ved høst. Udvalg i en landsort fra Estland, doneret af pensioneret lærerinde i Pärnu.

Udbydes af: **757 (f)**

Hangdown Holchers Frøhandel (*Vicia faba*) **FS1044** Valsk bønne som kan sås meget tidligt om foråret. Planterne bliver ca. 50-60 cm. høje alt efter forholdene. Mange bælg som hænger ved modenhed. Bønnerne er mellemstore og lysegrønne. Indkøbt i begyndelsen af 70'erne i Holchers Frøhandel, men stammer fra Dæhnfeldt. Vær opmærksom på at der er flere udgaver af Hangdown. Adoptionsort.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Nekrassow Fava (*Vicia faba*) **FS0253** 90 cm høje planter, sort/hvide blomster, korte bælg. Sorte bønner. Godt udbytte. Arvesort siden ca. 1930 hos en volgatysk familie nær Omsk i Sibirien - medbragt fra den lille by Nekrassow (opr. Norga) ved Volga-floden, grundlagt i 1767, hvorfra efterkommerne af de tyske bønder blev tvangsflyttet under Stalin. Adoptionsort.

Udbydes af: **207 (f)**

Foto: NO Crossland

Sojabønne (*Glycine max*)

Edamame Green Shell (*Glycine max*) **FS1237** Købt hos Runåbergs Frøer i Sverige. Planten bliver ca 70 cm høj og har en udviklingstid på omkring 70 dage (ifølge Runåberg). Klarer sig fint på friland. Til at spise friske som edamame skal bælgene plukkes når de er udfyldte, men før de bliver grove.

Udbydes af: **3731 (f)**

Foto: Lisa Nielsen

Fiskeby V (Holschers Frøhandel) (*Glycine max*) **FS0256** Nem afgrøde; udbyttet afhænger af såtidspunkt. Kan blive stående lige til frosten, hvorefter de tørre bønner høstes. Kan også høstes grønne til Edamame. De tørre bønner anvendes til sojamælk, spirer eller tofu. MJ, der har dyrket Fiskeby siden 1983, har frøene fra Holschers Frøhandel i Vordingborg. Fiskeby V er stadig i handelen, eksempelvis hos Impecta, men ligner ikke foreningens Fiskeby V – så vær opmærksom på, at Fiskeby V med forskellige oprindelser ikke bliver blandet sammen. Adoptionsort.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Kuromame / Hokkaido Black (*Glycine max*) **FS0257** Sort sojabønne, der oprindelig kommer fra den nordjapanske ø Hokkaido. Opr. SESAM, de svenske frøsamlere. Bønner, der er lidt sødere end de grønne, serveres i sød sauce som en del af den traditionelle japanske nytårsmåltid.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Kikærter (*Cicer arietinum*)

Lofthouse (*Cicer arietinum*) **FS0912** En sortsblending lavet af "fri forædler" Joseph Lofthouse i Utah, USA. Kikærter er stærkt selvbestøvende, så det er ikke en krydsning af flere sorter, altså ikke egentlig en "landrace", men en blanding af rene sorter. Senere års indhold vil variere, afhængigt af hvilke sorter, der er bedst egnede hos avleren. Kikærter er normalt meget svært at dyrke i en dansk sommer, men denne blanding klarede sig fint - i sommeren 2018, der var i særklasse speciel.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

EFTERAFGRØDEPLANTER

Bukkehorn, blå (*Trigonella caerulea*) **FS0822** Enårig 50-90 cm. høj bælgplante med små knipper af stålblå blomster. Frøene dufter af karry. Har tidligere været anvendt som både foderplante og lægeplante, og i ostefremstilling i Alperne. Kan muligvis have en fremtid som grøngødningsplante – mellemafgrøde. Kommer oprindeligt fra Københavns Botaniske Have.
Udbydes af: **640 (f)**

Græsbladet fladbælg (*Lathyrus nissolia*) **FS0304** Interessant og anderledes fladbælg. Tæt og græsagtig vækst, ligner til forveksling en græs i de unge stadier. Planten er en glimrende grøngødningsplante – overvintrer og får året efter meget smukke enlige dybtviolette ærteblomster, og lange opspringende bælg. Kan også sås i foråret og vil normalt nå at sætte frø. Frøene bevarer spireevnen i mange år. Oprindeligt handelssort fra John Chambers i England.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Jorlupine (*Lupinus luteus*) **FS1258** Halvhøj gul lupin. Små, varmt gule blomster. Kvælstoffikserende grøngødningsplante, specielt velegnet til sandede jorde. Sort fra DDR gemt i Vavilovgenbanken. Vi har desværre ikke nogen gamle danske sorter, heller ikke i genbanken, så vi må bruge sorter fra nabolandene. I 2022 KUN frø til én der vil adoptere den! Henvendelse til udbyderen.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Sneglebælg fra Groznjan (*Medicago intertexta*) **FS1176** Meget fladt voksende sneglebælg-art. Glimrende som underafgrøde. Sætter masser af kvælstofknolde. Sneglebælg-art fundet i næsten tom bjerglandsby i Kroatien. Sandsynligvis vildtvoksende bestand på hustomt (ruderat). Landsbyen var blevet affolket, men der var ved at flytte nogle få folk ind igen.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Süsslupinen Gulzower Blaue (*Lupinus angustifolius*) **FS0707** Smalbladet lupin. Hvidblomstret, kraftigt voksende, 110 cm høj lupin med tendens til at vælte. Skulle have lavt indhold af bitterstoffer i frøene (sød-lupin). Stammer oprindeligt fra DDR, via den russiske genbank VIR. I 2022 KUN frø nok, til at nogle der har lyst til at adoptere sorten! Henvendelse til udbyderen.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

KORN OG LIGNENDE

Byg (Hordeum arter)

Inka (*Hordeum vulgare*) **FS0958** Nøgenbyg, seksradet. Højtydende og knækker ikke i strået. Nem at tærskes. Koges og spises som ris eller i salat. Kan kværnes og tilsættes ved brødbagning. En sort fra Børge Jensens gård på Fyn. NB: Vi har kun een mindre portion og den reserveres til den seriøse og erfarne avler, der vil opformere den. Frø fra 2018. Send "din CV" til udbyderen.
Udbydes af: **640 (f)**

Hvede og beslægtede (*Triticum* arter)

Marquis (*Triticum aestivum*) **FS1224** Marquis er en gammel canadisk sort fra 1907. Den var den dominerende sort indtil 1939. Manitoba hvede er kendt for sin bagekvalitet og Marquis var den sort, der grundlagde dette ry. Da den er en gammel sort fra en anden del af verden er dens dyrkningsegenskaber ikke på højde med nye nordiske sorter, men den kan fint dyrkes. Dens historie er rigtig god, og langt de fleste af nutidens bagehveder har Marquis i stamtavlen.

Udbydes af: **2879 (f)**

Rug (*Secale cereale*)

Midsommerrug (*Secale cereale*) **FS0488** Specielt god til halmflette-arbejder. Sås 1. juli med 1/3 rug, 1/3 vikke (f.eks. vintervikke) og 1/3 havre (volumen-dele). Afgrøden slås til foder eller grøngødning i september, og den følgende sommer er der fin rug til halmarbejder, så snart der er dannet aks. Ellers er der moden rug i midten af august. Kan også bruges til flettearbejde som helt moden, blot skal stråene udblødes i vand ca. 1 døgn før brug. Stort udbytte, men små kerner, sorten er nem at tærskes. Den kan både koges som ris eller anvendes til brød. Opr. Børge Jensen, Vestfyns Hjemstavnsgrd.

Adoptionsort.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Havre (*Avena* arter)

Terra Hulless (*Avena sativa*) **FS0269** Nøgen havre, tidlig og siges at være den bedste af typen. Pænt udbytte. Frodig og sund havre, som man nemt kan tærskes i hånden. Bruges til gryn eller som hele kerner i brød. Opr. Fra Seed Savers Exchange (SSE) i USA.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Majs (*Zea mays*)

Christinas hobbymajs (*Zea mays*) **FS1243** Stort udbytte af farverige mel-majs, som du kan lave det mest smagsfulde og mættende majsmel ud af. Du kan sortere dit udbytte i farver, og lave "rene" mel farver, eller bare blande dem alle og bage. Når du maler disse kerner, får du den mest vidunderlige majsmel duft, du aldrig har oplevet før. Oprindeligt kerner fra en frøsamler, forskellige blandet sammen. Der er også krydset alm. sukkermejs ind (uundgåeligt i en nyttehøve) men melmajsens gener er stærke. Du genkender sukkermajskerner ved at de er helt runken/indtørret, hvorimod mel-majs er 'fyldte'.

Udbydes af: **1792 (f)**

Foto: Christina A J

Peruvian Purple / Kulli (*Zea mays*) **FS1244** Bruges til fremstilling af blålilla majsmel (harina morada) og Perus mørkepurpurfarvede nationaldrik, chicha morada (afkølet vand fra kogte majs, frugtsaft og frugt, sukker og krydderier). Ca. 50 planter er sået inde og plantet ud ca. 1/6 i sort plast. Planterne 3-3,5 m høje, høstet sidst i august. Marken lå tæt op ad en villakvarter og enkelte kerner kan være krydsbestøvet, men majs i modsætning til næste alle andre frø viser dette samme år i kernerne, der vil blive små og rynkede.

Udbydes af: **3482 (f)**

Foto: Rebecca Toubøl

Boghvede (*Fagopyrum* arter)

Emka (*Fagopyrum esculentum*) **FS0280** Frødig, mørkfrøet boghvede. Lidt uensartet modning. Tetraploid. Sorten har været vurderet i landsforsøgene i 1989, og kom ud som en af de bedste sorter til dyrkning under danske forhold. Fra Center for Biodiversitet.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: Merete Juul

Hør (*Linum usitatissimum*)

Blenda (*Linum usitatissimum*) **FS0970** Oprindelig svensk forædlet sort af spindhør, lanceret i 1926 og trukket tilbage i 1954. Nordgen via KVL.

Udbydes af: **96 (f)**

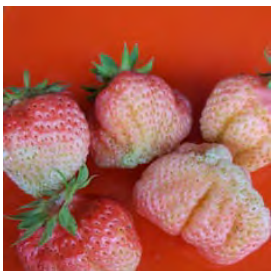
Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Margareta (*Linum usitatissimum*) **FS0662** Sorten indgår i POM (Program for odlat mangfold). Høj, ugrenet spindehør forædlet af Svalöf i 1951.

Udbydes af: **96 (f)**

BÆRBUSKE (EKSTRA PORTO FOR VEGETATIVT MATERIALE)

Jordbær

Ananasnaja (*Fragaria x ananassa*) **FS1222** Store lyserøde bær med hvid spids, der frøformeres af donoren. Der er tradition i Rusland for at frøformere almindelige havesorter, som fx i DK kun frøformeres under forædling. Det russiske navn "ananass" stammer sandsynligvis fra havejordbærrenes botaniske navn, og har ikke noget med smagen at gøre. Sorten var en favorit i Moskva-regionen for 40 år siden. Den var ved at uddø, men oplever nu en fornyet interesse som "gammel sort". Donorens mor fik den som sin første jordbærsort, da familien fik fritidshus ("datja") for 40 år siden, og familien dyrker den fortsat, på trods af mange afprøvninger af andre sorter, fordi de ikke vil undvære den. De laver nye frøplanter hver 4. år og sætter dem i et nyt bed. Udbyderen fik frø af Olga, sin russiske penneveninde. De er allerede kuldebehandlet. NB: Frø, ikke løbere, til frø-pris! og de skal sås og plantes ud. NB! 2020 frø, der allerede er kuldebehandlet og spirer hurtigt.

Udbydes af: **3482 (f)**

Foto: Olga v/ Rebecca Toubøl

Dybdahl (*Fragaria x ananassa*) **FS0287** Gammel, kendt sort: moderat ydende, modtagelig for sygdomme og anden djævelskab, men smagen er uovertruffen.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Weserruhm (*Fragaria x ananassa*) **FS0289** Middeltidligt jordbær, fint. Gammel tysk sort. Opr. fra LOCI.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Ribs og solbær (Ribes arter)

Futurum (*Ribes rubrum*) **FS1008** Har meget mørke bær som er lidt mindre end hos de røde ribssorter. Som modne er de søde nok til at være behagelige at spise rå direkte fra busken. Oprindelse: stiklinger fra en klonsamling på Dansk Landbrugsmuseum (dertil efter sigende fra Pometet).

Adoptionsort.

Udbydes af: **207 (v)**

Foto: Hanne S. Christensen

FRUGTTÆER (EKSTRA PORTO FOR VEGETATIVT MATERIALE)

Bemærk at pødekviste koster ekstra i forsendelse, fordi de skal sendes med pakkepost. Spørg om prisen ved bestilling.

Figen, almindelig (*Ficus carica*)

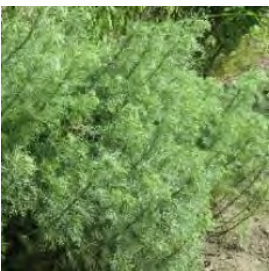

Figen (ukendt sort) (*Ficus carica*) **FS0914** Af Brown Turkey-typen. Hårdfor, velegnet til det danske klima. Meget højtydende. Moderplanten vokser frit op ad sydмур (Sønderjylland, medlem nr- 5). Oprindelse: Har haft den som stueplante da jeg boede i lejlighed, navneskiltet var ikke så vigtigt dengang! NB: En anden plante med samme beskrivelse udbydes af medlem nr. 3739 i Høring. Da ingen af disse har et kendt sortsnavn, har de fået samme FS nr. Figen i Høring kan evt. også hentes på stedet på rød i potter, ellers er det kun stiklinger med posten.

Udbydes af: **5 (v), 3739 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

MEDICIN-, DUFT- OG FARVEPLANTER

Ambra fra Tåsinge (*Artemisia abrotanum*) **FS0555** Halvbusk med sølvagtige findelte blade. Snapseurt, tidligere brugt som læge- og snapsplante. Lægges i skabe mod møl. Doneret af en dansk udvandrer, nu bosat i Californien, som læste om Frøsamlerne i Danish Immigrant Museums blad (se databasen for hele historien). Stiklinger sendes efter aftale. Adoptionsort.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Lila Towle

Benediktinertidse (*Centaurea benedicta*) **FS0345** Enårig kurvebløst med gule blomster. Gammel klosterplante, tidligere anvendt medicinsk.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Kanarisk hjertensfryd (*Cedronella canariensis*) **FS1045** Halvhårdfør busk, højde 1-1,2 m. Egnede både som potteplante og i haven, men skal graves op inden frosten kommer og overvintres køligt og frostfrit. Bladene har en aromatisk moskus/citronkamfer duft, velegnet til urtete, duftblandinger og cremer.

Udbydes af: **757 (f)**

Katteurt, almindelig (*Nepeta cataria*) **FS0491** Dette er simpelt hen kattenes katteurt nr. et. De elsker planten både i haven, som tørret drys og i legeting, som overgår så at sige alle købte 'catnip' produkter. Opr. købt hos Frøposen.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Kirsten Hedegaard og katten Frede

Lægekogleare (*Cochlearia officinalis*) **FS0868** Kaldes også skørbugsurt på grund af det store indhold af C-vitamin. Toårig urt med en skarp smag af peberrod og sennep. Små runde/hjerteformede blade. Sås midtsommer og står grøn hele vinteren. Brug den i salatskålen, til rødbejer og i urtesmør. Oprindeligt fra Frøposen.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Malurt, enårig (Kinesisk Bynke, Qin hao) (*Artemisia annua*) **FS0820** Bliver en stor plante; hurtigt voksende og meget aromatisk. Medicinplante, anvendes i Kina i visse egne som bittersmagende salatgrøntsag.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Wikimedia Commons, Pau Pámies Grácia

Marietidsel (*Silybum marianum*) **FS0350** Flot tidsel med hvidmarmorerede blade med lange torne. Violet blomst. Sås i april på blivestedet. To-årig. Tiltrækker mange nytteinsekter. Medicinsk anvendelse mod lever/galde sygdomme.

Udbydes af: **96 (f), 90 (f), 757 (f)**

Foto: Merete Juul

Skarleje (*Salvia sclarea*) **FS0389** Kaldes også broget salvie eller muskatsalvie. Står med grågrøn bladrosset første år. Overdådig blomstring de følgende år på en meter høj stilk med smukke lys-rosa og blå nuancer. Planten bliver som regel kun 3-4 år, men den er god til at leve videre ved selvsåning.

Aromatisk plante. Tidligere lægeurt. Opr. Frøposen.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Gitta Olesen

Humle

Den enøjede smed (*Humulus lupulus*) **FS1255** Dyrket i Ørnhøj ca. 1910 – 1940 af smed Marinus Andersen, ”Æ jenywer sme”, der slog sig ned der efter bygningen af Ørnhøjbanen, på et stykke af bonden Hans Vantings mark.

Smedens have var berømt på egnen. Modtaget af Tony Bülow på Frøsamlerens stand på Landsskuet i Herning, 2006, fra en gårdejer fra Ulfborg egnen, da vi havde efterlyst gamle planter med tilknytning til mennesker og egne. Se hele historien på vores hjemmeside under "Viden om: Planter der fortæller historie(r). NB: Humleplanter spreder sig meget ved rodskud. På billede er der dog 3 planter.

Adoptionsort. Vi har brug for mindst én ny adoptant til denne sort - kontakt koordinator Anders Bech, toveanders@urtehave.dk.

Udbydes af: **3482 (f)**

Foto: Rebecca Toubøl

Mynter (Mentha sp.)

Fra primo maj tilbydes stiklinger med rod af følgende 9 sorter af mynter fra min mangeårige samling, som jeg på grund af alder gerne vil give videre til et godt hjem:

Grøn mynte (*Mentha spicata*), Krusemynte (*Mentha spicata* var. *crispa*), Bulgarsk mynte (*Mentha spicata* eller "Djodjen" fra Bulgarien), Jordbærmynte (*Mentha x villosa* 'Strawberry'), Rundbladet mynte, broget, kaldes også ananasmynte (*Mentha suaveolens* 'Variegata'), Bergamotmynte, kaldes også Eau de Cologne-mynte (*Mentha x piperita* var. *citrata*), Sølvmynte (*Mentha x villosonervata*), Bowles Æblemynte (*Mentha x villosa* var. *alopecuroides*) og Grå mynte, kaldes også Langbladet mynte (*Mentha longifolia*).

Jeg dyrker mynterne i store krukke og holder dem sortsrene ved hvert år at klippe blomsterne af og således forhindre, at de krydser.

Stiklinger sendes med Quickbrev. Prisen, da de både skal pakkes ekstra godt og sendes hurtigt, er: 50 kr. for den første stikling, 10 kr. for hver sort derefter. Henvendelse til medlem nr. 9 (v).

KRYDDERURTER

Krydderløg (bladene anvendes) (Allium arter)

Pibeløg (*Allium fistulosum*)

Ludmillas (*Allium fistulosum*) **FS0512** Denne stammer fra en privat have i Irkutsk, Sibirien.

Den er langt mere variabel end pipeløg plejer at være, ligner nærmest en krydsning mellem pipeløg og Altailøg, som vokser vildt i området.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Nordre Gjetsidan (*Allium fistulosum*) **FS0805** Reliktplante fra Gudbrandsdalen i Norge, hvor det tidligere var karakterplante på tørvetage. Indført østfra i tidernes morgen og kaldet "Svenskerløg".

Der er fine historiske oplysninger på nettet. Den trives i de tørre varme somre og kunne vokse til næsten at dække taget. Plantet som værn mod brand, snarere end til madlavning. Oprindelse: afkom af et par individer, der var faldet af taget, da frøsamlerne besøgte området. Adoptionsort.

Udbydes af: **42 (f)**

Foto: Søren Holt

Pibeløg uden sortsnavn (*Allium fistulosum*) **FS0560** Sort der oprindeligt er købt i supermarked som purløg (!) Men det er en pipeløg.

Udbydes af: **47 (f)**

Pibeløg, uden sortsnavn (*Allium fistulosum*) **FS0561** Tykke blade, der bruges som purløg. Kommer normalt før purløg. Stor dekorativ blomst i juli-august.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Shimonita (*Allium fistulosum*) **FS0630** Korte, kraftige pibeløg, kan efterhånden blive så tykke som porrer. Meget hårdføre, kan sås om foråret og bruges i løbet af sommeren eller i august til overvintring. Vi hører gerne om dyrknings erfaringer fra både forårs- og efterårsdyrkning. Både bladene og hele skaffet bruges. Bunden er mild, bladene har en kraftigere smag end almindelige forårsløg. Populær sort i Japan bl.a. som hele "porrer" til grill.

Udbydes af: **42 (f), 2798 (f)**

Foto: Lila Towle

Øvrige krydderløg (bladene anvendes) (*Allium* arter)

Kinaløg, Kinapurløg (*Allium tuberosum*) **FS0864** Tynde, flade blade med en sød, svag hvidløgssmag; bruges som purløg. Blomstrer meget senere end almindelig purløg, ca. juli med hvide blomster, der kan bruges som pynt i salater. Dekorativ. Oprindelse - Frøposen.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Nikkende løg (*Allium nutans*) **FS0326** Sød og saftig mild løgsmag, bruges som purløg.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Merete Juul

Ramsløg fra Struer (*Allium ursinum*) **FS1166** Sås efterår eller tidlig forår, så frøene får frost. Smuk løgplante, der også gror vildt i DK. Meget rig på C-vitamin. Blade bruges som purløg, og er gode til en pesto. Mild hvidløgssmag. Blomst til at pynte maden med. Nordisk urt.

Udbydes af: **9 (f)**

Sandløg (*Allium vineale*) **FS0482** Står vinteren igennem med spæde skud, som bliver kraftigere længere hen på vinteren, når lyset tiltager. Tidligere brugt som purløg og kan høstes som sådan vinter/forår. "Purløget" visner om sommeren og afløses af en lang stilk (20-60 cm), som danner yngleløg i toppen. Disse topløg kan bruges som løgdrys. Dekorativ plante, som spreder sig, hvis yngleløgene får lov at falde.

Udbydes af: **96 (v)**

Foto: NO Crossland

Persille (*Petroselinum crispum*)

Christiansø persille (*Petroselinum crispum*) **FS0642** Havepersille, som gror forvildet og tilsyneladende helt naturaliseret på Christiansø. Ligner en krydsning mellem kruset og glatbladet persille.

Udbydes af: **90 (f), 5 (f)**

Glatbladet kurdisk persille (*Petroselinum crispum*) **FS0324** Glimrende, meget kraftig, glatbladet og ret kuldetålsom. Fra herboende kurdisk familie, der dyrker enorme mængder i deres nyttehave - et vigtigt bidrag til husholdningen i betragtning af hvad persille koster, og de store mængder der indgår i maden. Adoptionsort.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Ida Soer Johannessen

Karse, havekarse og vinterkarse (Lepidium og Barbarea arter)

Havekarse, Dansk Landrace (*Lepidium sativum*) **FS0656** Almindelig karse; hurtigt modnende sort, produktiv. Indendørs giver den flotte mørkegrønne kimplanter til smørrebrødet. Kan også dyrkes i haven. Den bliver 0,5-1 meter høj og har stærke blade, der bruges i salat. Kan sås tidligt om foråret, og giver udbytte hele forår og sommer. En oprindelig dansk sort indgået i den russiske genbank VIR i 1965. Nu repatrieret af frøsamler Rune Bjerremand. Adoptionsort.

Udbydes af: **640 (f)**

Foto: Bodil Gimbel

Vinterkarse, langskulpet (*Barbarea verna*) **FS0059** Mørkegrøn bladrosset. Toårig, vintergrøn. Kan høstes en stor del af året. Planten sår sig selv. Engelsk handelssort via LT. Andre oprindelser kan forekomme.

Udbydes af: **874 (f)**

Foto: Brian Krause

Vinterkarse, udspærret (*Barbarea vulgaris*) **FS0839** Beslægtet med Almindelig Vinterkarse. Vinterkarse sås ude i almindelig havejord fra september til oktober og den er nem at få til at gro. Vinterkarse er utrolig hårdfør og tåler godt frost. Den vokser løbende, så du kan plukke bladene vinteren igennem, bortset fra perioder med frost, hvor planten midlertidigt går i stå. Den giver velsmagende blade med lidt skarp smag: lidt krydret med toner af sennep. God i rå salat eller i lynstegte retter. Man kan også bruge de nye knopper i foråret ligesom små broccoli. 2022 udbud stammer oprindeligt fra Tyskland.

Udbydes af: **3465 (f)**

Sennep

Sareptasennep, Florida (*Brassica juncea*) **FS0810** Sort fra VIR genbanken i Rusland, som Rune Bjerremand repatrierede ved sit besøg i 2011. Sorten er angivet som oprindeligt dansk forædlet i VIR-databasen. Anvendes til fremstilling af sennep, eller som hele korn som krydderi. Efterhånden dyrkes den ikke meget herhjemme, idet gul sennep anvendes i stedet. Adoptionsort.

Udbydes af: **96 (f)**

Sort sennep, Vestfyns hjemstavnsgråd (*Brassica nigra*) **FS0303** Anvendes til fremstilling af sennep, eller som hele korn som krydderi. Efterhånden dyrkes den ikke mere herhjemme. Sort sennep indsamlet af Børge Jensen på sin gårdsplads på "Overgaard", Langsted ved Tommerup, rimeligvis forvildet fra ældre tids dyrkning, senere dyrket på Vestfyns Hjemstavnsgråd på museumsmarken. En bevaringsværdig sort som vi skal passe på. Ret små frø og vanskelig at tærskes. Adoptionsort. NB: Vi mangler en adoptant til denne sort - kontakt koordinator Anders Bech.

Udbydes af: **90 (f), 1110 (f)**

Foto: Merete Juul

Øvrige krydderurter

Bronzefennikel (*Foeniculum vulgare*) **FS1049** En imponerende og smuk flerårig anisssmagende krydderurt hvis unge blade er bronzefarvede. De unge trådlignende blade bruges til fisk, supper, grønt drys eller i salater, bladskederne som grøntsag og frøene som krydderi. Kan blive 1,5-2 meter høj. Sætter frø de fleste år og sår sig selv.

Udbydes af: **2273 (f)**

Epazote, Vellugtende Gåsefod (*Dysphania ambrosioides*) **FS1119** Meget kraftig krydderurt, som stammer fra Mexico, hvor den bruges til madlavning. Et heftigt indslag i krydderurtehaven, som nogle sætter stor pris på. Selvsåning må påregnes.
Udbydes af: **90 (f)**

Estragonfløjsblomst (*Tagetes lucida*) **FS0354** (syn. lakridstageetes og mexikansk estragon)
Etårig. Smuk kantplante. Forkultiveres i drivhus, har svært ved at nå at sætte frø på friland - kan overvintres i vindueskarm. Både blade og blomster bruges - har smag og duft af lakrids. God i te. Brug den også i sauce, kryddersmør, suppe, slik og dressing. Bruges under varmere himmelstrøg som estragon.
Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Kirsten Hedegård

Havekørvel (*Anthriscus cerefolium*) **FS0907** Sås flere gange i løbet af foråret og sommeren. Ved såning sidst i august står den grøn hele vinteren. Velegnet til supper, salater og æggeretter.
Oprindelse: Frøposen.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Hellig basilikum (*Ocimum tenuiflorum*) **FS0902** Også kendt som Tulsi; den hellige basilikum, som dyrkes nær hindutempler overalt i Indien. Meget aromatisk plante med en sammensat duft af nellike, mynte m.m. Det er desværre temmelig mange forskellige typer, der bliver solgt under navnet hellig basilikum.
Udbydes af: **757 (f)**

Indianermynte, almindelig (synonym anisisop) (*Agastache foeniculum*) **FS0806**

Flerårig plante med meget kraftig lakridsduft og violette blomster med meget nektar. Blomstrer september. Op til 60 cm. Oprindelse Frøposen.

Udbydes af: **47 (f), 9 (f)**

Foto: Anders Bech

Kvan, uden sortsnavn (*Angelica archangelica*) **FS0302** Smuk statelig plante, som insekterne elsker. Egentlig toårig, men selvsår sig, så der ofte kommer nye planter. Skal sås efterår-tidligste forår, da frøene skal have kulde. Blade og stængler kan bruges i snaps, stængler kan kandiseres til bagværk og koges til saft, der er lækker kombineret med rabarbersaft. Men det frarådes at benytte frøene til konsum, og kontakt med planten kan give lysfølsomhed ligesom bjørneklo - så pas på.
Udbydes af: **9 (f)**

Lakridsrod (*Glycyrrhiza glabra*) **FS0904** Køn ærteblomstret plante med lilla blomster. Det er roden, der anvendes – høstes efter to-tre års vækst. Oprindelse Frøposen.
Udbydes af: **757 (f)**

Løgekarse (*Alliaria petiolata*) **FS0368** Toårig korsblomstrende urt. Bladrosetterne står grønne i den kolde årstid. Tidligere lægeplante. Med NOMA og ny nordisk mad er den kommet til ære igen som en gourmet-grøntsag. Blade og blomster anvendes i salat, eller som drys i stedet for purløg eller persille.
Udbydes af: **9 (f), 60 (f)**

Rosenmynte (*Calamintha grandiflora*) **FS1225** 20 cm høj velduftende plante med ovale, tandede blade og lyserøde læbeblomster i juli-august. Planten har mynteduft og -smag. Let krybende vækst. Formeres fra frø eller ved roddeling. Blade og blomster gode i te og blomsterne kan pynte salat og desserter.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Sandsennep (syn. Vild rucola) (*Diplotaxis tenuifolia*) **FS0931** En flerårig korsblomstret plante med en kraftig og træet rod. Trives bedst et tørt og varmt sted. Spirer fortrinsvis steder med ekstra varme f.eks. imellem fliser, ligesom lavendel og sommerfuglebusk. Bladene bløde og lidt sukkulente, stærkt fligede. Sår sig selv hist og pist. Spiring af gemte frø sker bedst med 14 dages ophold i køleskab for frøene når de er sået (i såbakke eller i urtepotte). Har en meget stærk sennepssmag, stærkere end rucola.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Skotsk lostilk (*Ligusticum scoticum*) **FS0339** På dansk også kaldet "søvnurt". Arten har været anvendt som beroligende middel, men dyrkes nu som krydderurt. Minder om løvstikke i smagen, men alligevel anderledes. To- til flerårig, pæn lille skærmpolante. Kuldekimer, sås om efteråret, eller så tidligt på året, at frøene får frost. Opr. Urtegartneriet.

Udbydes af: **757 (v), 9 (v)**

Foto: Anders Bech

Skulperadise/ræddike, Münchner Bier (*Raphanus sativus*) **FS0814** En klassisk efterårs/vinterræddike af "rat tail" type, som også kan dyrkes om sommeren. Ca. 1 m høje planter, som producerer en mængde skulper, der spises umodne. Smagen er en mild radisesmag. I virkeligheden er det dog skiver af den lange hvide milde rod, der spises i Sydtykland sammen med øl - mens der er tradition i England for kun at spise skulperne. Roden kan også syltes eller svitses.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Lila Towle

Snitselleri Zwolsche Krul (*Apium graveolens*) **FS1050** Snitselleri ligner bredbladet persille, men smager af selleri.

Anvendes på samme måde som persille, klippes eller snittes fint og drysses på maden. Den er hårdfør og nem at dyrke. Den overlever som regel den danske vinter og leverer frisk grønt hen over vinteren. Snitselleri er to-årig og går i blomst og frø andet år.

Udbydes af: **90 (f), 9 (f)**

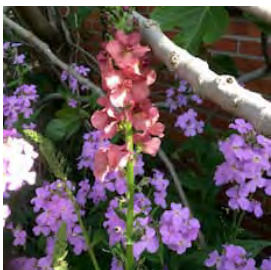

Sødskærm, syn. aniskål, spansk kørvel (*Myrrhis odorata*) **FS0815** Kraftig flerårig plante, der dufter af anis. Vil gerne have skygge og fugtig jord. Gror forvildet nogle steder i Danmark. Bladene bruges som kørvel, f.eks. i suppe. De umodne frø har en dejlig smag af lakridsbolsjer. Kan også lægges i snaps. NB: Skal sås i efteråret, det tidlige forår eller kuldebehandles - den behøver en kuldeperiode, helst frost, for at spire. Frøene spirer langsomt. (Udbydernes planter har forskellige oprindelser. Noter for en sikkerheds skyld hvem du modtager frø af, og nævn kilden, hvis du senere vil udbyde).

Udbydes af: **47 (f), 9 (f)**

Foto: Anders Bech

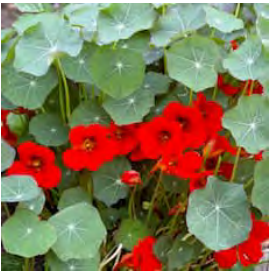
Spiselige blomster

Aftenstjerne, natviol (*Hesperis matronalis*) **FS1017** Smuk velduftende lyslilla blomst, god i flokke i den lidt vilde have, god insektplante. Blomsterne er spiselige og blandt dem, der ligefrem kan sælges til restauranter.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Blomsterkarse, alm., Empress of India (*Tropaeolum majus*) **FS0863** Denne sort er kompakt i væksten og løber ikke. Smukke rød-grønne blade og røde blomster. Etårig, frostfølsom. Veldrænet jord i sol. Blomsterne er rige på C-vitamin, flotte som pynt på salat. Bladene kan også spises. Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

Mauritansk katost (*Malva sylvestris*) **FS0862** Flerårig (men kortlivet). Meget smuk katost med mørke rødviolette blomster. Sås om foråret på blivestedet, foretrækker mager jord og fuld sol. Kronbladene pynter i en salat. Forskellige oprindelser. Udbydes af: **757 (f), 9 (f)**

Foto: NO Crossland

Metas natviol (*Hesperis matronalis*) **FS0558** Frøene er fra en gammel have på Samsø. Denne vidunderlige phloxlignende to-årige blomst har bevaret sig selv i mange gamle samske bondehave. Den optræder i alle nuancer mellem næsten hvid og violet. Den er to-årig og selvsående, finder selv nye ydmyge steder i udkanterne af have og gård. Kan blive meget stor og flot ved kærlig pleje. Blomstrer i juni, hvor den – især om aftenen – udsender en himmelsk duft. Blomsterne kan spises. Udbydes af: **90 (f)**

Foto: Gitta Olesen

Tangerine Gem ("appelsintagetes") (*Tagetes tenuifolia*) **FS0816** En navngiven sort af "appelsintagetes". Etårig. Bedst at forkultivere i drivhus el. vindueskarm. Kan evt. sås direkte ud. Flot som "hæk" (kantplante) i køkkenhaven. Spiselige, citronduftende, orange små blomster. Kan drysses som pynt på salaten, eller som pynt på en kage. Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Anders Bech

PRYDPLANTER

Sommerblomster (1- og 2-årige)

Sommerblomster, der især kendes for deres spiselige blomster, findes under forrige afsnit, KRYDDERURTER – Spiselige blomster.

Morgenfrue (Calendula arter)

Agermorgenfrue (*Calendula arvensis*) **FS0006** Meget mindre blomst end *C. officinalis*, gul-orange. Lidt ranglet vækst, spinkel, 20 cm høj. Blomstrer flittigt, længe. FP og NO har prøvedyrket den, og mener begge det er en *C. arvensis* - agermorgenfrue. Opr. Indsamlet i Cortona, Umbria, Italien i 2002. Fundet på en græseng, mellem sparsom nåletræsbevoksning ret højt oppe i bjergene. Udbyder 47 har indsamlet på Madeira.

Udbydes af: **757 (f), 47 (f)**

Foto: NO Crossland?

Opiumsvalmue (Papaver somniferum)

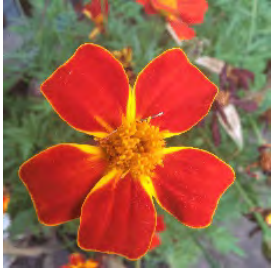
Birkesvalmue (*Papaver somniferum*) **FS1221** Smukke store lyslilla tofarvede blomster. Frøene kan bruges som birkes.

Frøstandene er flotte i dekorationer. Selvsår villigt.

Sås direkte på friland, kan sås både efterår og forår. Dækkes kun let.

Udbydes af: **5 (f)**

Fløjlsblomster (*Tagetes* arter)

Ildkongen (*Tagetes erecta*) **FS0318** Mørkerød og enkeltblomstrende, 60-80 cm høj alt efter jord- og gødningsforhold. Randkronerne har et tyndt gult bånd yderst. Sorten er oprindeligt udviklet af Burpee's frøfirma i USA i 1939. Vores stamme kommer fra en pensioneret praktiserende læge i Bjerringbro, som gennem mange år havde taget frø af 'Ildkongen' fra Ohlsens Enke (beskrevet hos OE som "Ildkongen (Flaming Fire)". Vi har fået frøene doneret omkring 1996 og har siden høstet og gemt frø. Adoptionsort.

Udbydes af: **5 (f), 3652 (f), 3147 (f), 252 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Øvrige 1- og 2-årige blomster

Ærteblomst, almindelig, Vild italiensk (*Lathyrus odoratus*) **FS0903** 1,5 m høj plante med små til mellemstore violette blomster i to schatteringer, med en helt vidunderlig duft i mange meters omkreds. Ret sen, holder længe i efteråret. Meget smuk til havehegn el. lign. Opr. købt hos Frøposen for mange år siden.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Ingrid Nolde

Æselfoder (*Onopordum acanthium*) **FS0392** To-årig plante. Første år en imponerende lav roset af kraftigt kanttornede blade. Skal have meget plads til at brede sig. Andet år en op til 2,5 meter høj blomsterstand med smukke violette kurveblomster. Fantastisk plante, bliver desværre hurtigt grim efter afblomstring. Er indtil da fuld af sommerfugle. Sår sig selv, og helt små planter kan godt flyttes om foråret til ønsket sted. Ses hist og her forvildet. Frøene har forskellig oprindelse, spørg evt. udbyder.

Udbydes af: **96 (f), 757 (f)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Blå sommerridderspore fra Chelsea Physic Garden (*Delphinium ajacis*) **FS0971**

Smuk enårig sommerblomst, blå blomster, nem at tage frø af. Chelsea Physic Garden er Londons ældste apotekerhave, grundlagt i 1673 på samme sted ved Themsen.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Brøndsel, ampel-, fra Chelsea Physic Garden (*Bidens triplinervia*) **FS1006**

Sommerblomst i kurvblomstfamilien med gule randkroner og gul og sort kurvemidte. Talrige 3-5 cm store kurve. Højde op til 85 cm men vælter let. Fra Chelsea Physic Garden i London.

Udbydes af: **90 (f)**

Foto: NO Crossland

Brøndsel, sydamerikansk (*Bidens pilosa*) **FS0934** Statelig sommerblomst, med små hvide blomster med gul midte. Frøstandene består af et kuglerundt hoved af strittende frø. De enkelte planter kan blive over 1 meter i diameter, og højden er godt 2 meter. Invasiv art i nogle lande, men den selvsår kun begrænset i Danmark. De unge blade og nye skud er nogle steder brugt som bladgrønt, mest under hungersnød, og har også været brugt medicinsk og som teplante. Den kan være giftig hvis den indtages.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Frøkenhat (*Zinnia violacea*) **FS0825** Forædlingsmateriale. Egen fri krydsning udvalgt til at blive en hårdfør sort. Villig og rigtblomstrende.

Udbydes af: **141 (f)**

Hvid kongelys (*Verbascum roripifolium*) **FS1052** To-årig maskeblomst, flad, bred bladroset første år. Andet år har den en meter høj blomsterstand med hvide maskeblomster med violet midte. Handelsort fra Chiltern Seeds 2009.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Judaspenge (*Lunaria annua*) **FS0499** Judaspenge er en toårig plante, der første år sætter en stor bladroset. Blomstrer andet år i april-juni med lilla blomster. Sås den om efteråret, blomstrer den tidligt det følgende forår. Bliver 40 - 100 cm høj. Dens blomster er gode i buketter og yndet af bier og sommerfugle. Planten udvikler dekorative frøstande.

Udbydes af: **757 (f), 3465 (f)**

Foto: Ida Soer Johannessen

Matrem (*Tanacetum parthenium*) **FS1056** Kaldes også migræneurt, moderurt (Mutterkraut) og feverfew. Gammel lægeplante der kan findes forvildet. God insektplante, smuk i det vilde bed, selvsår flittigt.

Udbydes af: **5 (f)**

Pragtsnerle (*Ipomoea sp.*) **FS0827** Etårig slyngplante med store violette blomster.

Varmeelskende, klarer sig bedst i drivhus eller på en meget lun plads i haven. Fået af en bekendt.

Udbydes af: **757 (f)**

Foto: Flemming Pedersen

Saras løvemund (*Antirrhinum majus*) **FS0500** Fra gammel, stabil bestand fra landsbyen Gjerrild på Djursland. Farven varierer imellem hvid, gul, orange og violette nuancer. 2-årig, 20 -30cm. Adoptionsort.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: Molly Hougaard

To-årig natlys (*Oenothera biennis*) **FS1217** Kaldes også klokken-otte-blomst, da blomsterne springer ud omkring klokken otte om aftenen. En dekorativ gammel haveplante med velduftende, cremegule blomster, 60-100 cm høj. Første år dannes en flad bladroset og andet år skyder blomsterstænglen op. Frøene er en vigtig kilde til udvinding af gammalinolensyre, der ser ud til bl.a. at kunne forebygge hjerte-/karsygdomme. Første års rødder blev tidligere brugt som en grønsag (kogt), og de unge blade og skud som salat.

Blomsterne kan også spises. Oprindelse: Frøposen.

Udbydes af: **47 (f)**

Blomsterløg

Albuca (*Albuca shawii*) **FS1175** Løgplante uden dansk navn. Løgplante, op til 50 cm, hele planten dufter af citron (andre kilder siger "ananas" om blomsten og "anis" om bladene). Blomsterne, der er samlet i en let, hyacintlignende top, er gule med grønne striber. Løget overvintres frostfrit og tørt. Slægten er hjemmehørende i Sydafrika. Udbyder fået frø fra SESAM

Udbydes af: **47 (f)**

Foto: Wikimedia Commons/Annie's Annuals & Perennials

Sommerfuglemælk (*Ornithogalum candicans*) **FS1099** Kaldes også sommerhyacint eller kaplilje. Fra Hjortsvang. Stammer oprindeligt fra Sydafrika, hvor den engelske antropolog Sir Francis Galton bragte den til Europa i slutningen af 1800-tallet. Blomstrer i sensommeren med et ca. 1 m højt spir besat med 20-30 hvide, duftende klokker. Løgene er frostfølsomme, men kan klare en mild vinter tæt v. husmur el.lign. og godt dækket, eller grav dem op inden vinteren og opbevar dem som georginer. De er også velegnede til krukker, som f.eks. kan overvintres i drivhus. Planterne stammer fra mormoren til den tidligere næstformand ved Hjortsvang Museum. Han satte nogle løg i museumshaven i 2016, hvor der kom en masse frø, som blev sået og gav masser af planter, blomsterdygtige efter blot 2-3 år. Udbyder 1110 har både løg og frø.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Sprengers tulipan (*Tulipa sprengeri*) **FS0955** Botanisk tulipan. Varmt røde blomster på spinkle stilke i maj-juni. Frøformerer villigt. Sås på blivestedet efterår eller tidligt forår, hvis frøene får lidt kulde udenfor eller i køleskabet. Spirer normalt i april. Se flere billeder i databasen.

Udbydes af: **497 (f)**

Foto: AnneMarie Sørensen

Stauder

Armensk Valmue (*Papaver lateritium*) **FS1023** Flerårig og fuldt hårdfør valmue med blågrønt, tæt håret løv og enkle orange blomster på op til 50 cm høje stængler. Planten er hjemmehørende i det armenske højlend, Georgien og det nordøstlige Tyrkiet. Frø oprindeligt fra Chiltern Seeds.

Udbydes af: **1110 (f)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Benedictes gyldenlak (*Erysimum × cheiri*) **FS0498** Forskellige varme farver: Rød, rødorange, orange og over i gule nuancer. Gyldenlak blomstrer normalt fra 2. år, og er en kortlivet staude der sår sig selv. Opr. indsamlet fra meget gammel bestand i landsbyen Gjerrild på Djursland. Kun få portioner. Adoptionsort.

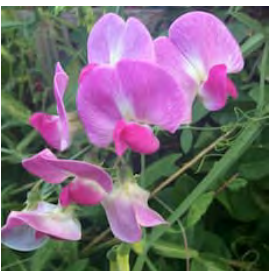
Udbydes af: **96 (f)**

Dueskabiose (*Scabiosa columbaria*) **FS0940** Dejlig nem staude, der tiltrækker insekter. Ca. 30-35 cm høj alt efter jordbundsforhold. Tørketålende. Frøår. Lang blomstringstid (juni-oktober), hvis frøstande klippes af lige efter blomstring. Vildtvoksende i Danmark. Vokser spredt rundt i min kolonihave. Frø stammer fra frøåede planter efter indkøbte stauder for ca. 15 år siden.

Udbydes af: **497 (f)**

Foto: AnneMarie Sørensen

Flerårig fladbælg, staudelathyrus (*Lathyrus latifolius*) **FS0315** Smuk tofarvet staudelathyrus, kraftig klatrende plante, der hurtigt kan dække et helt hegn. Dufter ikke, men god og meget holdbar i buketter. Flerårig.

Udbydes af: **5 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Gul vinterasters fra Brønshøj (*Chrysanthemum x indicum*) **FS1256** Vinterasters med gul-orange blomster. Blomstrer ultimo september til oktober. Fra en gammel have i Brønshøj - damen, der boede der, er død for mange år siden. NB: Vil du adoptere denne? Kun få stiklinger til nogen, der vil passe på den. Kontakt udbyderen.

Udbydes af: **497 (f)**

Foto: AnneMarie Sørensen

Jødeskæg til friland (*Saxifraga stolonifera*) **FS1231** Jødeskæg til friland. Fuldt hårdfør og lidt større end den kendte "oldemor-plante", som ikke kan overvintre udendørs. Ellers med samme hårede blade i roset (10-20 cm) med lyse årer og rød bagside, hvide (til svagt lyserøde) blomster i 15-20 cm høj blomsterstand og masser af udløbere. Planten foretrækker en halvskygget og (især om vinteren) en ikke for fugtig vokseplads. Kan selvfølgelig også dyrkes i potte inde eller ude. Jeg fik planten omkr. 2013-14 af Lotte W., en frivillig på Hjortsvang Museum. Stammer oprindeligt fra Kina, Japan og den koreanske halvø.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Melton Pastels kryds (*Knautia arvensis x macedonica*) **FS0941** Flerårig Knautia (blåhat), 80-10 cm høj, selvsående. Blomstrer juni-juli, god insekt- og snitblomst. 'Melton Pastels' er en blanding af røde, rosa og lilla farvetoner, men min er helt sikkert blevet krydset med vild blåhat Knautia arvensis, som jeg også har i haven. Så nu har vi en forsøgssort.

Udbydes af: **497 (f)**

Foto: AnneMarie Sørensen

Purpurtorskemund (*Linaria purpurea*) **FS0829** Blomstrer fra juni-oktober i første sæson, hvis man tager de umodne frøstande af. Kortlivet staude, der selvsår MEGET ivrigt, men er let at luge op.

Altid tæt af bier.

Udbydes af: **497 (f)**

Foto: Ulla Pedersen

Rosa Chrysanthemum fra Marstal (*Chrysanthemum x indicum*) **FS1257** Vinterasters der blomstrer ultimo oktober til og med november. Sandsynligvis en af de mange stauder, der er cirkuleret rundt i bondehaver fra ældre tid, igennem stiklinger delt ud til venner og bekendte. Er muligvis identisk med en sort beskrevet på denne måde i Kristeligt Dagblad i 2017 og i den forbindelse benævnt som Krysantemum fra bondehave. Denne kommer fra en have på Marstal og er kommet til os via en have på Frederiksberg. NB! Kun få stiklinger til 1-2, der vil adoptere den. Kontakt udbyderen.

Udbydes af: **497 (f)**

Foto: AnneMarie Sørensen

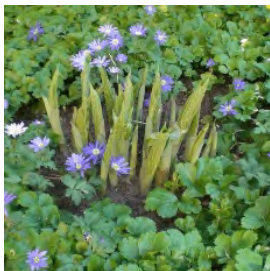

Stenurt fra Assedrupgaard (*Phedimus aizoon*) **FS1041** Lille stenurt med lancetformede, svagt tandede blade. Sorten blev indsamlet på en plantearkæologisk tur til Assedrupgaard. Stammer fra en tidligere ejer af gården, der havde planteskole dér. Bladene siges at være spiselig - men i så fald i meget små mængder på grund af højt indhold af potentielt giftige bitterstoffer. Adoptionsort.

Udbydes af: **96 (f)**

Foto: NO Crossland

Spiselige stauder

Hosta sieboldiana (*Hosta sieboldiana*) **FS0919** Stor bunddækkende staude med højde/bredde op til ca. 80x80 cm. De unge skud høstes inden udrulning i begyndelsen af maj, og kan evt. bleges. Smager som en blanding af asparges og porre, en smule bittert. Bedste anvendelse er snittet i wok-retter. NB! Det hænder at man forveksler dennes skud i det tidlige forår med Foldblad, der er meget giftig! Det er sket for en af os.

Udbydes af: **497 (f)**

Foto: AnneMarie Sørensen

Lægestokrose (*Althaea officinalis*) **FS1048** Grågrønne, bløde, fløjsagtige blade, sart lyserøde blomster på høje stilke, typisk op til 150 cm. En smuk gammel lægeplante og hårdfør staude. Stort set alle dele af den er spiselig og bl.a. velegnet til slimløsende urtete. Også insekter nyder godt af de talrige blomster.

Udbydes af: **757 (f)**

Moskuskatost (*Malva moschata*) **FS0861** Sås om foråret på blivestedet, foretrækker mager jord og fuld sol. Smuk som kantplante. Flerårig, op til knapt en meter høj. De smukke hvide og rosa blomster gør sig flot i buketter. Kronbladene kan bruges til at pynte salat, desserter m.v., bladene spises rå eller dampede som bladgrønt.

Udbydes af: **9 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

PRYDBUSKE

Almindelig Blærenød (*Staphylea pinnata*) **FS1229** Op til 4-5m stor busk/lille træ med stribet bark, hængende, hvide blomsterklaser omkr. 1. juni og senere oppustede, lysegrønne "bælge"/"blærer" (dannet af 2-3 blade), der ved modenhed bliver brune, med 1-2 spiselige frø/"nødder" i. De kan blive siddende på planten hele vinteren. Fuldt hårdfør, men kan fryse lidt tilbage. Frøene kræver frost (stratificering) for at spire. Så dem ude, evt. i potter, og lad dem stå ude til de spirer (kan evt. først ske året efter). De selvsår villigt og blomstrer få år efter spiring. Jeg fik planten i 2014 af Ida, bosat på en gård v. Lindved. Der stod masser af små, selvsåede planter. Den oprindelige plante, købt i 1970'erne, skulle stamme fra en gartner i Tørring. Arten stammer fra Østeuropa.

Udbydes af: **1110 (f)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

VILDE PLANTER

Cikorie, vild (*Cichorium intybus*) **FS1223** Flerårig. 30-120 cm. God i urteplæne. De tørrede rødder blev brugt som kaffeerstatning under 2. verdenskrig. Dukket op af sig selv i min have.

Udbydes af: **60 (f)**

Hjertespannd (*Leonurus cardiaca*) **FS0833** Kan blive op til 120 cm. Den får små lyserøde blomster. Har været brugt i folkemedicin for hjertet og antiseptiske formål. Indsamlet på Børge Jensens ejendom.

Udbydes af: **640 (f)**

Katost, almindelig (*Malva sylvestris*) **FS0832** To- eller flerårig, 40-100 cm. Lyserøde blomster. Blomstrer juli-september. Gammel lægeplante, i middelalderen brugt som salatplante. Samlet i grøftekant.

Udbydes af: **60 (f)**

Klinter, almindelig (*Agrostemma githago*) **FS0835** Lyserøde blomster, 50-90 cm. Vild plante, 1-årig, hjemmehørende men sjældent i Danmark, på agerjord og ruderaer. Tidligere almindelig ukrudtsblomst i kornmarker. Frøene giftige. Formodes at have en gunstig påvirkning på komplanterens vertikale vækst. Opr. Kulturbotanisk Have i Odense.

Udbydes af: **60 (f)**

Sæbeurt (*Saponaria officinalis*) **FS1063** Vild plante, 30-90 cm. Flerårig. Har store lyserøde blomster med mange kronblade. Breder sig meget med krybende jordstængler. Har tidligere været brugt som vaskemiddel. Planten er giftig.

Udbydes af: **5 (f)**

Salomons lysestage (*Lepidium campestre*) **FS0838** Ruderatplante der er sjældent i Danmark. Gror på næringsrige, tørre steder. 1-2 årig, korsblomstret. Denne kommer fra BJ (Vestfyns Hjemstavnsgrd).

Udbydes af: **96 (f)**

Strandkarse (*Lepidium latifolium*) **FS1242** Strandkarse er flerårig, grågrøn, 50-100 cm og hjemmehørende, da den af og til træffes på strandenge i det sydlige og østlige Danmark. Den har også tidligere været dyrket som krydderurt, skønt den er ret stærk, minder om peberrod. Trives i både sandet og alm. havejord. Oprindeligt af frø fra det engelske frøfirma Chiltern Seeds.

Udbydes af: **1110 (f)**

Foto: Lila Towle (august 2021, Albuena, Vestlolland)

POTTEPLANTER (EKSTRA PORTO FOR VEGETATIVT MATERIALE)

Barberkost, Onsbjerg (*Haemanthus albiflos*) **FS0942** Gammeldags stueplante, der trivedes i de gamle stadsstuer med den lavere vintertemperatur. Kan sættes ud i haven omkring grundlovsdag, først i skygge, derefter gerne i sol. Kommer ind når andre sarte planter også tages ind om efteråret. Blomstrer i december-januar. Denne klon får med alderen bredere blade, end det normalt ses. Stammer fra en familie på Samsø, hvor den er arvet fra mor til datter i mange generationer. Adoptionsort, som mangler adoptant. Kontakt koordinatoren på charlotte.snebaek.poulsen@gmail.com.

Udbydes af: **129 (v)**

Foto: Søren Holt

Kæmpefuglemælk (*Albuca bracteata*) **FS0429** Stort delvist overjordisk grønt løg, pæn bladplante. Blomstrer ved juletid, og nogle gange også i forsommeren, med diskrete grønligt-hvide blomster i et langt (op til 60 cm langt) aks. På svensk "kæmpestjerneløg" eller "lægeløg". Anvendes ifølge to svenske kilder som lægemiddel ved ardannelse, insektbid og inficerede sår, især i håndværkerhjem. Fra USA er der beretninger om at anvende knuste blade på snitsår og blå mærker.

Udbydes af: **227 (v)**

Leopardstilk (*Amorphophallos konjak*) **FS1108** Kommer fra udbyders nabo - Alice. En enkelt, lang, trind, plettet stængel, ca. 40 cm høj (kan blive højere, sjældent i potte) med et stærkt fingerfliget blad. Knolden kan blive ret stor. Foruden den slags giftstoffer, som findes i medlemmer af Arum-familien, indeholder den meget stivelse, bruges i det asiatiske køkken. Men hellere lade være - det kræver mere forfinede tilberedning, end godt er. "Duften"? Som rådnende kød! Den tiltrækker ådselslevende insekter for bestøvningen. Når planten blomstrer er det bedst at stille den udenfor. Evt. skære blomsten af. Den blomstrer typisk tidligt på året. Blomsten selv er beskrevet i dens botaniske navn: En "underligtformet penis". Alice har fået planten, sidst i 1970'erne, af sin søns lærer, som har den fra Botanisk Have i København.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Moses' vugge (*Tradescantia spathacea*) **FS1057** Stueplante, der har været i min familie fra først i 1960'erne, måske længere. Stammer fra tropiske områder i Nord- og Sydamerika. Slægtsnavnet har den fra den engelske plantesamler og kongelige gartner John Tradescant den Yngre (1600-tallet), der bragte den til Europa. Bliver mere markant i farverne ved kraftigt sollys. Adoptanter efterlyses. Kontakt koordinator en på charlotte.snebaek.poulsen@gmail.com.

Udbydes af: **5 (f), 1110 (f)**

Foto: Mette Juhl Petersen

Musehaleaks (*Peperomia obtusifolia*) **FS1004** Donor skriver: Min mormor – Alma Ljørring 1895-1985, boede i Viborg. Her har planten stået i stuen (vestvendt) hele min barndom. Min mormor har taget aflæggere af den, og senere har jeg fortsat. Adoptionsort, som mangler adoptant. Udbyderen er koordinator for denne sort.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Lila Towle

Nilgud, mor til tusinde (*Kalanchoe daigremontiana*) **FS1018** Sukkulente, sætter flotte småplanter langs bladene, som falder af og bliver til nye planter. Kaldes også "djævelens ryggrad" og "mexikansk hatplante". NB: Plantematerialet er på størrelse med frø, sendes derfor til frøpris.

Udbydes af: **874 (f)**

Foto: Ulla Hansen

Præstehavre (*Billbergia nutans*) **FS0717** Slægtspoteplante. Planten er ikke vanskelig – overvintres tørt og lidt køligt (den er fra ananas-familien, tropisk). Formeres ved sideskud. Blomsterknop kan anes midt i blomsten. Stammer fra donors bedsteforældres sølvbryllup i 1964. Donor er født dagen efter, og er således jævnaldrende med planten. Hun har haft den siden ca. 1977.

Adoptionsort, som mangler adoptant. Kontakt koordinatoren på charlotte.snebaek.poulsen@gmail.com.

Udbydes af: **5 (v), 874 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Yngleblad (*Kalanchoe delagoensis*) **FS1020** Stueplante der er hjemmehørende på Madagaskar. Hedder også "mor til millioner" og "chandelier plant". Sukkulente som sætter småplanter yderst på hvert blad. Får orangerød blomster. NB: Plante- materiale på størrelse med frø, derfor til frøpris.

Udbydes af: **874 (v)**

Foto: Ulla Hansen

Gamle pottedplanterfortæller også historier

Blandt pottedplanterne er der også adoptionssorter - typisk gamle arvesorter, der går flere generationer tilbage i en familie eller har en god historie at fortælle. Da vi taler om vegetativt materiale, der typisk ikke er frøægte, er disse planter om muligt ekstra udsatte for at forsvinde!

Et afdødt familiemedlems hjem skal ryddes og alle pottedplanter kasseres, for ingen kender deres måske over 100-årige historie i netop denne familie. Eller man kender den og sætter potten til side v. fordøren, går træt hjem, glemmer potten og næste morgen har frosten taget den.

Så husk at spørge de ældre i familien, om de kan fortælle om vindueskarmens beboere. Skriv det ned, eller optag det og få en stikling med hjem straks. Så har man et levende minde om sin familie. Eller om sin gamle nabo, sin ex-kærestes tante eller historien fra en helt fremmed, som man blot mødte, da interessen for planter bød på muligheden.

Og fortæl pottedplantekoordinatoren i Frøsamlerne om den! Så kan vi hjælpes ad med at bevare dem. Hilsen fra koordinator Charlotte Snebæk Poulsen, charlotte.snebaek.poulsen@gmail.com

Pelargonier

Arne, Brogetbladet pelargonium (*Pelargonium zonale*) **FS1232** Brogetbladet pelargonie med enkle, nærmest neonlyserøde blomster. Kraftig plante med grønne blade med hvide kanter. Jeg fik den af Arne fra bestyrelsen på Hjortsvang Museum og har opkaldt den efter ham. Planten stammer fra hans mormor. Den minder til forveksling om den gamle sort 'Leamington', men om det er den samme, skal jeg ikke kunne sige. (På billedet læner den sig op ad en Siam græskarfrugt.)

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Dorothea, Brogetbladet pelargonie (*Pelargonium zonale*) **FS1233** Kraftigtvoksende pelargonie med tofarvede grønne og hvide blade og klart røde, enkle blomster.

En af de frivillige v. Hjortsvang Museum, Lotte W, gav mig denne pelargonie, som hun selv havde fra en nu afdød veninde, Dorothea, der boede i Flensborg.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Hjortsvangpelargonien (*Pelargonium zonale*) **FS0705** Broget-bladet pelargonie med spinkle røde blomster. Pelargonien stammer fra donors arbejde på Amtsplejehjemmet i Brædstrup sidst i 70'erne, hvor en pårørende havde sat den på en gang, og hun der tog et skud. Sund og kraftigt voksende. Blomsterne bliver mere falmet røde hen på sommeren. Adoptionsort, som mangler adoptant. Udbyderen er koordinator for denne.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Treldepelargonien (*Pelargonium zonale*) **FS1033** Det lokale navn er "Trelde-pelargonien". I 1894 fik blev Karen Emilie Jespersen (Frenderup i Odsherred) og Jørgen Rasmussen (Stouby i Bjerre Herred) gift, og fik en smuk, rød rosenknop-pelargonie. Da sønnen Hermann giftede sig med Mine Rasmussen fra Sølyst på Trelde Sande, flyttede pelargonien med. Den har siden stået i mange vindueskarne i Trelde, bl.a. på Museumsgården Kringsminde i Egeskov, en afdeling af Fredericia Museum, og indgår også i Den Gamle Bys samling af gamle pottedplanter. I 2021 indgik den i Frøsamlerens database som adoptionsort. Kan bruge en ekstra adoptant.

Udbydes af: **1110 (v)**

Foto: Charlotte Snebæk Poulsen

Tunø Rosenknop (*Pelargonium zonale*) **FS0653** Donoren: "Jeg har arvet den fra min mor Esther, der som barn i 1940'erne ofte kom på ferie hos sin mormor på Tunø. Hun husker, at hun så pelargonien i alle vinduerne hos tunboerne. Engang i 1960'erne fik mor et par aflæggere af denne af sin grandtante, og hun har opformeret den lige siden." Den er lidt anderledes end de øvrige rosenknop-pelargonier, foreningen har. Plantemateriale sendes, forhør hos udbyderen om prisen. Adoptionsort, som mangler adoptant.

Udbydes af: **2213 (v), 1110 (v)**

Foto: Louise Windfeldt

GAMLE DANSKE TOMATSORTER: ET MEDLEMSPROJEKT

Vi har nu skaffet frø af mange tomatorter, der har været dyrket i Danmark mellem 1840'erne og frem til ca. 1950. De er alle af udenlandsk oprindelse, men de har haft stor betydning for tomatens udbredelse og anerkendelse her i landet, så derfor kunne det være interessant at afprøve de enkelte sorter før evt. adoption eller i det mindste opformering af frø til Forårslisten.

Har du lyst til at prøve en eller flere sorter? Skriv til tomatkoordinator john.kruuse@gmail.com - så sender jeg gratis frø (så længe lager haves) og organza-poser, så du kan tage "sikre" frø.

Læs mere om de enkelte sorter her: <http://froesamler.wikidot.com/tomater> - hvor jeg har samlet tekster, billeder m.m. fra havebøger, tidsskrifter og websider. For at dokumentere sortens egenskaber vil jeg bede dig tage billeder af planten og de modne tomater og skrive lidt om vækstforhold, modningstid, smag m.m.

Almindelige røde tomater:

- Alice Roosevelt
- Chemin rouge hative - FS 0959
- Comet
- Earliana
- Kondine Red
- Lukullus - FS 0546
- Merveille des Marchés
- Ponderosa
- Ficarazzi
- Fyrst Borghese = Principe Borghese
- Reine des Hâtives = Queen of the Earlies
- Trofæ, Trophy, Trophäe - FS 0109

Bøftomater

- President Garfield - FS 0024

Almindelige gule tomater

- Carters Sunrise (frø købt med navnet: Golden Sunrise)
- Golden Queen (Livingstons) - FS 0077
- * Green Gage

Cherrytomater

- Elgum Red Cherry
-

ZEBRA-KOLLEKTION, TOM WAGNER TOMATER

Tom Wagner er en amerikansk tomat- og kartoffelnørd, der har fremavlet et hav af spændende sorter gennem de seneste mange år. Han er en af de såkaldte "free breeders", der forædler nye "open source" sorter til alle, der vil lege videre med dem. Det indebærer også at mange af hans "sorter" er tidlige generationer efter nye krydsninger, og altså ikke helt stabile. Man får ofte, men ikke altid, det man forventer. Derved kan der opstå spændende nye sorter (evt. også skuffelser).

Tom Wagner efterlod frø hos diverse medlemmer af Frøsamlerne efter sit besøg hos foreningen i 2009. Jeg har dyrket videre, og selekteret ud fra mine egne valg mht. form, farve og smag. Jeg synes at vi skal bevare disse frø ved at dyrke dem i foreningsregi, som et af vores "hobbyforædlingsforsøg".

Kollektionen består af fire (alle *Solanum lycopersicum*):

- Gul Zebra
- Orange Zebra
- Rød Zebra
- Sort/grøn Zebra

De er ikke 100 % frøstabile, men det kan der komme mange flotte varianter ud af. Vi kan skrive sammen om hvad det er, vi udvælger efter.

Samlet pris for de 4 sorter 50 kr. inkl. porto. NB: Begrænset mængde.

Fås fra: Medlem nr. 5 på udbyderlisten.

Hvis du hellere vil dyrke færre end de fire Zebra, så har jeg frø af flg. som kan bestilles enkeltvis til den sædvanlige Frølistepris:

Bing, Blue Striped, Dancing with Smurfs, First Match, Greenwich, Gru Vee, Long Blue, Primary Colors, Striped Student, Schimmeig Creg. Alle disse kan googles, hvis man vil vide mere om dem. Meget begrænsede mængder også af disse.

SÅDAN ADOPTERER DU

Vi arbejder på at sikre vores sorter ved at der mindst er 2 adoptanter for hver af de sorter, som Frøsamlerne har et særligt ansvar for (= vores „adoptionssorter“).

- 1** Find den plante, du har lyst til at prøve kræfter med.
- 2** Følg derefter anvisningen i afsnittet: „Sådan bestiller du.“
- 3** Kontakt koordinatoren for din sort – enten om foråret eller efter en sæsons afprøvning.
Se koordinatorene [her](#)
- 4** Husk at der følger forpligtelser med: Ikke kun at afprøve et ”adoptivbarn”, men også at holde dens koordinator informeret om resultatet. Og at give besked til denne, hvis du ændrer email, telefon eller adresse – eller opgiver dyrkningen.

Hvis du kender lidt til denne type plante, må du gerne lave en aftale om adoption med det samme. Eller, hvis du ikke har dyrket en lignende sort før, kan det måske være en god idé at prøve sorten for at se, om du kan li’ den – og derefter kontakte en koordinator for at blive adoptant.

Som adoptant skal du

- dyrke sorten til eget brug
- dokumentere evt. dens vækst, udbytte eller lignende
- tage frø af den – hvor tit du skal gøre det afhænger af afgrøden og skal aftales. Nogle skal man tage frø af hvert år, nogle med et eller flere års mellemrum
- eller, hvis det er en flerårig plante, staude, potteplante: aftal pasning og evt. opformering med koordinatoren.
- bliv ved med at dyrke den, indtil du melde fra. Du er ikke forpligtet til at tilbyde frø på Frølisten, bortset fra nogle sorter, hvor vi er afhængige af adoptanterne for at kunne tilbyde frø til andre. Tal med koordinatoren om det.

Det er vigtigt at du fortæller koordinatoren, hvis du stopper dyrkningen, så han/hun kan finde en afløser og på den måde sikre sorten. Det gælder også, hvis du alligevel ikke kommer i gang med at dyrke, eller hvis du ikke er glad for sorten. Det er jo svært at passe et „plejebarn“, man ikke selv kan li’.

Koordinatoren for den pågældende plantegruppe vil nok henvende sig ca. en gang om året, for at høre hvordan det går. Det er vigtigt for os at vide, om vores „back-up“ fungerer, og om der er frø nok til nye adoptanter.

Men du er også velkommen til selv at ringe/maile for at prale med dine resultater.

**Prøv noget nyt
Adoptér en plante**

VI EFTERLYSER FRØ TIL MARKEDSKASSEN

Overskudsfrø modtages meget gerne til markedskassen. Henvendelse til Merete Juul, hannemeretejuul@gmail.com, så vi kan snakke om hvad du har og aftale mængder m.m.

Vi hører også meget gerne fra dig, hvis du fremadrettet har lyst til at dyrke til markedskassen. Det behøver ikke være store mængder, det vil godt kunne rummes i en almindelig have. Alle frø som er i databasen kan have interesse.

Hvilke krav stilles til markedsfrø

- 1 De skal være dyrket af et medlem i egen have eller på mark, dvs. "hjemmelavede". Medlemmet kan også være en skolehave, et museum eller lignende.
- 2 Det skal (helst) være nye frø, dvs. seneste års frøhøst.
- 3 De må ikke være 'i kommerciel handel.' Dette er efterhånden et flydende begreb og svært at administrere. Vi skal blot prøve at undgå at konkurrere med de firmaer, der betaler dyrt for at få godkendt en sort. Men netbutikker henter deres frø mange steder fra, og nogle af dem er medlemmer af Frøsamlerne og sælger gamle sorter fra vores sortiment. Så det er ikke nødvendigvis et problem, hvis andre sælger frø af sorten.

Dokumentering

Dit navn og FS- eller NGB-nummer (nordisk genbank) skal tydeligt fremgå af den pose, du sender frøene i. Kender man ikke nummeret, kan man søge i databasen: <https://www.froesamlerne.dk/sortsdata-basen>, eller kontakte Merete.

Forsendelse

Eventuelle papirposer lægges i en plastpose til sidst, for at forhindre at fugt trænger ind i frøene under transport. Husk også bobleplast eller anden beskyttelse af frøene.

Du sender som almindelig brevpost for at holde udgiften nede. Porto kan refunderes ved at sende bilag og refusionskema til vores bogholder, Hanne Thillerup, bogholder@froesamlerne.dk.

Mængde

Aftales fra gang til gang, men som udgangspunkt kan der ikke tilbydes for lidt frø, da et andet medlem kan have tilbudt samme sort.

Redaktionsgruppen 2022

Alle disse og mange flere har bidraget til Frølisten forår 2022:

Redaktionsgruppen for 2022 listen: Mette Vinther Badenski, Rikke Haulund, Søren Holt, Lila Towle

Botanisk korrektur: NO Crossland, Søren Holt

Layout og grafik i indledning og afslutning: Sus Rødgaard, selve frølisten er maskingenereret

Bevarings- og Adoptionsudvalget: NO Crossland, Søren Holt, Gert Poulsen og Astrid Steffensen

Markedsfrø-gruppen: Karen Bredahl, Merete Juul, Charlotte Poulsen, Mette Sivertsen, Lila Towle

Tak til de koordinører, der har bidraget med efterlysning af adoptanter!

Tak til alle

Forside fotos

Yderst til venstre:

Hangdown Holchers Frøhandel FS1044

foto: Merete Juul

I midten

Schimmeig Creg FS1250

foto: Seed Savers Exchange, USA

Yderst til højre:

Peruvian Purple / Kulli FS1244

foto: Rebecca Toubøl